

SOS: Spasite naše sestre

Vodič za pomoć djevojkama i ženama u opasnosti diljem svijeta

Deborah Meroff

SOS: Spasite naše sestre

Vodič za pomoć djevojkama i ženama
u opasnosti diljem svijeta

Deborah Meroff

eBooks for download
east.om.org/ebooks

Originally published in English under the title
SOS: Save Our Sisters by Deborah Meroff

Copyright © 2014 Deborah Meroff

Copyright © 2018 for the Croatian edition by OM EAST

Sva prava pridržana.

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, skladištiti, niti prenositi ni u kakvom obliku niti na bilo koji način – elektronski, mehanički, fotokopijama, snimkama, niti drukčije – osim pri pisanim osvrtima u kratkim navodima, bez prethodne pismene dozvole izdavača.

Ukoliko nije drukčije naznačeno, navodi iz Svetoga pisma uzeti su iz Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti, Zagreb 1999. god., u prijevodu dr. Antuna Sovića, Silvija Grubišića, Filiberta Gassa i dr. Ljudevita Rupčića.
Copyright by Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1997.

Prijevod: Aleksandra Striković
Lektura: Svjetlana Brezo, Enisa Balogun
Korektura: Aleksandra Striković

Sadržaj

Uvodna riječ	5
Predgovor.	6
1. Nevjeste u opasnosti	9
2. Dječja radna snaga	16
3. Dječji brakovi.	26
4. Porođaj	35
5. Žene s invaliditetom	39
6. Nasilje u obitelji	46
7. Obrazovanje.	55
8. Žensko genitalno sakaćenje	63
9. Pobačaj i žensko čedomorstvo.	68
10. Rodna nejednakost	74
11. Djevojčice vojnici	85

12. Djevojčice na ulici.	92
13. Zdravlje i očekivani životni vijek.	103
14. Ubojstva iz “časti”: Izvlačenje s ubojstvom.	110
15. Siromaštvo.	119
16. Silovanje kao oružje rata i vjerskog ekstremizma	125
17. Izbjeglice.	133
18. Vjerski robovi.	140
19. Trgovina djevojkama i ženama	143
20. Udovice.	159
21. Žene i pandemija side	166
Dodatak 1	173
Dodatak 2	176
Dodatak 3	183
Dodatak 4	186

Uvodna riječ

Velika je privilegija napisati uvodnu riječ za ovaj priručnik koji je skraćena verzija jedne od najvažnijih knjiga u mom životu, osobito u posljednjih deset godina: *True Grit: Women Taking on the World, for God's Sake*. Bilo je zadovoljstvo podijeliti i prodati desetke tisuća primjeraka ove knjige diljem svijeta na pet različitih jezika, pored engleskog. Postala je to moja knjiga godine čim je izašla iz tiska, a onda i knjiga desetljeća. OM-ov odjel za "Posebne projekte" financirao je mnoge prijevode i oduševljeni smo ovim novim izdanjem.

Možda će ti biti teško čitati previše toga odjednom. Stvarnost onoga što su trpjele i nastavljaju trpjeti djevojke i žene, predstavlja jedno od najozbiljnijih kršenja ljudskih prava u današnjem svijetu. Ali ove stranice nas također ohrabruju da vidimo što Bog može učiniti kroz nas.

Ne molim se samo da pročitaš ovaj važan vodič, već i da se uključiš u njegovu raspodjelu. Svi smo mi dio aktivne službe i možemo povećati svoj utjecaj kad dijelimo izvrsne knjige kao što je ova. Neka te Bog blagoslovi dok vršiš svoj dio službe.

Dr. George Verwer

Utemeljitelj i međunarodni direktor OM-a, sada u mirovini

Predgovor

Prije jednog desetljeća, potaknuta desetinom godina promatranja kao međunarodni novinar, napisala sam knjigu “Prava hrabrost: o čvrstini karaktera žena-misionara” (*TRUE GRIT: Women Taking on the World for God’s Sake*). Nadala sam se da ću do trenutka kad ovaj revidiran i ažuriran vodič izađe iz tiska moći reći da je došlo do sveobuhvatnog napretka u dosadašnjem stanju u kojemu su se nalazile djevojke i žene diljem svijeta.

Međutim, dok su u mnogim zemljama donesene neke izvrsne mjere u pogledu ljudskih prava, naponi da se ti novi zakoni primijene daleko su od adekvatnih. Tragična je stvarnost da je za milijune žena koje žive u dvadeset i prvom stoljeću nasilje, trgovina ženama i spolna diskriminacija na mnogim mjestima zapravo u porastu.

“SOS: Spasite naše sestre” namjerno ima podnaslov: Vodič za pomoć djevojkama i ženama u opasnosti diljem svijeta. Ova knjiga je to bez priča žena diljem svijeta koje su uključene u knjigu “Prava hrabrost” (*TRUE GRIT*); ona je strujnica i predstavlja registar podataka od A do Ž o ljudskim pravima s najvećim posljedicama u polovini našeg svijeta. Iako ovaj pregled ni na koji način nije sveobuhvatan, treba poslužiti kao koristan vodič i poticaj za dalje istraživanje.

Moja namjera za pisanje ovog vodiča, međutim, nije samo informirati. Usrdno se nadam da će navedene uznemirujuće činjenice potaći čitatelje na djelovanje. Za mnoge ljude će najočiglednija i najmoćnija prva reakcija biti posrednička molitva, ali ja potičem i grupe i pojedince da poduzmu predložene korake

djelovanja. Važan je svaki glas, svako protestno pismo i svaki novčić podrške, ako se želimo solidarizirati protiv zlostavljanja koje je rasprostranjeno diljem svijeta i ako želimo ostvariti promjene.

Opominjem te: žarka molitva ne samo da mijenja svijet, već preobražava ljude koji je mole. Kada Bog kanalizira svoju zabrinutost preko tebe, možda otkriješ da reagiraš na neočekivan način. Nadam se tome. Vrijeme je da svi mi usvojimo rezoluciju koju je tako dobro sročio aktivist i duhovnik Edward Everett Hale:

“Ja sam samo jedan, ali sam ipak jedan. Ne mogu učiniti sve, ali mogu nešto... I ono što trebam učiniti, po milosti Božjoj, hoću.”

Deborah Meroff

<http://Women-Without-Borders.net>

1

Nevjeste u opasnosti

Svake godine do 25.000 nevjesta bude namjerno spaljeno u Indiji, Pakistanu, Bangladešu i Nepal. Samo se u Indiji smrti povezane s mirazom događaju gotovo svakog sata.¹ Većina tih ubojstava prođe nekažnjeno.

SPALJIVANJE NEVJESTA

Indija i Nepal: Iako je isplata miraza zakonom zabranjena u Indiji više od 50 godina, a u posljednje vrijeme i u drugim dijelovima potkontinenta, vjenčani darovi nevjestine obitelji uglavnom se i dalje smatraju neophodnim. S obzirom da se na ženu često gleda kao na obvezu, od nje se očekuje da plati svoj dolazak. To znači da treba donijeti ogromnu količinu novca ili dragocjenosti (u prosjeku iznos jednak pet puta uvećanom godišnjem prihodu obitelji). Stoga ne iznenađuje strah siromašnih obitelji od rođenja djevojčice. Zapravo je miraz izravan uzrok porasta pobačaja i ubijanja ženske novorođenčadi (vidi odjeljak: “Demografska statistika: žensko čedomorstvo”). Poznato je da su neke tinejdžerice, znajući da njihovi očevi ne mogu platiti cijenu braka, izvršile samoubojstvo.

¹ http://articles.timesofindia.indiatimes.com/2012-01-27/india/30670050_1_dowry-death-harassment-and-cruelty-section-498a

Položaj žene u kući njezina muža određen je mirazom koji donosi sa sobom. Iskre mogu poletjeti ako obitelj mladoženje odluči da prethodno dogovoreni miraz nije dovoljan. Oni mogu pokušati s iznudom, a ako njezina obitelj ne može izaći u susret njihovim zahtjevima, mladenka je u opasnosti od zlostavljanja, razvoda, pa čak i smrti, kako bi se mladoženja mogao ponovno oženiti zbog drugog miraza.

Pretučene žene imaju nekoliko opcija. Njihove obitelji će ih vrlo rijetko vratiti zbog društvene stigme o zaštiti udate kćeri. Vlada osigurava tek nekoliko skloništa za zlostavljane žene, a većina onih koja postoje imaju tako užasnu reputaciju u postupanju s ugroženim ženama, da bi one radije trpjele udarce muža i njegove obitelji.

Da ironija bude veća, stopa smrtnosti je u porastu kako Indija postaje naprednija. Prema statističkim podacima indijske kriminalističke službe, zvanično zabilježeni smrtni slučajevi porasli su sa 1.912, 1987. g. na 8.391, 2010. g., što znači da je svakih 90 minuta spaljena jedna nevjesta. U većini slučajeva su je muž ili njegova rodbina posuli kerozinom i zapalili, nadajući se da će incident proći kao samoubojstvo ili nesretan slučaj sa štednjakom. Druge su spaljene kiselinom. One koje su preživjele u strahu su za svoj život, fizički, mentalno i emocionalno. Ali statistika pokazuje samo zvanične podatke. Tisuće slučajeva ostaje neprijavljeno a razmjerno mali broj ubojica bude kažnjen.

Bangladeš: Sustav miraza u suprotnosti je i s religijom i sa zakonom u ovoj većinski muslimanskoj zemlji. Prvobitno je mladoženjina obitelj plaćala roditeljima mladenke, međutim isplata miraza je postala toliko tražena i među bogatima i među siromašnima (unatoč odluci o zabrani miraza donesenoj 1980. g.), da mnoge siromašne obitelji ne mogu udati kćeri. Zakon o nasilju u obitelji usvojen je 2010. g. ali čini se da nije doveo do veće razlike. Policijska izvješća pokazuju da je nasilje povezano

s mirazom dostiglo 7.079 slučajeva 2011. i 4.563 u prvih devet mjeseci 2012.²

Pakistan: Spaljivanje nevjesti sve više ulazi u upotrebu u Pakistanu. Prema izvješćima *Udruženja naprednih žena* te zemlje svake godine bude spaljeno najmanje 300 žena, a počinitelji tog nasilnog ubojstva većinom su njihovi muževi ili obitelji muževa. Policiji se uglavnom kaže da su poginule od eksplozije štednjaka i tad nema krivičnog gonjenja. Iako je u Pakistanu razvod dopušten, neke obitelji odluče riješiti se neželjenih žena tako što će ih ubiti.

“NEVJESTE KUR’ANA”

Došao je dan njezina vjenčanja. Prijatelji i rođaci buduće mlade nevjesti pripremaju je za ceremoniju, kupaju i brižno oblače u najfiniju svilu i kite najljepšim nakitom. Još će nekoliko sati biti posvećeno uređivanju njezine kose, što je često umjetničko djelo, i šminkanju. Najzad je izvode. Stavlja ruku na svetu knjigu islama i ponavlja zavjete. Sad je udata žena. **Osim što nema muža.**

Njezini su roditelji upravo postupili po veoma staroj i nimalo neobičnoj tradiciji prihvaćenoj u ruralnim dijelovima Pakistana u provinciji Sindh te u nekim dijelovima Punjaba.³ Kćeri se mogu udati samo unutar obitelji, često za prve rođake, kako bi sačuvala obiteljsko stablo čistim a bogatstvo netaknutim. Dakle, ako odgovarajućih kandidata nestane, mogu se udati za Kur’an. Na takve brakove matični islam gleda s neodobravanjem, tako da se ceremonija obavlja tajno; većina Pakistanaca čak uopće nije svjesna ove bizarne prakse.

2 <http://www.ipsnews.net/2012/10/violence-against-women-persists-in-bangladesh/>

3 http://www.dailytimes.com.pk/default.asp?page=2007\03\13\story_13-3-2007_pg12_10

Te djevojčice mogu imati samo deset ili petnaest godina, ali ceremonija ostaje obvezujuća do kraja njihova života. "Nevjesta" se nakon toga drži u izolaciji, zabranjeni su joj kontakti s bilo kojom muškom osobom starijom od četrnaest godina, uključujući i neposredne članove obitelji. U nekim slučajevima joj čak nije dozvoljeno vidjeti muškarca na televiziji.

Žene bez muževa, poput ovih, ponekad pokušaju ispuniti svoje beskrajno duge sate proučavanjem Kur'ana. Nije ni čudo da mnoge među njima – procjenjuje se njih oko 3.000 – na kraju polude.

U knjizi "Zašto nisam musliman" (*Why I Am Not A Muslim*), autor Ibn Warraq navodi riječi jedne žene predane ovoj sudbini: "Voljela bih da sam se rodila u vrijeme kad su Arapi sahranjivali svoje kćeri žive. Čak bi i to bilo bolje od ovog mučenja."

PRODAJA NEVJESTA

Kineska politika jednog djeteta koja potiče izbor dječaka u odnosu na djevojčice, dovela je do ozbiljne neravnoteže u odnosu muške i ženske populacije. Milijuni muškaraca sposobnih za brak ne mogu naći ženu. Kriminalne bande i bračni mešetari – u suštini trgovci robljem – pretražuju seoska područja, otimaju i kupuju žene i djevojke kako bi ih ponudili potencijalnim muževima. Druge žene surađuju s bračnim mešetarima u nadi da će spasiti svoju obitelj od gladi. Kineske vlasti oslobađaju u prosjeku 8.000 otetih žena i djevojaka svake godine od 1990. Ali otmice su i dalje u porastu kao industrija koja donosi milijune dolara.⁴

Također tisuće mladih žena iz Burme i ostalih obližnjih zemalja bude prodano u Kinu, gdje ih udaju za strance. Prokrijumčarene nevjeste mogu biti prodane za cijenu od 4.500 pa do 7.500 dolara. Kinesko Ministarstvo za javnu sigurnost kaže da su izbacili i vratili u matične zemlje 1.281 otetu strankinju 2012. godine.

4 <http://85.21.179.94/publications/interns/IOM%20Report%20Heggs%20Russian%20Mail-Order%20Brides.pdf>

Druge zemlje su također uključene u bračnu trgovinu. Burmanske djevojke se šalju preko granice da se udaju za muškarce na Tajlandu, u Maleziji i Singapuru. Vijetnamske djevojke se uglavnom prodaju na Tajvanu, u Južnoj Koreji i Singapuru.

NARUČENE NEVJESTE

Pretraži na internetu temu “mail order brides” (naručene nevjeste) i naći ćeš tisuće web stranica koje ih nude. Nije ni čudo – ovo je visoko profitabilan biznis. Neki mešetari su specijalizirani prema nacionalnosti: Ruskinje, Japanke, Afrikanke, Latino. Drugi se hvale “širokim asortimanom” žena. Bogati klijenti mogu organizirati putovanje u različite zemlje i dovesti svoje nevjeste kući. Iako su se na ovaj način nesumnjivo upoznali mnogi muškarci i žene koji su našli srodnu dušu jedni u drugima, više tisuća žena završi zarobljeno u žestoko nasilnim vezama. Jedno istraživanje pokazuje da mnoštvo muškaraca koji traže naručene nevjeste imaju kriminalni dosje i da su poznati po nasilju u obitelji. Ako se pretučene žene emigrantkinje usude usprotiviti, muževi im prijete deportacijom. Često imaju poteškoća s jezikom i ne mogu se nikome obratiti za pomoć. Iako se ova industrija ne može nazvati “trgovinom ljudima” jer se obavlja uz suglasnost žena, uvelike je neregulirana i dovodi do porasta broja žrtava diljem svijeta.

Zaštitno zakonodavstvo

Australijski migrantski zakon (MARA) traži od potencijalnih nevjestica da prođu zdravstvenu i kriminalnu provjeru. Međutim, provjera kriminalne prošlosti muških sponzora vrši se samo na zahtjev vlasti, a budućoj nevjesti se ne daju informacije o rezultatima, što je može dovesti u opasnost. **Kanada** ima sličan zakon, s tim što zahtijeva provjeru muških sponzora i odbit će njegov zahtjev ako je u posljednjih pet godina imao kriminalni

dosje. Potencijalna nevjesta, koja može imati svega 16 godina, neće biti obaviještena zašto je zahtjev odbijen.

Novi Zeland i Velika Britanija imaju emigrantski zakon sličan kanadskom, ali zahtijevaju da nevjesta ima najmanje 18 (NZ), odnosno 21. godinu (VB). **Američka** Vlada je 2005. godine usvojila Međunarodni zakon o bračnoj trgovini koji se posebno bavi time kako obavijestiti potencijalnu naručenu nevestu da njezin sponzor ima kriminalnu prošlost. Također se od nje traži da potpiše suglasnost o objavljivanju tih informacija. Taj je zakon nastao zbog brige da beskrupulozni bračni mešetari dovode u zemlju mlade žene koje završavaju kao sluškinje ili seksualni robovi. Kršenje ovog zakona kažnjava se novčanom i zatvorskom kaznom.

PRIVREMENI BRAKOVİ

Šiitskim je muslimanima (većina njih živi u **Iranu**) dopušten jedinstven oblik braka koji može trajati od nekoliko minuta pa do 99 godina. U većini je slučajeva *nika mut'a* ili "privremeni brak" jednostavno legalizirana prostitucija. Muškarac i žena potpisuju ugovor po kojemu će se sjediniti na točno određeno vrijeme. Obično joj muškarac pristaje osigurati neku novčanu korist. Zatim duhovno lice registrira ugovor i odobrava ga. Muškarci mogu uzeti koliko hoće privremenih žena i raskinuti dogovor kad god požele. Međutim, žena to ne može i dopušteno joj je imati samo jednog muža istovremeno, kako bi se utvrdilo roditeljstvo u slučaju da zatrudni. Dijete rođeno u takvoj zajednici podiže muškarac i njegova stalna žena.

Iako je među sunitima ova praksa zabranjena, među šijitima ima zvanično religijsko odobrenje i ne smatra se grešnom; zato nitko ne mora imati grižnju savjesti. Privremeni su brakovi sasvim normalni u Iranu; mladićima se čak savjetuje da to smatraju rješenjem za svoje seksualne potrebe dok ne budu spremni zasnovati trajan brak. U Iraku je ova praksa pod Saddamom Huseinom bila zabranjena

ali sada se vratila. Također postoji u Saudijskoj Arabiji i Egiptu, a postaje sve popularnija među muslimanima na zapadu.

Duhovnici koji podržavaju privremene brakove kažu da oni nude ženama seksualnu i financijsku slobodu. Međutim, siromašne obitelji, kao i tisuće udovica u Iraku i Iranu, pristaju na takve brakove samo zbog neimaštine a ne zbog izbora. Iako ih je sramota da u tome učestvuju, prihvaćaju dogovor kao jedini način preživljavanja.

PRAKTIČNI KORACI

- Potrebni su još konkretniji zakoni koji će smanjiti vjerojatnost za zlostavljanje i eksploatiranje ovih žena. Obrati se zakonodavcima u svojoj zemlji i potakni ih da uvedu ili poboljšaju takve mjere.
- Pobačaji i sustavno ubijanje djevojčica (genderocid) dovest će do sve manjeg broja žena sposobnih za brak u nekim regijama a to će, zauzvrat, dati poticaj industriji trgovine ženama. Podigni svijest o uzroku ovog problema i pridruži se grupama za lobiranje, kao što su one nabrojane pod naslovom “Žensko čedomorstvo” u Dodatku 2, potpisivanjem peticija i slanjem pisama.

“Zar vam nije stalo, svi koji prolazite ovuda?”

Tužaljke 1,12 (Karadžić)

2

Dječja radna snaga

Najmanje je 215 milijuna djece u svijetu prisiljeno na ilegalan rad da bi zaradili za život, a gotovo polovica njih je podvrgnuta opasnim uvjetima. 152 milijuna radnika ima samo 5 do 14 godina. Prema Indeksu dječje radne snage na karti,¹ 68 zemalja se navodi kao “krajnje rizično” za djecu, a Bangladeš, Kina, Indija, Nigerija i Pakistan spadaju među one u kojima je zlouporaba dječje radne snage najrasprostranjenija.

Većina djece, njih oko 60 milijuna, radi u poljoprivrednom sektoru, a samo jedno od petoro prima plaću. Drugih 14 milijuna radi u proizvodnji, u radionicama kao jeftina radna snaga, u kućnoj radinosti i ciglanama. Siromaštvo je izravno povezano s dječjom radnom snagom. Međunarodna organizacija rada (*ILO*) izvještava da je stopa učešća radne snage djece uzrasta od 10 do 14 godina, 30 do 60% u zemljama čiji je dohodak po glavi stanovnika 500 američkih dolara ili manje. Također se procjenjuje da je oko 5,7 milijuna djece otjerano u dužničko ropstvo kako bi platili kredite koje su njihove obitelji uzele iz osnovnih potreba.

U nekim oblastima djevojčice su posebno tražene jer one mogu biti plaćene manje od bilo koga. Zapošljavanje kućnih pomoćnica najveći je i najskriveniji biznis diljem svijeta, u kojemu se koriste

¹ <http://maplecroft.com/about/news/child-labor-index.html>

djevojčice mlađe od 18 godina. To je i jedan od najopasnijih sektora jer su one izložene fizičkom zlostavljanju. Mnoge djevojčice rade 12 sati dnevno, sedam dana u tjednu za djelić minimalne plaće.

AFRIKA

Podsaharska Afrika spada u oblasti koje najviše iskorištavaju dječju radnu snagu – zapravo je posljednjih godina taj broj narastao na jedno od petoro djece uzrasta 5 do 17 godina. U cijeloj Africi, dvoje od petoro djece zarađuju neku vrstu dohotka.

Marokanske “male sluškinje”: Iako je ova praksa tehnički ilegalna, procjenjuje se da se oko 23.000 djevojčica godišnje šalje sa sela da rade kao sluškinje u privatnim kućama i ovaj podatak se odnosi samo na Casablancu. *ILO* procjenjuje da diljem Maroka ima ukupno 50.000 djevojčica sluškinja – neke među njima imaju samo 5 ili 6 godina. Ta djeca često postanu mete zlostavljanja, tjeraju ih da rade 13 do 15 sati dnevno, sedam dana u tjednu; spavaju na podu i jedu samo ostatke. Mnoga su prisiljena na rad čak i kad su bolesna. Neke djevojčice su bile vezivane lancima dok su njihove gazde odlazile na put preko vikenda. Druge su izgladnjivane do smrti, paljene usijanim željezom i silovane, te izbačene na ulicu kad ostanu trudne. Ionako mala plaća koju zarade odlazi njihovim očevima. Mada je 2009. g. formirano udruženje kojemu je namjera iskorijeniti zlouporabu “malih sluškinja” i osigurati školovanje za djevojčice ispod 15 godina starosti, ta praksa je i dalje na široko u upotrebi.²

Mali: Procjenjuje se da je 20 do 40 tisuća djece u dobi od samo šest godina uključeno u kopanje okna u potrazi za zanatskim zlatom, da rade u tunelima, vuku kamenje i koriste toksične kemikalije, kao što je živa, kako bi odvojili zlato od rude. Većina

2 <http://www.alarabiya.net/articles/2012/05/29/217283.html>;

radi u prosjeku devet sati dnevno, šest dana u tjednu, za malu ili nikakvu plaću.³

Zapadna Afrika: Djeca u dobi od svega tri godine eksploatirana su kao posluga i poljoprivredna radna snaga u nekoliko zemalja. Oko dva milijuna djece uzgaja kakao, i mnoga među njima su prodana upravo u tu svrhu. Neki roditelji prodaju svoje potomke zemljama Perzijskog zaljeva, kao i u Libanon i Europu. Drugu djecu, među kojima su mnoga siročad, namame trgovci ljudima obećavajući im kvalitetno školovanje i stručno usavršavanje u inozemstvu. Umjesto toga, prema njima se postupa kao prema robovima. Većina trpi batine i psihičko zlostavljanje, uključujući prijetnje smrću i upozorenje da nikad više neće vidjeti svoje roditelje. Djevojčice koje uspiju pobjeći spavaju na ulici, kucaju na vrata crkve ili prihvaćaju pozive u kuće stranaca. Neke budu otjerane u prostituciju i postaju žrtve side.⁴

Obala Bjelokosti: Ova zemlja snabdijeva 40% svijeta čokoladom. UNICEF procjenjuje da gotovo pola milijuna djece u dobi od 10 do 14 godina, većinom iz susjednih zemalja kao što su Mali i Togo, bude prodano na plantaže kakaa. Prisiljeni su na ropski rad, nisu nimalo plaćeni, jedva da im se nešto daje pojesti, a ako pokušaju pobjeći budu pretučeni.⁵

PRAKTIČNI KORACI: Uključi se u Međunarodni forum za radnička prava “Kakao kampanja” radi borbe protiv prinudnog dječjeg rada, u milijardu dolara vrijednoj kakao industriji. www.laborrights.org/stop-child-labor/cocoa-campaign

3 <http://www.moroccoworldnews.com/2013/01/75104/child-housemaids-in-morocco-as-unstoppable-as-the-wind-4/>

4 http://educationenvoy.org/child_labor_and_education_US.pdf

5 <http://thecnnfreedomproject.blogs.cnn.com/2012/01/19/child-slavery-and-chocolate-all-too-easy-to-find/>

Malavi: Prema podacima FAFO Instituta za primijenjene društvene znanosti, ova zemlja ima najviši opseg djece radnika u Južnoj Africi. Šokantnih 78% djece uzrasta od 10 do 14 godina i 55% onih u dobi od 7 do 9 godina (procjenjuje se da ih je ukupno 78.000) rade puno ili skraćeno radno vrijeme sa svojim roditeljima na plantažama duhana i po 12 sati dnevno. Mnogi trpe teške simptome jer rade bez zaštitne odjeće i upijaju previše nikotina.⁶

JUŽNA AZIJA

Unatoč tome što zakon zabranjuje ovu praksu, dječji rad je vrlo rasprostranjen u južnoazijskoj industriji ručno rađenih ćilima. Oko 250.000 djece u dobi od 4 do 14 godina je oteto ili prodano i prisiljeno da radi i po 18 sati dnevno na tkanju ćilima namijenjenih tržištu u Europi i Americi.

PRAKTIČNI KORACI: Kad kupuješ novi ćilim, traži na njemu etiketu *Good Weave*. To je međunarodna nevladina organizacija koja djeluje u cilju iskorjenjivanja dječjeg rada u industriji ručno rađenih ćilima i pruža djeci Južne Azije mogućnost za obrazovanje. Podrži maloprodaju proizvoda s njihovom oznakom.⁷

Bangladeš: Prema podacima UNICEF-a, gotovo trećina radne snage ove zemlje su djeca. Njih oko 4,7 milijuna u dobi su od 5 do 14 godina a 1,3 milijuna rade u opasnim uvjetima.⁸ Jedno je istraživanje otkrilo da je gotovo 70 posto djevojčica uključenih u kućno sluzenje u Bangladešu izloženo fizičkom nasilju i sustavnom prebijanju.⁹ Požar u glavnoj tvornici tekstila

6 <http://www.laborrights.org/stop-child-labor/tobacco-campaign>

7 http://www.goodweave.org/about/rug_certification_label

8 http://www.unicef.org/bangladesh/Child_labour.pdf

9 http://educationenvoy.org/child_labor_and_education_US.pdf

u blizini Dhake u kojemu je poginulo više od 1.100 radnika bio je na naslovnim stranama svih svjetskih novina 2013. Više od tri milijuna žitelja Bangladeša radi u tekstilnoj industriji a 90% radnika su žene i djevojke.

Indija: Kao dom jednoj petini svjetske populacije djece, ova zemlja ima i najveću dječju radnu snagu. S obzirom da se njima isplaćuje daleko manja zarada od one koja se daje odraslima, djeca imaju značajnu ulogu u proizvodnji bidiya (male cigarete), žigica, nakita, ćilima, pamučne užadi, u radu u kući, u kamenolomima, rudnicima i poljoprivredi. Njih oko 400.000 radi na indijskim plantažama pamuka. Pouzdane agencije procjenjuju da između 12 i 50 milijuna djece mlađe od 14 godina radi. Iako je dužnički i ropski rad zvanično zabranjen 1975. godine, danas je najmanje 15 milijuna djece vezano za kreditore kako bi otplatili dugove obitelji. Mnogi su dječaci i djevojčice zlostavljani ili su se razboljeli zbog štetnih uvjeta u kojima rade, ili zbog izloženosti kemikalijama. Loša plaća i prevelike kamatne stope čine otplatu zajma gotovo nemogućom.¹⁰ Mada su doneseni novi zakoni, kao što je onaj što zabranjuje rad djece i mlađih adolescenata, njihova učinkovitost ovisi od stupnja provođenja.

“Moja sestra ima deset godina. Svako jutro u sedam odlazi čovjeku kod kojega obavlja dužnički rad i vraća se kući u devet uvečer. On s njom postupa vrlo loše; udara je ako smatra da radi sporo ili ako razgovara s drugom djecom, više na nju, dolazi je tražiti kad je bolesna i ne može ići raditi... Nije me briga ni za školu ni za igru. Ništa od toga mi nije važno. Sve što želim jest da vratim sestru kući od toga čovjeka. Za 600 rupija je mogu vratiti kući, to nam je jedina šansa. Ali mi nemamo 600 rupija... nikada ih

10 <http://www.dalitfreedom.org.au/trafficking/bonded-labour.html>

nećemo imati.”¹¹ – kaže Lakshmi, devetogodišnji dječak koji radi na uvijanju cigareta u Tamil Naduu u Indiji. 600 rupija je tada bila protuvrijednost za oko 17,50 američkih dolara.

Pakistan: Dok posljednje istraživanje pakistanskih vlasti iz 1996. godine kaže da u toj zemlji radi 3,3 milijuna djece u dobi od 5 do 14 godina, UNICEF procjenjuje da je danas točniji broj najmanje 10 milijuna, a od toga je najmanje 8 milijuna mlađe od 15 godina. Većina njih je u dužničkom ropstvu. Iako je takav rad kažnjivo krivično djelo od 1992., samo je nekoliko poslodavaca bilo osuđeno za kršenje toga zakona.

Afganistan: Prema podacima UNICEF-a, siromaštvo tjera na rad jedno od troje djece školskog uzrasta. Oko polovina radne snage u afganistanskim ciglanama su djeca mlađa od 14 godina.

ISTOČNA AZIJA/PACIFIK

Najveći broj djece radnika (113,6 milijuna) živi na azijsko-pacifičkom području.

“Podvodnik” po pravilu obećava siromašnim roditeljima da će dati njihovoj djeci dobar posao i obrazovanje u gradu. Druga djeca budu oteta kako bi radila u tvornicama i radionicama kao jeftina radna snaga. Većina uopće ne prima plaću i zatočeni su u bijednim životnim uvjetima, tuku ih štapovima i željeznim prutovima, ne dopuštaju im vidjeti roditelje. Pronađena su djeca koju su žigosali usijanim željezom, palili cigaretama, izgladnjivali, bičevali, tukli dok vise obješeni za noge, vezivali lancima, seksualno zlostavljali i ostavljali danima zaključane u kuhinjskim ormarima.¹²

11 <http://www.hrw.org/reports/1996/India3.htm>

12 <http://www.anti-slaverysociety.addr.com/slaverysasia.htm>

Kambodža: Više od polovine dječjeg stanovništva uzrasta između 7 i 15 godina dio su radne snage ove zemlje. Iako postoje mjere zakonske zaštite, slabe su i često ignorirane.

Filipini: Prema izvješću ILO-a iz 2011. godine, 6,5 milijuna djece u ovoj zemlji ide na posao. Čak tri milijuna njih je izloženo okruženju koje se smatra opasnim za svakodnevni šesnaestosatni boravak. Ovi mladi radnici, od kojih su neki mlađi od sedam godina, prisiljeni su izdržavati svoje obitelji radeći na farmama, u rudnicima, pecajući, radom u tvornicama, služenjem u tuđim kućama i seksualnim turizmom.¹³

Indonezija: Oko 690.000 malodobnih djevojčica su zaposlene kao kućne pomoćnice, često su prisiljene raditi i po 18 sati dnevno za, u nekim slučajevima, svega šest centi po satu, ili potpuno bez plaće i bez slobodnog dana. U najgorim slučajevima, djeca su fizički, psihički ili seksualno zlostavljana. [*Human Rights Watch*, izvješće iz 2009. g.]

Australija: Novi Južni Wales nema ograničen minimum godina starosti za rad, a zapošljavanje djece je regulirano samo u određenim granama industrije. *Fair Wear* kampanja procjenjuje da su 50 do 70 posto australske odjeće napravile emigrantkinje i njihova djeca, radeći kod kuće ili u radionicama u zadnjem dvorištu u predgrađima australskih gradova. Deseci tisuća njih radi u lošim uvjetima za veoma malu plaću i izloženi su opasnostima koje dovode do ozbiljnih ozljeda i smrti svake godine.

EUROPA, SREDNJA AZIJA, BLISKI ISTOK

Romska djeca su posebno izložena prisilnom radu u mnogim dijelovima Europe, s obzirom da 80 posto njih živi u siromaštvu. Tisuće albanskih djevojčica i dječaka Roma se šalje u Italiju i Grčku kako bi zaradili novac za svoje odrasle “gospodare” proseći

¹³ <http://www.childfund.org/child-labor-in-the-philippines/>

ili čisteći cipele ili vjetrobrane na automobilima. [Vidi također: "Demografska statistika: trgovina ljudima"]

U **Srednjoj Aziji** i na **Kavkazu**, mnoga djeca ulice postaju žrtve najgorih oblika rada. Djeca iz seoskih oblasti često se prodaju u gradska područja ili u druge zemlje radi eksploatiranja. Uobičajen je i migrantski rad. *Human Rights Watch* je dokumentirao ilegalni rad desetogodišnje djece na plantažama duhana u **Kazahstanu**. Oni se, zajedno sa svojim roditeljima, suočavaju s narušavanjem zarade, dužničkim ropstvom, veoma dugim radnim danom, izloženosti pesticidima i nedostatkom čiste pitke vode. *Cotton Campaign coalition* [<http://www.cottoncampaign.org>], zajedno s drugim zaštitnicima ljudskih prava, već dugo skreće pažnju javnosti na izrabljivanje preko milijun odraslih i djece u **Uzbekistanu** na prinudnom radu na plantažama pamuka.

Irak: Od 15 milijuna djece u ovoj zemlji, svako treće je izgubilo bar jednog roditelja tijekom rata. Njih 700.000 ne pohađa osnovnu školu a oko 800.000 djece u dobi između 5 i 14 godina radi.

CENTRALNA I JUŽNA AMERIKA

Sedam posto djece u svijetu koja rade, starosti od 5 do 14 godina, živi u Latinskoj Americi. Jedno od šestoro djece radi za nadnicu. Više od dva milijuna je seksualno iskorištavano, s obzirom na sve veći broj seksualnih turista koji posjećuju Centralnu Ameriku.

Gvatemala ima najvišu stopu zaposlene djece u Latinskoj Americi. Zvanični minimum godina starosti za rad je 14, ali mnoga djeca, od milijun i više njih koja rade i od kojih se očekuje da doprinesu prihodima obitelji, mlađa su od tog uzrasta.

RUDARSTVO: Djeca se uglavnom koriste u manjim rudarskim poslovima u Latinskoj Americi, kao što je vađenje zlata i srebra. Izlaganje otrovima i opasnim uvjetima često vodi u bolesti kože i pluća i izaziva oštećenje u rastu kostiju i organa. Samo u Boliviji, Ekvadoru i Peruu radi 65.000 djece.

PLANTAŽE BANANA: Iako je postignut napredak u smanjivanju broja djece koja rade na plantažama banana (bilo ih je stotine tisuća), problem i dalje postoji, naročito u Ekvadoru koji je najveći izvoznik. Osim što izostaju iz škole, ova djeca rade i do 12 sati dnevno i izložena su pesticidima i ozljedama nožem.

PRAKTIČNI KORACI: Saznaj više o organizaciji *BananaLink.org.uk*, koja djeluje u korist radnika na plantažama banana i ananasa.

SJEVERNA AMERIKA

Kanada: U Britanskoj Kolumbiji dijete može u dvanaestoj godini ići raditi bilo gdje osim u rudnicima, tavernama, barovima i salonima, i može raditi u bilo koje doba dana ili noći osim tijekom školskih sati. Zapravo je ta pokrajina 2003. snizila starosnu dob za dječji rad na 12 godina i od tada su ozljede djece na radnom mjestu desetostruko uvećane.¹⁴ U tijeku je kampanja koja se vodi već nekoliko godina, kako bi se ukinuli nemarni zakoni o dječjem radu.

SAD: 800.000 migrantske djece putuje sa svojim obiteljima u sve dijelove Sjedinjenih Država kako bi radili na industrijskim farmama. Iako neka imaju svega sedam ili osam godina, rade na vrlo teškim poslovima 12 do 16 sati dnevno i često mjesecima izostaju iz škole. Stručnjaci procjenjuju da njih 65 posto na kraju napusti školovanje. Uvjeti u kojima žive su često vrlo loši a izlaganje pesticidima može izazvati iritaciju kože i probleme s disanjem.

Pored djece rođene u Americi, krijumčari ljudima prodaju mnogo njih iz drugih zemalja u SAD. 2010. g. američke migracione vlasti su na granici i na aerodromima odvele u pritvor više od 8.000

14 <http://www.theglobeandmail.com/commentary/bcs-child-labour-laws-are-the-most-neglectful-in-the-world/article627018/>

imigrantske djece koja su bila bez pratnje staratelja.

Ministarstvo pravde Sjedinjenih Država procjenjuje da je između 100.000 i tri milijuna djece seksualno eksploatirano u zamjenu za novac, drogu, hranu ili sklonište.

Od 2013. godine, Sjedinjene Države i Somalija bile su jedine članice Ujedinjenih naroda koje nisu ratificirale Konvenciju o pravima djeteta (*CRC*), a koja je usvojena 1989. Ta Konvencija ima četiri glavne teme: pravo djece na život; njihov razvoj do punog potencijala; zaštita od zlostavljanja, zanemarivanja i iskorištavanja; te sudjelovanje u obiteljskome, kulturnome i društvenome životu.

PRAKTIČNI KORACI

- Provjeri internet stranice nabrojane u spisku “Dječji rad” u Dodatku 2. Tu ćeš naći druge kampanje koje možeš podržati.
- Reci djeci i obiteljima koje poznaješ da se 12. lipnja obilježava Svjetski dan borbe protiv dječjeg rada, čiji je cilj istaknuti stradanje iskorištavane djece.

*“Ustani, viči noću... K'o vodu izlij srce pred licem
Gospodnjim, k njemu podiži ruke i traži milost za svoju
nejačad koja od gladi obamire po uglovima ulica.”
Tužaljke 2,19*

Dječji brakovi

Svakog je dana oko 25.000 maloljetnica prisiljeno na brak. Jednu od sedam djevojčica u zemljama u razvoju udaju prije navršene petnaeste godine, a njih više od 60 milijuna diljem svijeta uda se prije nego što napune 18 godina.

U zemljama kao što su Niger, Čad, Mali, Bangladeš, Gvineja i Srednjoafrička Republika, stopa ranog i prisilnog braka iznosi 60 posto i više. Djevojčice nevjestice su naročito uobičajene u Južnoj Aziji (njih 46%) i u Podsaharskoj Africi (38%).¹ Ali djevojčice su prisiljene na brak i u zapadnim zemljama.

Zašto se događaju malodobni i prisilni brakovi?

Suglasno izvješćima međunarodnog plana za dobrobit djece, roditelje koji prisiljavaju svoje djevojčice na udaju protiv njihove volje u velikoj mjeri na to potiču siromaštvo, neravnopravnost spolova, negativne običajne ili vjerske navike, neuspješna primjena zakona u hitnim slučajevima ili u sukobima.² Prema informacijama organizacije *ECPAT* koja se bori za okončanje dječje prostitucije, pornografije i prodaje djece radi seksualnog iskorištavanja, dječji

¹ <http://www.plan-uk.org/early-and-forced-marriage>

² Isto.

brakovi mogu biti i slabo prikriven paravan za seksualni turizam, posebno na Bliskome istoku i u Južnoj Aziji. Muškarac otputuje u drugu zemlju i oženi se mladom djevojkom u zamjenu za novac ili neku drugu korist namijenjenu njezinim roditeljima. Nakon što s njom provede jedan tjedan, vrati se kući i nikad više nema nikakvog kontakta ni s djevojkom ni s njezinom obitelji. U drugim slučajevima turista se oženi ili obeća da će se oženiti maloljetnicom te je odvede u svoju zemlju. Žrtva se tad koristi za neprekidno seksualno iskorištavanje jer je mlada i potpuno ovisi o njemu.³

Kakve su posljedice?

Mlade nevjestice su često prinuđene da napuste školu, što pridonosi porastu nepismenosti i neznanja. Vrlo je vjerojatno da će ih stariji muževi prisiljavati na seksualne odnose i da će biti nasilni prema njima. To može dovesti do slabog reproduktivnog zdravlja.

Glavni uzrok smrtnosti majki

Malodobne djevojke nisu fizički spremne za porođaj. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, smrtni slučajevi povezani s trudnoćom predstavljaju glavni uzrok smrti djevojaka starosti od 15 do 19 godina. Procjenjuje se da njih oko 70.000 mlađih od 15 godina umre svake godine zbog komplikacija tijekom trudnoće ili porođaja, i ta stopa smrtnosti je 25 puta veća od standardne. Kod onih od 15 do 19 godina starosti, stopa smrtnosti je dvaput veća. Pobačaji, mrtvorodena djeca i komplikacije poput fistula, također su mnogo češći.

3 http://www.ecpat.net/ei/Publications/CST/CST_FAQ_ENG.pdf

U MUSLIMANSKOM SVIJETU

U mnogim dijelovima muslimanskog svijeta, pa čak i u Europi i Americi, nije neobično da se devetogodišnja djevojčica uda za muškarca dovoljno starog da joj bude djed. Mada je ova praksa zvanično nezakonita, prihvaćena je zato što je prorok Muhamed osobno postavio presedan. U svojoj pedeset i drugoj godini uzeo je za jednu od svojih žena šestogodišnju djevojčicu; brak je bio seksualno konzumiran kad je ona imala devet godina.

2011. godine je istaknuti muftija i član najvišeg vjerskog vijeća Saudijske Arabije, dr. Salih bin Fawzan, dospio na naslovne strane mnogih časopisa kad je izdao fetvu (pravno rešenje) kojom se tvrdilo da ne postoji najniža dobna granica za brak. Djevojčice se mogu udati "čak i ako su u kolijevci".⁴

Afganistan: Čak 80% brakova u Afganistanu sklapa se bez suglasnosti nevjeste koja je često dijete. Brutalna smrt četrnaestogodišnjakinje dospjela je na naslovne strane svih časopisa u prosincu 2012. Dva brata su prerezali Gastini grlo nakon što je njezin otac, Noor Rahman, odbio dati pristanak za njezinu udaju na osnovu toga što je bila premlada. Mnoge djevojke su zaključile da je samoubojstvo jedini izlaz.⁵ Pokušaji istog, kao što je skakanje sa zgrade, samospaljivanje i ispijanje otrova, porasli su među djevojkama koje su bile prisiljene na udaju protiv svoje volje.

Iran: 2012. godine su iranski zakonodavci objavili odluku da dopuštaju devetogodišnjim djevojčicama da se udaju, nazivajući zakonski minimum od 13 godina "neislamskim". Broj nevjesta mlađih od deset godina ubrzano raste. Svake godine desetke tisuća djevojčica njihove obitelji udaju prije nego što navrš 15 godina. Procjenjuje se da diljem svijeta ima 50 milijuna djevojčica nevjesta.⁶

4 <http://forum09.faithfreedom.org/viewtopic.php?f=4&t=10258>

5 <http://world.myjoyonline.com/pages/news/201304/104829.php>

6 <http://frontpagemag.com/2012/frank-crimi/iranian-child-brides-get-younger-and-more-numerous/>

Bangladeš: Pravna zabrana braka djevojčica mlađih od 18 godina rijetko se primjenjuje. Do 66% djevojčica u Bangladešu uda se prije osamnaestog rođendana, a njih 20 posto prije petnaestog. Neke imaju svega deset godina.

Malezija: Ministar pravde je donio odluku da je djevojčicama mlađim od 16 godina dopušteno da se udaju ukoliko za to imaju dozvolu islamskog vjerskog suda.

Maroko: BBC je 2012. godine izvještavao o slučaju šesnaestogodišnje djevojčice koja je progutala otrov za pacove nakon prisilnog braka sa čovjekom koji ju je oteo i silovao. Krivični zakon te zemlje ne goni ljude koji otmu maloljetnice kako bi se s njima oženili.⁷

Nigerija: Većina muslimanskog sjevera je odbacila akt o pravima djeteta koji je štiti maloljetnice. Prema Britanskom savjetu, u Nigeriji se više od polovine žena sa sjevera te zemlje uda do šesnaeste godine i od njih se očekuje da rode tijekom prve godine braka.

Etiopija: Poznato je da se u seoskim područjima ove zemlje djevojčice udaju već u osmoj godini i da se njihove obitelji ne obaziru na federalni zakon prema kojemu je to dopušteno tek u osamnaestoj. Njih 48% uda se prije navršene petnaeste godine. Otmica žena, iako je to kriminalno djelo, i dalje se smatra legitimnim načinom dovođenja nevjeste, posebno na sjeveru.

“Nestašica” nevjesta: U 2012. godini došlo je do “suše” ili “nestašice” nevjesta u glađu pogođenoj graničnoj zoni Sahela u zemljama Zapadne Afrike i Afričkom rogu na istoku. Roditelji koji nisu u stanju prehraniti svoju djecu u ime strategije preživljavanja prodaju svoje maloljetne kćeri za svega 170 američkih dolara. To se događa u Nigeru, u zemlji u kojoj je čak i u najboljim vremenima svaka treća djevojčica udata do svoje petnaeste godine, kao i u Etiopiji, Keniji i Somaliji. Što je mlađa djevojčica, bolja je pogodba.

7 <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17416426>

Pakistan: Prema izvješćima nevladine koalicije “Slobodni i pravedni izbori u Pakistanu”, najrasprostranjeniji zločin protiv žena u toj zemlji jest prinudan brak. Gotovo 68% stanovništva Pakistana živi na selu i mnoge djevojčice u dobi od 12 do 14 godina su trudne ili su već majke. Da bi zaobišli zakon, roditelji u izvod iz matične knjige vjenčanih unose da im kćeri imaju 16 godina. S obzirom da izvod iz matične knjige rođenih još uvijek nije zakonski uvjet za sklapanje braka u Pakistanu, ne postoji način da se provjeri krivotvorenje godina starosti.⁸

Pakistanski “Zakon o braku”

Prema zakonu donesenom pod vojnom diktaturom Zia ul-Haqa 1985. godine, ako se žena koja nije muslimanka obrati na islam, njezin prethodni brak je nevažeći. Neki muslimani smatraju ovaj zakon pozivom na otmice, silovanje i prisiljavanje kršćanskih žena i djevojaka da prijeđu na islam. One su dio “ratnog plijena”. Žrtve su, a procjenjuje se da je to oko 700 djevojaka godišnje, prisiljene da se udaju za svoje muslimanske porobljivače koji tvrde da su njihovi roditelji i muževi izgubili svako pravo na otete žene i djevojke. Zbog ravnodušnosti, dogovora ili straha, većina lokalnih policajaca jednostavno zatvara oči pred tim.⁹

Nazir Bhatti, predsjednik Pakistanskog kršćanskog vijeća, izjavio je da 99,9 posto silovanja kršćanskih žena prođe neprijavljeno, jer bi prijavljivanje takve uvrede nanijelo sramotu obitelji i ne bi mogle naći muža.

8 <http://www.girlsnotbrides.org/national-marriage-registration-to-enforce-child-marriage-laws-in-pakistan/>

9 <http://www.christianfreedom.org/the-christian-winter/persecution-in-pakistan/>

MEĐU HINDUSIMA

Indija: Prema izvješću Fonda Ujedinjenih naroda za stanovništvo (UNFPA) iz 2013. godine, ova zemlja ima najveći broj djece nevjesta na svijetu. Iako je prema indijskom zakonu najniža dobna granica za udaju žena 18 godina, njih 47 posto stupi u brak ranije.¹⁰ UNFPA također prenosi da će od 140 milijuna djevojčica koje će se do 2020. g. udati prije navršene osamnaeste godine njih 50 milijuna biti mlađe od 15.¹¹ U sjevernim državama kao što je istočni Uttar Pradesh, djevojčice su često stare svega nekoliko mjeseci pa do osam godina kad stupaju u brak. One ostaju u roditeljskom domu do puberteta, a onda ih šalju muževima.

Prema odluci koja je označila prekretnicu u Rajasthanu 2012. g., poništen je brak koji je zaključen 17 godina ranije između jednogodišnje djevojčice i trogodišnjeg dječaka. Rani su brakovi uobičajeni u toj državi i nije obitelj svakog mladoženje spremna čekati do puberteta. Hinduistički festival *Akshaya Tritiya*, koji se održava svakog travnja ili svibnja, tradicionalni je datum za masovna vjenčanja djece,¹² unatoč protivljenju indijske Vlade. U mnogim slučajevima koje su dokumentirali sociolozi, djevojčice od svega šest ili sedam godina odvodile su obitelji njihovih muževa da počnu raditi kao sluškinje u kući ili u polju. Navodno mnogim muževima brak dosadi nakon rođenja trećeg, četvrtog ili petog djeteta, dok su im žene još tinejdžerice.

Nepal: Prema podacima Ministarstva za žene, djecu i socijalna pitanja, u preko 34 posto novosklopljenih brakova u ovoj himalajskoj zemlji nevjeste su mlađe od 15 godina, unatoč zabrani te prakse.

10 <http://www.hindustantimes.com/India-news/NewDelhi/India-leading-world-s-child-marriages-UN/Article1-1023307.aspx>

11 <http://www.cbn.com/cbnnews/world/2012/June/Innocence-Lost-Indias-Children-Marrying-at-Age-8/>

12 <http://www.raonline.ch/pages/np/npwom05.html>

Ako je djevojka naročito mlada, obitelji rutinski održavaju svadbu u tajnosti, jer se plaća manji miraz. Što je djevojka mlađa, manji je i iznos koji mora osigurati njezina obitelj. Iako je to ilegalno, nije neobično da nepalski muškarci, posebno u seoskim područjima, imaju dvije pa čak i tri žene. Prema vladinim podacima, više od 24.000 djece ne ide u školu u Nepal, a zvaničnici vjeruju da su većina njih djevojčice, posebno one koje su se udale vrlo mlade.¹³

U ZAPADNOME SVIJETU

SAD: Fundamentalistička Crkva Isusa Krista – sveci posljednjih dana (FLDS) je sekta koja se odvojila od Mormonske crkve prije 70 godina, uz žestoko neslaganje oko prakticiranja višestrukih brakova, mnogoženstva i maloljetnih nevjesta, među kojima su neke imale svega 14 godina. Između šest i deset tisuća sljedbenika živi u šest država. FLDS uči da je jedini način na koji čovjek može dosegnuti najviši nivo neba taj da uzme najmanje tri žene u ovom životu. Iako je mnogoženstvo protuzakonito u Juti i neustavno u Arizoni, članovi ove crkve nikad nisu krili svoj način života. Prema najprihvaćenijoj procjeni, koju je napravila Kathryn Daynes, profesorica Sveučilišta *Brigham Young*, i drugi stručnjaci, u Americi postoji između 30 i 50 tisuća poligamista.¹⁴ Fondacija *Tahirih Justice* također je otkrila 3.000 slučajeva prisilnih brakova u Americi tijekom posljednje dvije godine. Mnoge žrtve su bili emigranti iz muslimanskih zemalja, ali istraživanje je pokazalo da ima i žrtava hinduističkog, budističkog i kršćanskog (naročito meksičkih katolika) podrijetla.

Europa: Norveška, Danska, Njemačka, Austrija, Malta, Belgija

13 <http://www.hcn.org/issues/44.10/flds-continues-abusive-polygamist-practices-in-utah-and-arizona>

14 <http://www.tahirih.org/site/wp-content/uploads/2011/09/REPORT-Tahirih-Survey-on-Forced-Marriage-in-Immigrant-Communities-in-the-United-States-September-2011.pdf>

i Cipar donijeli su zakone koji prisilne brakove smatraju krivičnim djelom. Međutim, više od deset zemalja je utvrdilo uzrast od 14 ili 15 godina kao suglasan za seksualne odnose. Jedino je Španjolska 2013. g. podigla minimum godina za stupanje u brak sa četrnaest navije.

U ***Ujedinjenom Kraljevstvu***, Zakon o zaštiti od prisilnih brakova donesen je 2008. godine, a britanska Vlada je najavila da planira pratiti primjer nekoliko drugih europskih zemalja priznajući takve brakove za krivično djelo, vjerojatno 2013. ili 2014. godine. Društvena kampanja *Forced Marriage Unit* intervenirala je i pomogla 400 djece 2011. i njih 250, 2012., uključujući i jedno dvogodišnje dijete. Također su dali savjet ili podršku u drugih 1.485 slučajeva;¹⁵ ali istraživanje što ga je provelo Odjeljenje za djecu, školu i obitelj procjenjuje da je na nacionalnoj razini broj prijavljenih slučajeva prisilnih brakova u Engleskoj između pet i osam tisuća. Maloljetni brakovi često se zaključuju ilegalno a mnoge djevojke se odvođe u druge zemlje i tamo ih udaju.

Australija i Novi Zeland: Povjerenica tajništva za žene Novog Južnog Walesa, Pru Goward, izjavila je 2012. da je u Australiji svake godine bilo oko 1.000 slučajeva prisilnih brakova i seksualnog ropstva. Poznato je također da se na Novom Zelandu mnogi takvi brakovi zaključuju u tajnosti, naročito u emigrantskim zajednicama.

Vlasti na zapadu često nisu voljne intervenirati u slučajevima prisilnog braka, jer na to gledaju kao na kulturološko pitanje i boje se jake reakcije moćnih manjinskih frakcija.

15 <http://www.guardian.co.uk/world/2013/mar/05/two-year-old-forced-marriage-risk>

PRAKTIČNI KORACI

Globalno partnerstvo “Djevojčice a ne nevjeste”, posvećeno je okončanju štetnog držanja tradicije dječjih brakova. Pogledaj stranicu www.girlsnotbrides.org. Globalna dobrotvorna organizacija “Plan” također ima peticiju protiv ranih i prisilnih brakova: www.plan-uk.org. Razmisli o pridruživanju mreži za jednakost, kako bi dobio obavještenja i nove podatke o kampanjama: www.equalitynow.org.

4

Porodaj

Na globalnoj razini, više od 500.000 žena svake godine – u prosjeku njih 1.300 dnevno – izgubi život uslijed komplikacija povezanih s trudnoćom ili porođajem. Ipak, 90% tih smrti se može spriječiti.

Izvrješće organizacije *Save the Children* “*State of the World’s Mothers*” iz 2013., navodi deset afričkih zemalja kao najgora mjesta za majke na osnovu niza činjenica u vezi s njihovim zdravljem i dobrobiti. Na dnu liste bila je Demokratska Republika Kongo, zatim Somalija, Sjeverna Leone, Mali, Niger, Srednjoafrička Republika, Gambija, Nigerija, Čad i Obala Bjelokosti. Najbolja mjesta bila su, prvo Finska, zatim Švedska, Norveška, Island, Nizozemska, Danska, Španjolska, Belgija, Njemačka i Australija.

Preko milijun djece svake godine umre na dan svog rođenja.

Žene koje žive u zemljama u razvoju imaju 97 puta veću vjerojatnoću umrijeti tijekom trudnoće ili porođaja nego žene u razvijenim zemljama. Na primjer, dok se samo jedna od preko 17.000 žena u Švedskoj nalazi u opasnosti od smrti povezane s materinstvom, u zapadnoj i centralnoj Africi taj je odnos jedan prema 26, a u Bangladešu jedan prema 51. Gvatemala ima najveću stopu smrtnosti porodilja u Latinskoj Americi i ona iznosi jedan prema 71. [WHO/UNICEF/WORLD BANK]

Više od 90% ljudi koji žive u današnjem svijetu rođeno je kod kuće. Šest od deset žena u zemljama u razvoju rađa u nazočnosti stručne osobe, kao što je babica ili liječnik. Mnogi jednostavno nemaju novca da plate porođaj na klinici ili u bolnici, čak i ako takve ustanove postoje.

Izraz “smrt majke” odnosi se na smrt žene tijekom trudnoće ili unutar 42 dana od prekida trudnoće. Samo 5% žena u vrlo siromašnim zemljama i regijama ima njegu tijekom tog razdoblja, a prema izvješćima organizacije WHO dvije trećine smrti majki i novorođenčadi događa se u prva dva dana nakon porođaja. Nasuprot tome, doslovno sve majke u razvijenim zemljama primaju poslijeporođajnu njegu.

Krvarenje je glavni uzrok smrti tijekom trudnoće i porođaja, i čini jednu trećinu smrti majki. Ovo je praćeno infekcijama, nesigurnim abortusima, otežanim rađanjem i poremećajima povezanim s visokim krvnim tlakom.

Porođaj je ubojica broj jedan među tinejdžerima diljem svijeta. Svake godine šesnaest milijuna adolescentica postanu majke.¹ Jedna od pet rodi prije navršene osamnaeste godine, i vjerojatnoća njihove smrti je pet puta veća. Također je 60% veća vjerojatnoća smrti njihove novorođenčadi.

Loša prehrana budućih majki također pridonosi njihovoj smrti. [Vidi također bilješke u odjeljku “Demografska statistika: Zdravlje i očekivani životni vijek”]

Čak i nedostatak obične higijene može biti smrtonosan. Najnovija istraživanja pokazuju da pranje ruku sapunom akušera i majki može značajno podići stopu preživljavanja novorođenčadi, čak do 44 posto.

1 <http://www.unfpa.org/public/adolescents>

KOMPLIKACIJE

Na svaku ženu koja umre, oko 20 drugih (ukupno 10 do 15 milijuna žena godišnje) dobije infekciju ili ozbiljne komplikacije koje ostavljaju ponižavajuće, bolne i dugoročne zaraze, ozljede i invaliditete.²

Otežano rađanje

Jedna od čestih komplikacija je nemogućnost fetusa da prođe kroz porođajni kanal zbog neke prepreke, unatoč kontrakcijama maternice. Činilac koji doprinosi ovome stanju u zemljama u razvoju je rano stupanje u brak. Djevojčice u dobi od deset godina ili mlađe imaju premali porođajni kanal. To može dovesti do trajnog oštećenja nerava i atrofije mišića u stopalima i nogama. Najteže pogođeni postaju bogalji.

U nekim dijelovima arapske zapadne Afrike babice dugim nožem sijeku previše usku vaginu kako bi je proširile za porodaj. Taj rez može načiniti užasnu štetu. Ponekad se njime zasječe mokraćni kanal, čime se potpuno otvara donji urinarni trakt. Mnoge žene odmah umru od krvarenja.

Fistula

Prema procjenama Fonda za borbu protiv fistula, dva milijuna žena u Aziji i podsaharskoj Africi živi s neliječenom vaginalnom fistulom. Do ovoga stanja dolazi nakon što se žene danima muče u agoniji zbog otežanog porođaja i rode mrtvo dijete. Fistula je rupa između vaginalnog zida i rektuma ili mokraćnog mjehura što dovodi do potpune i trajne inkontinencije, osim ako žena ne dobije

2 <http://www.factsforlifeglobal.org/01/1.html>

kiruršku pomoć. Tek nekoliko njih može sebi to priuštiti, čak i ako u njihovom zabačenom selu takva pomoć postoji.

Već je i sama sramota življenja sa stalnom prljavštinom i smradom koje takvo stanje nameće dovoljno loša, ali povrh toga, prema običajima u nekim oblastima, smatra se da je vaginalna fistula posljedica bračnog nevjerstva ili seksualno prenosive bolesti. Djevojke i mlade žene koje pate od ove bolesti njihove zajednice odbacuju i obitelji napuštaju. Mnoge često moraju moliti za život.

Ritual čišćenja koji se prakticira u nekim afričkim kulturama također može izazvati fistulu. Tijekom 40 dana od poroda, prijateljica ili rođaka sipa rastvor koji sadrži kalijev karbonat u vaginu porodilje. Ako je rastvor nepravilno napravljen, njegovi alkalni agensi izazivaju kemijsku destrukciju tkiva vagine i razvija se fistula.

Žalosno je što je potrebna samo jedna jednostavna, jeftina operacija i sve te tisuće odbačenih žena vratile bi se normalnom životu.

PRAKTIČNI KORACI

Podrži rad fondova za borbu protiv fistula i drugih grupa, spomenutih u Dodatku 2, koje pokušavaju riješiti ovaj problem u mnogim zemljama.

Žene s invaliditetom

OŠTEĆENJE SLUHA

- Istraživanja pokazuju da ukupan broj ljudi koji pate od nekog oblika oštećenja sluha prelazi 700 milijuna diljem svijeta. Taj će broj do 2025. godine narasti na više od 900 milijuna.
- 35,5 milijuna osoba je zvanično gluho.
- Oko polovine svih slučajeva se može spriječiti.
- Više od dvije trećine oboljelih živi u zemljama u razvoju, a 80% tih ljudi nema mogućnost obrazovanja.
- Oko 70 milijuna gluhih koristi jezik znakova kao svoj prvi ili materinski jezik.

Gluih predstavljaju četvrtu grupu po veličini u svijetu koja nije dosegnuta Evandjeljem. Spisak zemalja u kojima žive nedosegnute grupe gluhih naći ćeš na Internet stranici: www.joshuaproject.net. Gluih su u 30 zemalja navedeni kao “najmanje dosegnuti”.

90% gluhih ima roditelje koji čuju. Samo jedno od tih roditelja može komunicirati sa svojim djetetom pomoću znakovnog jezika. Ovaj jezik je u nekim zemljama zabranjen čak i u učionicama.

Svaka zemlja ima jedan ili više znakovnih jezika. Usvajanje takvog univerzalnog jezika, kao što je međunarodni znakovni jezik (IS), u velikoj bi mjeri ubrzao proizvodnju i podjelu materijala, ali većina ljudi taj jezik tek treba naučiti.

Prema izvješćima Svjetske zdravstvene organizacije, trenutna proizvodnja slušnih aparata zadovoljava manje od 10% potreba u svijetu.

SAD: Nekoliko misija ubraja zajednicu gluhih u **najveću** nedosegnutu grupu ljudi u Americi, koja broji 23 milijuna osoba s nekim oblikom oštećenja sluha. Služe se američkim znakovnim jezikom (ASL) koji spada u treći najčešće korišten jezik u Sjevernoj Americi. Manje od 8 od stotinu gluhih ljudi u Americi je nekad bilo u crkvi. Manje od četvoro od sto priznaje Isusa Krista za svoga Spasitelja.

Populacija gluhih u **Kini** broji oko 72 milijuna i mogla bi se klasificirati kao najveća manjinska grupa u toj zemlji.¹ Oni žive u svakom gradu, u svakoj varoši, u svakom od tisuće malih sela. Oko milijun od 1,6 milijuna kineske djece izgubi sluh zbog nepravilne upotrebe antibiotika.²

1 <http://www.heartsandhandschina.com/>

2 http://news.xinhuanet.com/english2010/health/2011-02/10/c_13725709.htm

Posebni problemi zlostavljanih gluhih žena:

- Suočavanje s policijom, sudskim sustavom, skloništima i drugim službama za podršku predstavlja prilično velik problem, jer razmjerno mali broj ljudi poznaje znakovni jezik.
- Gluhe žene često trpe diskriminaciju na poslu, imaju veću stopu nezaposlenosti i manje plaće.
- Ekonomska ovisnost od drugih često dovodi do toga da ostaju zarobljene u nasilnom okruženju na dulje vrijeme.
- Krivnja, sramota i nisko samopoštovanje često utječu na to da gluhe žene pate bez protesta.

ŽENE I DJECA S DRUGIM INVALIDITETIMA

Prema podacima Svjetske banke i Svjetske zdravstvene organizacije, više od milijardu ljudi u svijetu živi s nekom vrstom invaliditeta; od tog broja, najmanje 300 milijuna su žene. Količina zlostavljanja koju trpe invalidna lica poprima oblik pandemije, a žene su posebno ugrožene. Neke zemlje uopće nemaju zakon koji bi ih štitio.

- U nekim se kulturama osobe s invaliditetom smatraju prokletim. Mogu biti skrivane, ignorirane, zanemarivane, pa čak i ostavljene da umru.
- Osobe s invaliditetom, uključujući i one sa oštećenim sluhom, izloženi su trgovini ljudima i eksploatiranju na prisilnom radu.

- Član 24 Međunarodne konvencije o pravima osoba s invaliditetom govori o pravu na obrazovanje, a ipak 16 milijuna djece ometene u razvoju ne ide u školu; jedna četvrtina njih je slijepo. Neki smatraju da je obrazovanje takve djece bacanje novca. Djevojčice su posebno isključene.
- U odnosu na zdrave žene, one s invaliditetom imaju dva do pet puta veću šansu postati žrtve nasilja, ovisno o tome žive li u zajednici ili u nekoj ustanovi. Također je veća vjerojatnoća da će biti dulje zlostavljane i da će trpjeti teže ozljede.

Nasilje u specijalnim ustanovama

Prema nacrtu fonda *Hesperian Health Guides*, primjeri zlostavljanja u institucijama su:

- prinudan seks sa zaposlenima, starateljima ili drugim stanarima
- batine, šamaranje, povređivanje
- prinudna sterilizacija ili pobačaj
- zaključavanje same osobe u prostoriju
- kažnjavanje ledenom kupkom ili tuširanjem hladnom vodom
- prisiljavanje na uzimanje lijekova (sredstava za smirenje)

- prisiljavanje osobe da se skine ili bude gola pred drugima
- prisiljavanje osobe da gleda zlostavljanje drugih
- vezivanje ili oblačenje “luđačke košulje”

Kod kuće

Čak i kod kuće, zlostavljanje invalidnih osoba može biti u obliku zanemarivanja, kao što je uskraćivanje hrane ili njege, fizičko ili seksualno nasilje, grubo postupanje, davanje previše lijekova, zatim psihološko zlostavljanje, kao što su uvrede, zastrašivanje i prijetnje, emocionalno lišavanje i izoliranje. Također mogu biti žrtve financijske eksploatacije kad drugi zloupotrebljavaju sredstva koja im pripadaju po zakonu. [*Disabled Women's Network Ontario*]

Sterilizacija

Žene s invaliditetom naročito su podložne prinudnoj sterilizaciji, što im onemogućava rađanje. Ovo se može izvršiti pod pokroviteljstvom zakonite zdravstvene zaštite ili uz suglasnost nekoga drugog u njihovo ime, navodno u “najboljem interesu” žene. Ali sterilizacija je nepovratan medicinski postupak s dubokim fizičkim i psihološkim posljedicama.³ Eugenički programi za poboljšanje društva smanjivanjem reproduktivne sposobnosti ljudi koji se smatraju mentalno ili fizički zaostalim kroz prisilnu sterilizaciju, bili su uobičajeni u godinama pred Drugi svjetski rat, posebno u **sjevernoj Europi**. U nekim zemljama, kao što su **Švedska**

3 <http://www.hrw.org/news/2011/11/10/sterilization-women-and-girls-disabilities>

i **Kanada**, taj program je trajao sve do 1970-ih.⁴ 1994. godine je u **Indiji**, u gradskoj bolnici Pune, izvršena prisilna histerektomija kod nekoliko mentalno zaostalih žena, starosti između 18 i 35 godina, jer nisu bile u stanju održavati menstrualnu higijenu i bolničko osoblje je smatralo da to predstavlja pritisak na njihove resurse i vrijeme.⁵ U Australiji, kao i u mnogim drugim zemljama, roditelji koji imaju hendikepirane djevojčice mogu zatražiti sudski nalog kojim će omogućiti prisilnu sterilizaciju svog djeteta, čak i ako djevojčica ima svega 11 godina, kao što se dogodilo 2013.⁶ Nije poznato koliko se takvih kršenja ljudskih prava tiho provodi diljem svijeta.

Žene s mentalnim poremećajima suočavaju se s neusporedivo više rizičnih faktora od muškaraca, uključujući nasilje zasnovano na rodnoj pripadnosti, društveno ekonomski nepovoljniji položaj, niska primanja, nejednake plaće i nizak ili podređen društveni status i rang. [Svjetska zdravstvena organizacija]

Trostruka opasnost za žene

U zemljama u kojima rođenje ženske djece nije tako dobrodošlo i gdje je ubijanje ženskog zametka široko rasprostranjeno, kao što je to u Indiji, djevojčica ili žena s invaliditetom je na udaru još većeg preziranja i zanemarivanja. Studija grupe za prava žena, *CREA*, u Indiji, Bangladešu i Nepal, pokazuje da žene s invaliditetom doživljavaju redovnu i stalnu diskriminaciju u društvu.⁷ Istraživački projekat “Trostruka opasnost” u Kambodži, koji je pokrenula

4 http://en.wikipedia.org/wiki/Compulsory_sterilization

5 <http://infochangeindia.org/disabilities/backgrounder/protecting-women-with-disabilities-from-violence.html>

6 <http://www.hrw.org/news/2013/04/16/protect-rights-women-girls-disabilities>

7 <http://web.creaworld.org/files/cmir.pdf>

Australijska agencija za međunarodni razvoj (*AusAID*) 2013., ukazuje na vezu između nejednakosti spolova, invalidnosti i siromaštva, što povećava nepovoljan položaj u kojemu se nalaze žene s invaliditetom.⁸ A u Africi, u kojoj postoji mit da seks s djevicom može izliječiti osobu od HIV-a ili side, žene i djevojke s invaliditetom su mete silovanja jer se za njih pretpostavlja da su aseksualne i stoga djevice.⁹

Žene s mentalnim i fizičkim invaliditetom nalaze se među najviše diskriminiranom grupom ljudi, pod posebnim su rizikom u našem društvu i često su smatrane aseksualnim ili čak “nevidljivim”.

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom (*UNCRPD*) predstavlja prvi sporazum o ljudskim pravima u 21. stoljeću. Stupila je na snagu 2008. g., čime su potvrđena prava invalida i čime je ukazano na velik korak na njihovom putovanju da postanu ravnopravni građani. Do sada je ovu konvenciju potpisalo 155 zemalja članica.

PRAKTIČNI KORACI

Podrži obilježavanja 3. prosinca, Međunarodnog dana osoba s invaliditetom. Neka to bude u centru pažnje tvoje crkve ili interesne grupe i upotrijebi ga kao odskočnu dasku za doseganje marginaliziranih članova tvoje zajednice. Pokušaj prikupiti sredstva za pomoć invalidima, kod kuće ili u inozemstvu.

“Ruganje mi slomilo srce i klonuh; čekao sam da se tko sažali nada mnom, ali ga ne bi; i da me tko utješi, ali ga ne nađoh.”
Psalam 69,20

8 <http://www.ausaid.gov.au/HotTopics/Pages/Display.aspx?QID=1035>

9 http://www.stopvaw.org/women_with_disabilities

6

Nasilje u obitelji*

Nasilje u obitelji je najrašireniji oblik zlostavljanja žena i djece u suvremenome svijetu. Dvaput u sedam dana partner ili “bivši” ubije svoju ženu u Ujedinjenom Kraljevstvu, dvaput dnevno u Gvatemali i svakih 35 minuta u Ukrajini. Jedna od četiri žene će tijekom života pretrpjeti nasilje u obitelji. Samo 44 zemlje na konkretan način štite žene od nasilja u obitelji.

SAD: Prema načelniku javne zdravstvene službe, batine su najveći uzrok ozljeda žena u dobi od 15 do 44 godine u toj zemlji: više od napada i pljački, prometnih nesreća i silovanja zajedno. Svakih devet sekundi neka žena bude napadnuta ili pretučena. Nasilje koje počinu intimni partner vodi u 16 800 ubojstava svake godine i košta javno zdravstvo preko 5,8 milijardi dolara. 3,3 milijuna američke djece također trpi zlostavljanje svake godine a oko 10 milijuna njih nazoči nekom obliku nasilja u obitelji. [*National Coalition Against Domestic Violence*]

Velika Britanija: Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, više od 1,2 milijuna britanskih žena bilo je izloženo nasilju u obitelji 2012. godine. Stručnjaci vjeruju da je stvaran broj bliži 13 milijuna jer ogromna većina slučajeva ostane neprijavljena. Sedam od deset žena koje žive na ulici kažu da su pobjegle od nasilja svojih partnera.¹ Žene s invaliditetom su u dvostruko

1 <http://www.wlv.ac.uk/default.aspx?page=33020>

većoj opasnosti od zlostavljanja, a kod onih udanih za muslimane postoji veća vjerojatnoća, od bilo koje druge žene u Britaniji, da će ih supružnik ubiti. Kraljevska tužilačka služba u Velikoj Britaniji je upozorila da sve veći broj šerijatskih (islamskih) sudova u zemlji povećava opasnost nasilja nad ženama od strane njihovih agresivnih muževa. Odluke tih sudova su ponekad u suprotnosti s britanskim zakonom i postoje dokazi da je u nekim slučajevima nasilje u obitelji tolerirano.²

Kada muslimani s više žena emigriraju iz svojih zemalja, dovode te žene sa sobom u Britaniju, a sve veći broj britanskih muslimana uzima drugu ili treću ženu iako je poligamija nezakonita. Sustav socijalne zaštite smatra te žene samohranim majkama, tako da nekoliko "obitelji" čiji je otac isti čovjek mogu potraživati socijalnu pomoć. Socijalni radnici procjenjuju da ta populacija uključuje najmanje 20.000 bigmijskih ili poligamijskih brakova.

Švedska: Tajni istraživači švedske državne televizije su 2012. godine otkrili da u osam od deset džamija govore ženama da ne prijavljuju nasilne muževe i da je poligamija ponekad prihvatljiva.

Italija: Toliko mnogo žena su ubili sadašnji ili bivši partneri, da se u medijima pojavila nova riječ: femicid, koja označava ubojstvo na osnovu rodne pripadnosti, ili ubijanje žena. U većini slučajeva, žena odluči napustiti svog muškarca (muža ili momka) i on je ubije. Prema navodima skloništa za žene u Florenci, **svakog drugog dana jedna žena bude ubijena uslijed nasilja u obitelji.** 2013. godine, talijanska je Vlada jednoglasno ratificirala Konvenciju Savjeta Europe o "sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji."

2 <http://www.telegraph.co.uk/news/religion/9976822/Sharia-courts-putting-women-at-risk-CPS-warns.html>

LATINSKA AMERIKA I KARIBI

U ovom području, od nasilja strada 35-40% žena, što je jedna od najviših stopa nasilja u svijetu. Za ovo je djelomično odgovorna mačo kultura koja podržava superiornost muškarca i njegovu dominaciju nad ženom. Sudovi u mnogim zemljama nerado rješavaju slučajeve nasilja u obitelji, smatrajući to obiteljskim pitanjem za koje sud nije nadležan.

Bolivija, prema podacima UN-a iz 2011. godine, ima najvišu stopu nasilja u Južnoj Americi. Bolivijski kongres je 2013. uveo novi zakon u cilju zaštite žena.³

Gvatemala je na trećem mjestu u svijetu po ubojstvu žena koje često počine nasilni ljubavnici. Odgovorni rijetko budu proglašeni krivima i osuđeni.⁴

Kolumbija: Zvanični podaci iz 2011. godine pokazuju da su 42 žene u ovoj zemlji bile napadnute kiselinom. 2012. se taj broj gotovo učeterostručio, sa 150 prijavljenih napada kiselinom. Vlada izdvaja 74 milijuna dolara godišnje za pomoć zlostavljanim ženama. 70% slučajeva ostane neprijavljeno.⁵

Meksički zakoni ne štite dovoljno žene i djevojke; batinanje žena i djece se ne smatra prekršajem, a 90% žena ne prijavi zlostavljanje vlastima. [*Human Rights Watch*]

U Sao Paulu, u **Brazilu**, svakih 15 sekundi je napadnuta jedna žena.⁶

AFRIKA

Svazilend: Od žena se u ovoj afričkoj zemlji očekuje da šute o zlostavljanju. Zapravo na svaziju postoji riječ za ženu ili suprugu

3 <http://csis.org/publication/latin-america-women-still-confront-violence>

4 Isto

5 Isto

6 <http://saynotoviolence.org/issue/facts-and-figures>

koja znači: **ona koja umire ne govoreći što je pretrpjela.** Svazilend nema poseban zakon koji kriminalizira nasilje u obitelji; tek su nedavno počeli s izradom nacrtu zakona protiv seksualnih delikata i procesuiranja slučajeva silovanja.

Gana: U ovoj zemlji je 2012. godine jedinici za borbu protiv nasilja u obitelji prijavljeno gotovo 10.000 slučajeva nasilja.

Uganda: Izvješće objavljeno na web-stranici UNHCR-a navodi podatke iz različitih izvora, u kojima je utvrđeno da 60% muškaraca i 70% žena u Ugandi odobrava batine ako ženi, na primjer, zagori ručak ili odbije seks. Iako je ova zemlja najzad donijela zakon protiv nasilja u obitelji, on do 2013. nije stupio na snagu. Silovanje u braku nije krivično djelo u Ugandi.

Južna Afrika: Prema statističkim podacima južnoafričke policijske službe iz 2011. i 2012. godine, svakog dana je ubijeno sedam žena. Istražitelji zločina procjenjuju da svakih 17 sekundi bude silovana jedna žena, a svaka tri minuta jedno dijete (prema podacima Interpola po kojima Južna Afrika nosi dvojbeni titulu svjetske prijestolnice silovanja). A ipak, manje od jedan posto slučajeva bude prijavljeno policiji. [allafrica.com]

AZIJA

Japan: Nasilje u obitelji je toliko dugo prisutno, da se smatra normalnim dijelom braka – i postaje sve gore. Neki za svakodnevno nasilje koje ne ugrožava život samo ženama već i djeci i starima, krive recesiju. Statistički podaci su netočni, s obzirom da devet od deset žrtava nisu u stanju ili nisu voljne (iz straha ili sramote) potražiti pomoć. Broj skloništa za pretučene žene je porastao, ali ih još uvijek nema dovoljno.

Indija: Prema podacima koje su sakupile ženske organizacije, otmice se događaju svaka 43 minuta, ubojstva zbog miraza svakih 75 minuta, silovanje svakih 34 minuta, okrutan čin svakih 33

minuta, a krivično djelo protiv žena svakih sedam minuta.⁷ Od 15 milijuna djevojčica rođenih svake godine, samo 25% njih će dočekati svoj petnaesti rođendan. Zakon o zaštiti žena od nasilja u obitelji stupio je na snagu 2006. godine ali njegova primjena je često neodlučna. Prijavljeni slučajevi nasilja porasli su za 6,5 posto 2012., u odnosu na prethodnu godinu.⁸

UNICEF je 2012. saopćio da 52% indijskih djevojaka i 57% momaka misli da je opravdano kada čovjek tuče svoju ženu. Prema podacima Nacionalnoga biroa za dokumentaciju zločina došlo je do povećanja od 7,1% zabilježenih krivičnih djela počinjenih protiv žena između 2011. i 2012. godine. Najveći skok u broju prekršaja odnosi se na slučajeve kršenja “zakona protiv miraza” (do 27,7%), otmice (do 19,4%) i silovanja (do 9,2%). [Vidi također: “Demografska statistika: Nevjeste u opasnosti”]

Bangladeš: Prema izvješćima policije, između 2001. i 2012. godine najmanje 174 691 žena iz ove zemlje bile su žrtva nasilja, uključujući napade kiselinom, otmice, silovanje, ubojstva, trgovinu i nasilje povezano s mirazom. Desetine tisuća drugih trpe svakodnevne batine koje nikad nisu prijavljene policiji. O porastu fizičkog i mentalnog nasilja svjedoči činjenica da je samoubojstvo glavni uzrok smrti tamošnjih žena. A prema izvješću Ujedinjenih naroda za razvoj čovječanstva, Bangladeš ima najgori dosje o silovanju u regiji, što prema statističkim podacima znači da je jedna od 1.000 žena silovana.⁹

U prošleme desetljeću je u lice više od 3.000 bangladeških

7 <http://www.infochangeindia.org/women/news/one-rape-every-half-hour-india-a-dowry-death-every-75-minutes.html>;

<http://www.indianchild.com/girlchild/rights-of-girl-child.htm>

8 <http://in.reuters.com/article/2013/06/14/india-rape-women-2012-report-idINDEE95D0B920130614>

9 <http://globalvoicesonline.org/2013/02/22/bangladesh-raises-voice-to-end-violence-against-women/>

žena bačena kiselina, i to su većinom učinili muškarci koji kažu da su ih te žene na neki način osramotile, na primjer odbijanjem bračne ponude. Čak su i djeca unakažena ranama. Muškarac se može osvetiti neprijatelju tako što će njegovoj ženi i kćerima spaliti lica, a unakažene žrtve rijetko imaju sredstava kako bi zatražile kiruršku pomoć. Ovaj zločin je najčešći u Bangladešu i Afganistanu ali se javlja i u Pakistanu i Indiji, kao i u drugim dijelovima svijeta. Muževi sve češće napadaju svoje žene za neznatne prestupe, kao što je nesprenjena večera ili odbijanje seksa. Napadači su rijetko krivično gonjeni.

Butan: Prema studiji tamošnjega nacionalnoga zavoda za statistiku iz 2011. godine, skoro četvrtina ispitanica je priznala nasilje u obitelji. Sedamdeset posto ispitanih žena vjeruje da je batinanje žena prihvatljivo.

Afganistan: Predsjednik Afganistana Hamid Karzaj je izdao dekret 2009. godine kojim se zabranjuje nasilje nad ženama. Ipak su, prema procjenama UN-a preko 87% žena u ovoj zemlji žrtve nasilja u obitelji, a 2011. godine je istraživanje Fondacije *Thomson Reuters* imenovalo Afganistan za najopasniju zemlju na svijetu za žene.

Egipat: Jedan član u egipatskom krivičnom zakoniku kaže da ako muž tuče ženu “s dobrim namjerama”, onda ne podliježe kazni.

Libanon: Parlamentarni odbor kojemu je 2012. godine predstavljen nacrt novoga zakona za sprječavanje nasilja nad ženama uklonio je iz njega silovanje u braku, kao i psihološko i ekonomsko nasilje. Jedan član odbora je izjavio da silovanje u braku ne postoji, iako svake godine ima na stotine prijavljenih slučajeva.

Saudijska Arabija: Silovanje i nasilje u obitelji su široko rasprostranjeni i predstavljaju velik problem, a žene nemaju nikakvo pravo na obeštećenje.

Turska: Istraživanje provedeno 2011. godine pokazalo je da 42% žena iz ove zemlje u nekom trenutku doživi seksualno i fizičko zlostavljanje.

Ujedinjeni Arapski Emirati: Krivični zakonik daje muškarcu zakonsko pravo da disciplinira svoju ženu i djecu, a Savezni vrhovni sud je potvrdio pravo muža na fizičko kažnjavanje žene i djece.

Jemen: Trenutno u ovoj zemlji ne postoje zakonski propisi protiv silovanja u braku.

Pakistan: Senat je 2012. usvojio Prijedlog zakona protiv nasilja u obitelji kojim se nasilje nad ženama i djecom smatra krivičnim djelom. Ranije čovjek koji je tukao svoju ženu ili djecu nije mogao biti uhićen jer je to smatrano obiteljskom stvari. Ako se primijeni, ovaj zakon će biti golem korak naprijed. Međutim, ravnodušnost policije je stalna prepreka.

Komisija za ljudska prava Pakistana kaže da se **“silovanje događa svaka dva sata, a grupno svakih osam sati. Jedna od 12500 žena postane žrtva silovanja”**. Prema navodima Društva za zaštitu prava djeteta, isto se događa s ogromnim brojem djece svake godine, i većina njih su kršćani ili Hindusi, pripadnici manjinskih religija.

Pod pakistanskim pravilnikom *Hudood*, iz 1979. godine, kojim se regulira kazna za preljub i silovanje, kao i silovanje maloljetnice (prethodno definirano kao seks sa ili bez pristanka djevojke mlađe od 14 godina), ova djela više nisu bila zločin. Povrh toga, bio je uklonjen pravni termin silovanja u braku. Ovo posljednje još uvijek vrijedi, iako je 2006. donesen Zakon o zaštiti žena kako bi se popravio pravilnik *Hudood*. Ovaj zakon dopušta sucima da sude u slučajevima silovanja pod civilnim a ne šerijatskim (islamskim) zakonom, eliminirajući slučaj na zahtjev četiri svjedoka.

Velika većina policajaca, liječnika i tužitelja u Pakistanu ne samo da je sklona ne vjerovati ženama koje prijave silovanje, već ih i omalovažavaju. Poznato je da policija prijeti žrtvama i zastrašuje ih, kako bi prihvatile mito od optuženih muškaraca.

Jedan odvjetnik je otvoreno rekao: **“Ja ne vjerujem u slučajeve silovanja. Ženin je pristanak uvijek tu. Ako silovanje postoji, onda se ono događa samo u jedan posto slučajeva.”** Zapravo žena koja podnese prijavu protiv muškarca dovodi sebe u opasnost od krivičnog gonjenja, ukoliko ne može dokazati da nije bila voljan partner u preljubu ili bludu. Drugim riječima, žrtva je kriva dok ne dokaže da je nevina. Borci za ljudska prava kažu da se skoro polovini žena koje prijave silovanje sudi za preljub bez ikakvog suštinskog dokaza i one ostaju propadati u zatvoru. Čak i kad ih oslobode, takve žene mogu postati žrtve “ubojstva iz časti”, koje izvrše muškarci iz njihovih obitelji jer smatraju da im je ugrožena čast. U tradicionalnim selima, **djevojke ili žene koje nose vanbračno dijete nakon što su bile zlostavljane, mogu biti kamenovane na smrt.**

Pakistan nema poseban zakon protiv nasilja u obitelji. Zlostavljanje u nečijemu domu će najvjerojatnije biti odbačeno kao obiteljska stvar. U rijetkim slučajevima koji dopiju na sud može se dosuditi novčano poravnanje (novac za prolivenu krv) ili obeštećenje.

Postotak žena u dobi od 15 do 49 godina koje misle da muž ili partner može opravdano udariti ili istući svoju ženu ili partnericu pod određenim okolnostima:¹⁰

10 http://www.childinfo.org/attitudes_data.php

Afganistan i Jordan	90%
Mali	87%
Gvineja i Istočni Timor	86%
Laos	81%
Srednjoafrička Republika	80%
Južni Sudan	79%
Somalija i Demokratska Republika Kongo	76%
Gambija	75%
Tadžikistan	74%
Sijera Leone i Burundi	73%
Niger, Tuvalu i Uzbekistan	70%
Alžir i Butan	68%

PRAKTIČNI KORACI:

Ujedinjeni narodi su ustanovili 25. studeni kao Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama. Istraži dostupan materijal na nekim internetskim stranicama nabrojanim u Dodatku 2 ove knjige i podrži organizacije koje rade na iskorjenjivanju rodnog nasilja.

*Vidi i odjeljak pod nazivom: “Demografska statistika: Ubojstva iz časti”.

Obrazovanje

Dvije trećine od 774 milijuna nepismenih u svijetu čine žene. Od 72 milijuna djece koja rastu bez obrazovanja, 34 milijuna su djevojčice. Manje od jedne trećine svih djevojčica upisano je u srednju školu.¹

GLAVNI UZROCI NEPISMENOSTI

Siromaštvo: Malo je vjerojatno da će obiteljima koje jedva preživljavaju školovanje biti prioritet. Djeca invalidi, migranti i pripadnici manjinskih grupa koji žive u zonama sukoba ili na područjima koje je pogodila neka nesreća, također su u mnogo nepovoljnijem položaju. Siromaštvo uglavnom dovodi do dječjeg rada, a za djevojčice do rane udaje.

Višejezično društvo: Većina nepismenih ljudi živi u zemljama u kojima se govori na desetine pa i stotine jezika. Neki manjinski domorodački jezici ili dijalekti nemaju pisani alfabet ili imaju vrlo malo tiskanog materijala.

Rodna diskriminacija: Neravnopravnost među spolovima još uvijek je velik problem, posebno u patrijarhalnim društvima. U arapskim državama, centralnoj, južnoj i zapadnoj Aziji, muškarci su tradicionalno privilegirani. Djevojčice su predodređene za

¹ <http://dayofthegirl.org/girls-issues/>

udaju ili rad u obiteljskom domu, dok se dječacima daje pravo na obrazovanje.² Sinovi se smatraju “dugoročnom investicijom”, s obzirom da se od njih očekuje da se brinu za ostarjele roditelje.

Svijet je daleko od postizanja univerzalnoga osnovnoga obrazovanja za dječake i djevojčice, jednog od Milenijskih ciljeva razvoja što su ga postavili Ujedinjeni narodi, s nakanom da se ostvare do 2015. godine.

Trajanje školovanja ženskih osoba*

Zemlje u kojima se djevojčice najkraće školuju:

Somalija	(2 godine)
Eritreja	(4)
Srednjoafrička Republika, Čad, Obala Bjelokosti, Džibuti, Niger	(5)

Zemlje u kojima se djevojčice najduže školuju:

Australija	(21 godina)
Island i Novi Zeland	(20)
Kuba	(19)
Danska, Finska, Irska, Norveška i Slovenija	(18)

*Izvor: *World Fact Book*, 2013.

Stopa pismenosti žena*

Zemlje s najnižom stopom:

Afganistan	(12,6%)
------------	---------

² <http://childrensrightsportal.org/world/right-to-education/>

Niger	(15,1%)
Burkina Faso	(15,2%)
Južni Sudan	(16%)

Zemlje s najvišom stopom:

Andora, Finska, Grenland, Lihtenštajn, Luksemburg	(100%)
Azerbajdžan, Barbados, Litvanija	(99,7%)
Armenija	(99,4%)
Belgija, Bermudi, Island, Irska, Japan, Sjeverna Koreja, Monako, Nizozemska, Novi Zeland, Sjedinjene Države	(99%)

*Izvor: *World Fact Book*, 2013.

AZIJA: Samo polovina žena u dobi od 15 i više godina zna čitati i pisati. Trećina indijskih djevojčica ne završi osnovnu školu. Većina obitelji i dalje ne dozvoljava ženi da radi, osim na poslovima u kojima dominiraju žene, kao što je obrazovanje i zdravstvena njega. Ali žene iz gradova i pripadnice srednje klase postaju sve svjesnije da će njihove kćeri imati bolje šanse na poslu ako se obrazuju.

Pakistan: U plemenskim dijelovima pakistanske sjeveroistočne pogranične oblasti pod federalnom upravom, nepismenost žena je 96% – mnogo viša nego što je to u ostalim dijelovima zemlje. Talibani su uništili stotine škola a raseljenim obiteljima zaprijetili nasiljem ako pošalju žensku djecu u školu.³ Četrnaestogodišnja Pakistanka iz doline Swat bila je u udarnim vijestima 2012. godine kad je ustrijeljena u glavu jer se usprotivila talibanima, riješena steći obrazovanje. Malala Yousafzai prebačena je helikopterom

3 <http://www.brookings.edu/research/opinions/2009/06/11-pakistan-education-winthrop>

u Britaniju, gdje su je operirali i spasili joj život i tu je nastavila školovanje. 2013. godine je ubijena Shahnaz Nazli, četrdeset jednogodišnja učiteljica koja je išla sa svojim djetetom na posao u žensku školu. Pakistanska se Vlada sada po prvi put složila ozakoniti obavezno besplatno školovanje i osigurati stipendije za tri milijuna djece.

Afganistan: Samo šest posto žena u dobi od 25 godina i starije primile su neko formalno obrazovanje. Utjecaj talibana u toj zemlji ponovno raste a napadi naoružanih grupa koje se protive obrazovanju žena i dalje otežavaju njihovo školovanje. Neke djevojčice su bile osakaćene napadom kiselinom ili su im trovali vodu za piće.⁴

Turski predsjednik je 2012. odobrio sporni zakon kojim je obavezno školovanje produljeno do 12. godine, ali je dopušteno školovanje kod kuće nakon osme, za što su kritičari rekli da može potaći praksu djevojčica nevjesti.

AFRIKA: Od 22 zemlje u svijetu u kojima je više od pola stanovništva nepismeno, 15 je u Africi. U 47 od 54 zemlje, djevojčice imaju manje od 50 posto šanse završiti osnovnu školu. U podsaharskoj Africi jaz između spolova još se više produbljuje na razini srednje škole, gdje se upisuje oko šest djevojčica na svakih deset dječaka. [UNESCO] U 19 zemalja manje od pet posto djevojaka završi srednju školu.

Somalija: Samo 42 posto djece uzrasta od sedam do četrnaest godina pohađa osnovnu školu, a od toga broja djevojčice čine samo 36 posto. 28 posto djevojčica ide u srednju školu. Samo 15 posto nastavnog kadra čine žene i većina njih je nekvalificirana. [UNICEF]

4 <http://www.cnn.com/2012/09/26/world/asia/cnnheroes-afghan-schoolgirls>

Uganda: 85 posto djevojčica rano napušta školovanje. [*GirlEffect*]

BLISKI ISTOK: Broj djevojčica upisanih u školu u Jemenu najniži je među svim zemljama Bliskog istoka i samo njih polovina pohađa osnovnu školu. Obrazovanju se ne daje tako visok prioritet kao čednosti; mješovite škole i nedostatak ženskog nastavnog kadra znače da obitelj često drži djevojčice kod kuće, posebno u seoskim sredinama. Rani brakovi su tradicionalno uobičajeni.

U **Saudijskoj Arabiji** je 1980. godine samo 23% djevojčica bilo upisano u srednju školu. Danas je međutim postotak djevojaka koje stječu više obrazovanje daleko veći, a Vlada osigurava mnoštvo stipendija. Rezultati testova žena na Sveučilištu Saudijske Arabije rutinski nadmašuju rezultate muškaraca. Međutim, još uvijek im je zabranjeno izučavati neke predmete, kao što je novinarstvo, arhitektura i inženjering, i ne mogu se baviti pravom. 85 posto njih je zaposleno u obrazovanju.

LATINSKA AMERIKA: Latinska Amerika je sveukupno dobro napredovala u obrazovanju djevojčica ali još uvijek ima velikih praznina koje treba popuniti. Na primjer, prema podacima UNESCO-a manje od jedne trećine žena u Boliviji zna čitati i pisati. Domorodačke grupe ljudi u zemlji su uglavnom ignorirane. Rasprostranjenost migrantskog i dječjeg rada u rudnicima, na poljoprivrednim dobrima i plantažama banana u nekim oblastima također pridonosi neujednačenom pohađanju nastave i dječaka i djevojčica. Što se tiče visokoga obrazovanja, žene su, u kulturama usmjerenim na muškarca, kao što je latinoamerička i karipska, obeshrabrene od bavljenja inženjeringom ili teškim naučnim oblastima, osim medicinom. Iako su djevojčice bolji učenici od dječaka i sve više njih nastavlja školovanje na fakultetima, muškarci i dalje zarađuju daleko više na istom radnom mjestu a nasilje nad ženama i dalje je visoko.

SJEVERNA AMERIKA: Iznenadujuće je da u **SAD**-u jedna od četiri djevojke ne završi srednju školu. Stopa ispisanih još je veća kod djevojaka iz manjinskih zajednica. [*National Women's Law Center*] Dvadeset posto odraslih Amerikanaca funkcionalno su nepismeni. Djevojčice u **Kanadi** posvećenije su svome obrazovanju od dječaka i manje je vjerojatno da će odustati. Međutim, 42% odraslih Kanađana u dobi od 16 do 65 godina slabo su pismeni.⁵

EUROPA JE "FUNKCIONALNO NEPISMENA"

Prema izvješću Europske unije, jedan od pet petnaestogodišnjaka, kao i gotovo 75 milijuna odraslih Europljana, nema osnovno znanje iz čitanja i pisanja.⁶ Izvješće Svjetske fondacija za pismenost iz 2012. godine dodaje da 47% odraslih Talijana, 18% stanovnika Belgije, 16% Švajcarske, 14% Njemačke, 11% Nizozemske, kao i jedan od petoro odraslih u Irskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu, teško čita i piše. To znači da imaju problema popuniti prijavu za posao, pročitati izvod iz banke ili etiketu na prehrambenim proizvodima.⁷

U Europi živi 10 do 12 milijuna **Roma** (cigana). Nivo obrazovanja među ovim narodom naročito je nizak diljem svijeta. UNESCO navodi da polovina romske djece ne završi osnovnu školu. Djevojčice često udaju veoma mlade, čime se lišavaju mogućnosti obrazovanja.

5 <http://www.literacy.ca/literacy/literacy-sub/>

6 <http://ec.europa.eu/education/literacy/what-eu/high-level-group/documents/literacy-report.pdf>

7 <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/politics/4226467/Illiterate-Britain-Scandal-of-one-in-5-adults-battling-to-read-and-write.html>

Kako obrazovanje utječe na rast stanovništva, stopu smrtnosti novorođenčadi i prihode

- Pismene žene imaju prosječno dvoje djece, dok ih nepismene obično imaju šest do osam.
- Zdravlje majke i njezine djece su u izravnoj vezi s obrazovanjem. Osim što imaju manje djece, veća je vjerojatnoća da će obrazovane žene odlaziti na medicinske klinike i vraćati se u njih ako nema poboljšanja. Zapravo je obrazovanje jedan od glavnih faktora koji utječe na stopu smrtnosti djece mlađe od pet godina. Dijete koje rodi žena koja zna čitati ima 50 posto veće šanse doživjeti petu godinu. Za svaku godinu školovanja majke, vjerojatnoća da će njezino dijete umrijeti kao novorođenče opada za 10 posto.
- Skorašnja studija provedena u 63 zemlje također je pokazala da je poboljšanje obrazovanja žena “najveći pojedinačni doprinos” **opadanja neuhranjenosti kod djece**.
- Obitelji žena s nekim stupnjem obrazovanja imaju bolje životno okruženje, odjeću, prihode, vodu i sanitarne uvjete. Kako se stopa pismenosti udvostručuje, toliko raste i prosjek prihoda po stanovniku.⁸
- Oko 75 posto djece koja budu ispisana iz osnovne škole u zemljama u razvoju imaju majke koje nisu išle u školu. [UNICEF]

8 http://www-01.sil.org/literacy/wom_lit.htm

Skoro milijardu ljudi koji su ušli u 21. stoljeće ne mogu pročitati knjigu ili se potpisati.

PRAKTIČNI KORACI:

Ujedinjeni narodi su 11. listopada 2012. proglasili taj datum za “Međunarodni dan djevojčica”, kako bi se ukazalo na činjenicu da dječji brakovi sprječavaju djevojčice da završe školovanje i ispune svoje potencijale. Podrži Kampanju 10x10, globalnu inicijativu koja se zalaže za poboljšanje obrazovanja djevojčica diljem svijeta. Također podrži program “Plan” Ujedinjenog Kraljevstva, njihovu kampanju “Zato što sam djevojčica” i druge inicijative koje možeš naći u Dodatku 2 pod naslovom “Obrazovanje”.

Pogledaj i odjeljak ove knjige pod naslovom “Demografska statistika: Dječji brakovi”.

Žensko genitalno sakaćenje

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, oko 140 milijuna djevojčica diljem svijeta živi s posljedicama genitalnog sakaćenja. Još 6.000 njih svakodnevno je u opasnosti.

Običaj ženskog genitalnog sakaćenja ponekad se naziva žensko obrezanje, ali taj izraz je anatomski netočan i odnosi se samo na rijetke postupke. Time se također stvara lažna analogija s muškim obrezanjem, običajem koji za razliku od sakaćenja žena, ima religijski značaj i dokazane koristi za zdravlje.

Iako žensko genitalno sakaćenje nema uporište u islamskim spisima ili zakonu, u današnjem svijetu jedna od pet muslimanskih djevojčica živi u zajednici koja odobrava neki oblik ove prakse. Tek nekoliko vjerskih vođa je govorilo protiv toga.

Najveća stopa rasprostranjenosti je u Africi, gdje se ovo prakticira u 29 zemalja, iako je u nekima od njih ilegalno. Više od polovine svih žena i djevojčica u nekim zemljama je prošlo kroz isijecanje. I ti brojevi se ne smanjuju.

ŠTO JE TOČNO ŽENSKO GENITALNO SAKAĆENJE?

Ovaj izraz se odnosi na uklanjanje dijela ili svih ženskih genitalija. Postoje tri tipa sjećenja, a najdrastičnija je infibulacija koja se vrši na oko 15% djevojčica koje prolaze kroz sakaćenje. Ova

se procedura sastoji od klitoridektomije (uklanjanja cijelog klitorisa ili jednog njegovog dijela) i ekscizije (uklanjanje dijela ili cijelih malih ili unutarnjih usana, koje okružuju vaginu, te isijecanje velikih ili vanjskih usana), čime se stvaraju žive rane. Zatim se ovi dijelovi spajaju i ušivaju kako bi se pokrila vagina kad rane zacijele. Ostavlja se samo mali otvor kroz koji može istjecati urin i menstrualna krv. Neki manje konvencionalni oblici infibulacije uklanjaju manje tkiva i ostavljaju veći otvor. Velika većina (85%) ženskog genitalnog sakaćenja u Africi sastoji se ili od klitoridektomije ili ekscizije. Ovaj se običaj upražnjava i na Bliskome istoku: u Egiptu, Omanu, Jemenu i Ujedinjenim Arapskim Emiratom. U Džibutiju i Srednjoafričkoj Republici 95% žena je infibulirano.

Isijecanje se može izvesti na djevojčici bilo kad – od razdoblja poslije rođenja pa sve do prve trudnoće. Ponekad se smatra ritualom odrastanja. No obično se vrši na djevojčicama u dobi od četiri do osam godina. Osoba koja izvodi proceduru može biti neka starija žena ili brica, babica ili tradicionalni iscjelitelj, ili kvalificirani liječnik.

Samo bogati imaju pristup liječnicima i anestheticima. Ogromnu većinu djevojčica uopće ne pripremaju za ovu proceduru i ne daju im se sredstva protiv bolova. Jednostavno ih drže pritisnute dok imenovani “kirurg” obavlja zahvat polomljenim staklom, limenim poklopcem, škarama, britvom ili nekim drugim instrumentom za sječenje. Kada se vrši infibulacija mogu se koristiti kopče ili trnje kako bi se dvije strane velikih usana spojile, a noge djevojčice mogu ostati povezane 40 dana. Ponekad se primjenjuje antiseptički puder, ili, češće, masti koje sadrže biljke, mlijeko, jaja, pepeo ili izmet, za što se vjeruje da pridonosi ozdravljenju. Ponekad se djevojčica, ako je sakaćenje obavljeno kao dio obreda inicijacije, odvodi na posebno određeno mjesto na oporavak, gdje prima tradicionalno poučavanje.

ZAŠTO?

U većini društava u kojima se prakticira žensko “obrezanje”, ono je duboko ukorijenjen dio kulture. Djevojčice koje prolaze kroz to smatraju se čišćim i ženstvenijim. S obzirom da bez ovog rituala ne bi bile prihvaćene među zrelim ženama i svakako se ne bi mogle udati, pritisak da se povinuju običaju je ogroman. Roditelji također vjeruju da ovo smanjuje seksualnu želju djevojke i na taj način se štiti čast njihove kćeri – iako mnogi krivo vjeruju da ovaj ritual zapravo povećava plodnost! Naročito se infibulacija vidi kao čuvar obiteljske časti.

Mauretanske žene su izvojevale pobjedu 2012., kad su muslimanski duhovnici i znanstvenici izdali fatvu, ili vjerski dekret, protiv te stoljećima stare prakse. Oko 72 posto žena u Mauretaniji je podvrgnuto sakaćenju.

Podaci pokazuju da je 90% Egipćanki pretrpjelo sakaćenje koje je zakonom zabranjeno 2008. ali je i dalje uobičajeno, a neki političari nastavljaju tražiti da se ta praksa ponovno ozakoni.

“Kako možemo ostaviti naše kćeri neobrezane?”, rekao je gradonačelnik jednog egipatskog grada. “Vlada može učiniti što hoće, ali i mi ćemo učiniti što mi hoćemo. Svi ćemo obrezivati svoje kćeri, bez obzira na kaznu.”

Četrdeset trogodišnja profesorica biologije iz Sudana objašnjava: **“Odgojene smo u uvjerenju da će nam se dogoditi svaka vrsta zla ako nismo obrezane. To se radi u veoma mladim godinama... i nije vam baš jasno što su vam napravili, a kasnije, kada postanete žena, ne izgleda kao da problemi s kojima se suočavate imaju neke veze s time.”**

POSljedICE

Žensko “obrezanje” ni na koji način ne koristi zdravlju. Trenutne posljedice mogu uključivati ekstremnu bol, šok, krvarenje, tetanus ili bakterijsku infekciju, zadržavanje urina, otvorene rane, pa čak i smrt. Djevojčice koje su podvrgnute sakaćenju često nose ožiljke za čitav život, i psihičke i fizičke. U danima nakon procedure često se razviju ozbiljne infekcije i gnojni čirevi. Infibulacija može za posljedicu imati dugoročnu infekciju urinarnog trakta, oštećenje bubrega, kamenje, ciste, infekciju nastalu od zadržavanja menstrualne krvi, čak i neplodnost.

Moguća dodatna opasnost u bilo kojem tipu ženskog genitalnog sakaćenja jest upotreba istog instrumenta na nekoliko djevojčica, što može prouzročiti širenje HIV-a. Trajno oštećenje genitalnog područja također može povećati rizik od prenošenja HIV-a tijekom spolnog odnosa.

Mnoge žene govore da su prve bračne noći njihovi muževi morali nožem isjeći otvor, kako bi ga proširili za snošaj. Kao što se može zamisliti, improvizirana operacija poput ove može prouzročiti dodatno oštećenje kod mlade nevjestice.

Tijekom porođaja, ožiljkasto tkivo nastalo uslijed genitalnog sakaćenja može se pocijepati. Žene koje su bile infibulirane moraju biti isječene kako bi se mogle poroditi. Nakon svakog porođaja otvor se ponovno mora zašiti.¹

IMIGRANTSKE ZAJEDNICE DILJEM SVIJETA

Imigranti i izbjeglice prenijeli su praksu sakaćenja žena u razvijene zemlje svijeta. Unatoč zakonskoj zabrani u većem dijelu zapada, u Europi je pola milijuna djevojčica i dalje prisiljeno podvrgnuto se ovoj okrutnoj i bespotrebnoj proceduri: 75.000 u Britaniji, 65.000

¹ <http://what-is-fgm/fgm-in-europe-facts/>

u Francuskoj, 30.000 u Njemačkoj. Tisuće njih u tišini pate u Australiji i Americi. Da bi izbjegli krivično gonjenje, roditelji često odvođe svoje kćeri u zemlju iz koje potječu kako bi se tamo obavio ritual.

“Imam noćne more. Nikad se s tim nisam izborila... Potrebna mi je operacija. Imam to ožiljkasto tkivo... Živjet ću s tim do kraja života... Ali jedno je sigurno: nikad neću prestati dizati glas protiv ženskog genitalnog sakaćenja. Živim kako bih o tome govorila i bila glas bezglasnih.” – Mashua, žrtva iz Kenije

Brojne grupe vode kampanju protiv ovog široko rasprostranjenog kršenja ljudskih prava (vidi organizacije nabrojane u Dodatku 2). Međutim, na nekim mjestima raste broj prijavljenih slučajeva napada i prijetnji smrću djevojkama i ženama koje govore protiv ženskog genitalnog sakaćenja.

Svjetska zdravstvena skupština je 2008. donijela rezoluciju o ukidanju sakaćenja, a Opća skupština Ujedinjenih naroda je u prosincu 2012. usvojila sličnu rezoluciju. Ali pred članicama je još dug put koji moraju prijeći kako bi ovaj zakon postao stvarnost.

PRAKTIČNI KORACI

U odjeljku “Žensko genitalno sakaćenje” u Dodatku 2 nabrojane su inicijative diljem svijeta kojima je cilj zaustaviti ovu razornu praksu. Svi mi trebamo podržati njihove napore i pozvati druge da se pridruže.

“Čuj, o Jahve, molitvu moju, vapaje mi poslušaj, na suze se moje ne ogluš! Jer u tebe ja sam došljak, pridošlica kao svi oci moji.”

Psalam 39,12

9

Pobačaj i žensko čedomorstvo

Smišljeno ubijanje ženske djece prije i nakon rođenja naziva se “najvećim pojedinačnim holokaustom u ljudskoj povijesti”.

Broj umrlih tijekom genderocida kroz stoljeća doseže mega milijune. Novorođene djevojčice su ubijane zbog davanja prednosti dječacima još od vremena starog Rima. Danas je pobačaj djevojčica najčešći u južnoj, jugoistočnoj i centralnoj Aziji.

INDIJA

Prema statističkim podacima udruženja “Djeca Indije 2012.”, oko tri milijuna indijskih djevojčica je “nestalo” iz populacije ove zemlje 2011. godine. Davanje prednosti sinovima rezultiralo je u abortiranju 12 milijuna djevojčica u protekla tri desetljeća. [*Lancet*]

Rođenje djevojčice često je loša vijest za siromašnu indijsku obitelj zbog golemog miraza koji će na kraju biti tražen od njih kad se bude udavala. Iako je običaj plaćanja miraza zvanično zabranjen Dekretom o mirazu donesenom 1961., sustav je još uvijek vrlo živ. Miraz može stajati nekoliko puta više od iznosa što ga glava kuće

zaradi za godinu dana i dovesti do bankrota obitelji. Sin će, s druge strane, produljiti obiteljsko ime i privući miraz koji će donijeti blagostanje. Zato roditelji mogu odlučiti prekinuti život djevojčice prije nego što uopće počne. Razvoj prenatalnog određivanja spola doveo je 1970-ih do masovnih pobačaja zasnovanih na izboru spola djeteta. Čak i obitelji iz viših kasta mogu vidjeti selektivan pobačaj kao opciju. Ova je praksa ilegalna već dvadeset godina ali je razmjerno malo liječnika zbog nje krivično gonjeno. Indija ima preko 40.000 registriranih ultrazvučnih klinika i mnogo više neregistriranih. Njihove promidžbe potiču roditelje na investiranje nekoliko stotina rupija za provjeru spola, kako bi uštedjeli tisuće na budućem mirazu.

Trudnice koje si ne mogu priuštiti prenatalne testove moraju čekati do porođaja kako bi se utvrdio spol djeteta. Tada ženska djeca mogu biti ugušena, zadavljena ili jednostavno ostavljena da umru od gladi. Druga djeca su hranjena solju, mlijekom pomiješanim s otrovom ili suhom neoljuštenom rižom koja im je bušila dušnik. Sada se koriste modernije metode kako bi se izbjeglo otkrivanje, kao što je izazivanje jakog proljeva s nekoliko kapi alkohola, ili uvijanje novorođenčeta u mokre ručnike kako bio dobilo upalu pluća.

U Rajasthanu, u sjevernoj Indiji, postoje cijela sela u kojima godinama nije bilo dopušteno rađanje kćeri. “Djevojčice se sahranjuju u pustinji i nitko iz klana se ne raspituje o novorođenčetu niti tko žali zbog gubitka”, potvrđuje jedan stariji policijski časnik. Posljedična neravnoteža spolova dovela je do porasta dijeljenja žena u Rajasthanu i drugim savezним državama.

Tek nekolicina majki je u posljednjih nekoliko godina dobila doživotnu zatvorsku kaznu za čedomorstvo; nekoliko drugih služi od šest mjeseci do tri godine. Međutim, odluku o ubojstvu djeteta obično donosi muž ili njegova obitelj, tako da

je žena i sama žrtva isto koliko i dijete i nije joj dana mogućnost izbora, već mora poslušati ili snositi posljedice.

Velik broj pobačaja i čedomorstava u Indiji znači dalje opadanje razmjere između muške i ženske populacije. 2012. prosjek je bio 940 djevojčica na 1000 dječaka. Prema procjenama indijske organizacije za zaštitu prava djeteta *CRY* (plač; akronim od *Child Rights and You*; Prava djeteta i ti – op. prev.), u toj zemlji se svake godine rodi 12 milijuna djevojčica, međutim, milijun njih umre do navršene prve godine.

PAKISTAN

Ubojstva novorođenčadi koja počinu siromašni roditelji također je u porastu u Pakistanu. Prema izjavi glasnogovornika dobrotvornog fonda *Edhi*, sve se više tijela novorođenčadi skuplja s ulice. “Rekao bih da je u proteklom desetljeću došlo do sto postotnog povećanja broja tijela novorođenčadi koja nalazimo. Devet od njih deset su djevojčice.” Dodao je da je 2010. godine nađeno 1.210 tijela.¹

SJEVERNA KOREJA

Brojna izvješća prebjega iz Sjeverne Koreje ukazuju na vjerojatnost da su prisilni pobačaji i čedomorstva uobičajena praksa u logorima te zemlje.

KINA

Kina je vodeća zemlja u svijetu po genderocidu. Kinesko Ministarstvo zdravlja je 2013. godine objavilo da je u protekle

1 <http://tribune.com.pk/story/105019/infanticide-on-the-rise-in-pakistan-statistics/>

četiri decenije izvršeno 336 milijuna pobačaja. Najveći procent djece ubijene pobačajem, institucionaliziranim ubojstvom ili zanemarivanjem, čine djevojčice.

Čedomorstvo ženske djece u Kini potječe iz vremena davno prije stvaranja Narodne Republike. Do početka dvadesetog stoljeća djevojčicama često nije davano nikakvo ime. U današnje vrijeme se one rođene u seoskim sredinama još uvijek nazivaju “Alidi”, “Zhaodi” ili “Yindi” – sva imena znače “dovedi malog brata”. Kćeri se često nazivaju i “larve u riži”, jer uzimaju hranu kojom su mogli biti nahranjeni dječaci. U kineskoj kulturi muškarac može više zaraditi i sin je taj koji se brine o roditeljima kad ostare. Iako je žensko čedomorstvo u velikoj mjeri nestalo od 1950-ih do 1970-ih, ponovno je došlo do porasta 1980-ih kada je Vlada uvela politiku “jednog djeteta”, koja je dovela i do prisilnih pobačaja i prisilne sterilizacije. Žena koja ima nelegalno dijete može biti kažnjena “uplatom naknade za društveni teret” u vrijednosti većoj od 27.000 dolara. Vlada je zvanično zabranila upotrebu ultrazvuka za otkrivanje spola djeteta, ali ga mnogi liječnici i dalje koriste.

2013. su u nekoliko kineskih provincija pokrenute kampanje u kojima se zahtijeva da se svim ženama u reproduktivnom dobu stave kontracepcijske spirale ili, ako već imaju dvoje djece, da se podvrgnu podvezivanju jajnika ili sterilizaciji. Onima koje pristanu u određenom vremenskom roku daje se novčana nagrada; one koje to ne učine lišavaju se socijalnog osiguranja i bolničkih usluga, a njihova se djeca ne mogu upisati u školu.²

Na svakih 100 djevojčica rađa se 120 dječaka, što je najgori odnos između spolova u svijetu. Predviđa se da će do 2020. godine u Kini biti 30 milijuna više muškaraca nego žena u dobi za brak. Vođe strahuju da ova situacija šteti društvenoj i ekonomskoj stabilnosti zemlje i dodatno potiče trgovinu i otimanje žena.

2 <http://www.christiannewswire.com/news/6515972254.html>

NA ZAPADU

Selektivni pobačaji zasnovani na rodnoj pripadnosti nisu ograničeni samo na azijske zemlje. Taj je trend zapravo u porastu na zapadu. U **Švedskoj**, na primjer, takav pobačaj nije nezakonit. U **Britaniji** su članovi Parlamenta 2013. g. pozvali Vladu da sakupi statističke podatke o spolu pobačene djece, nakon što je otkriveno da žene u “određenim zajednicama” rađaju obično mnogo više dječaka nego djevojčica.³

Šest studija provedenih u posljednje četiri godine u **Americi** pokazuju da je u toj zemlji “nestalo” na tisuće djevojčica, a velik broj njih uslijed selektivnog pobačaja zasnovanog na rodnoj pripadnosti, posebno među imigrantima iz zemalja u razvoju. Ta je praksa zabranjena u samo tri savezne države. Prijedlog zakona o prenatalnoj nediskriminaciji koji je trebao zabraniti takve pobačaje na državnoj razini, pretrpio je poraz 2012.

Kanada je jedina zapadna zemlja u kojoj nema zaštite nerođenih. Od 1969. godine pobačeno je preko četiri milijuna djece; ove godine će o trošku poreskih obveznika biti ubijeno još 100.000 beba. Nenormalan odnos spolova u zajednicama s velikim procentom Indijanaca, zajedno s porastom testiranja za određivanje spola djeteta, također ukazuje na postojanje spolno selektivnih pobačaja.⁴

PRAKTIČNI KORACI

- Ujedinjeni narodi su ustanovili 11. listopada za Međunarodni dan djevojčica kako bi se unaprijedio život

3 <http://www.christianconcern.com/our-concerns/abortion/mps-urge-government-to-monitor-gender-of-aborted-babies>

4 http://www.nationalreviewofmedicine.com/issue/2007/09_15/4_policy_politics02_15.html#top

djevojaka diljem svijeta. Saznaj više na internet stranici *dayofthegirl.org* i obavijesti o tome ljude koje poznaješ.

- Podrži kampanje poput onih Udruženja za zaštitu nerođene djece, Prava žena bez granica i 50 milijuna nestalih. Internet adrese su navedene u Dodatku 2, pod naslovom “Žensko čedomorstvo”.

*“Jer ti si moje stvorio bubrege, satao me u krilu
majčinu... Oči tvoje već tada gledahu djela moja, sve
već bješe zapisano u knjizi tvojoj: dani su mi određeni
dok još ne bješe ni jednoga.”*

Psalam 139,13-16

Rodna nejednakost

Statistički podaci jasno pokazuju da ni u jednoj regiji u svijetu žene i muškarci nisu jednaki u zakonskim, društvenim i ekonomskim pravima.

Ove se stranice dotiču različitosti između muškaraca i žena u raznim područjima, osim zdravlja i obrazovanja, što je obrađeno u drugim poglavljima.

INDEKS RODNE NERAVNOPRAVNOSTI

Izvješće Ujedinjenih naroda o ljudskom razvoju uključuje indeks rodne neravnopravnosti, koji procjenjuje zemlje po nejednakosti između muškaraca i žena u područjima reproduktivnog zdravlja, ovlaštenjima i sudjelovanju na tržištu rada. Najnovije istraživanje pokazuje da je zemlja s najvećim jazom među spolovima **Jemen**, zatim **Afganistan**, **Niger**, **Saudijska Arabija**, **Demokratska Republika Kongo**, **Liberija**, **Srednjoafrička Republika** i **Mali**.

SUDJELOVANJE U POLITIČKOM ŽIVOTU

Žene su i dalje nedovoljno zastupljene u političkome životu u većini zemalja u svijetu. U vrijeme pisanja ove knjige ženama u prosjeku pripada jedno od pet mjesta u nacionalnim parlamentima, s tim

što ih je najmanje u arapskim zemljama, nakon kojih dolaze one iz pacifičkog obruča, a najviše su zastupljene u nordijskim zemljama. Žene ministri će prije biti izabrane ili imenovane na službu u društvenim sektorima vlade nego u izvršnim, političkim, ekonomskim ili pravnim.

Nejednakost je najočiglednija kad se pogleda broj žena koje se kandidiraju na lokalnoj i državnoj razini. U **Armeniji** su, na primjer, 2012. g. žene izabrane na samo devet od ukupno 397 mjesta za gradonačelnike i načelnike lokalnih uprava. Na općim izborima u **Keniji** 2013. g., nekoliko se kandidatkinja povuklo iz izborne utrke nakon što su muškarci upotrijebili fizičko i psihološko nasilje kako bi ih zastrašili. Žene u **Pakistanu** su se morale suprotstaviti talibanskim prijetnjama smrću na općim izborima 2013., iako su im šanse za pobjedu bile slabe. Ustavno tijelo u **Iranu** je presudilo da se žene ne mogu kandidirati na predsjedničkim izborima.

2013. godine su, od 189 vlada u svijetu, u njima žene bile na samo 17 najviših položaja u državi. Unatoč izgledima i mačo kulturi, žene se u **Latinskoj Americi** pomjeraju prema gore na političkoj ljestvici i tamo postoji više žena šefova država od bilo kojega drugog područja.

PLAĆE I MOGUĆNOSTI ZAPOSŁJAVANJA

“Žene čine dvije trećine radne snage u svijetu, a ipak zarađuju jednu desetinu svjetskog prihoda i posjeduju tek jedan posto ukupne aktive.” – Barber B. Conable mlađi, bivši predsjednik Svjetske banke

- Nominalna plaća žene je u prosjeku 17 posto niža od plaće muškarca. [*UN Women*]

- Postoji izravna veza između povećanog učešća ženskog rada i ekonomskog rasta. Procjenjuje se da bi, kad bi se stopa zarade žena podigla na istu razinu sa stopom zarade muškaraca, američki BDP porastao za devet posto, euro-zone za 13 posto, a japanski za 16 posto. [ESCAP]
- U **arapskim zemljama** samo 28 posto žena sudjeluje u radnoj snazi. [Svjetska banka]
- U **Americi** je istraživanje provedeno u 400 najvećih kalifornijskih kompanija pokazalo da muškarci i dalje drže oko devet na svakih deset najbolje plaćenih mjesta u upravi ili odboru.¹ 2012. je pokazatelj odnosa između ženske i muške srednje vrijednosti tjedne zarade s punim radnim vremenom bio 80,9 posto, što je pad od više od jedan posto u odnosu na 2011. g., kad je pokazatelj bio 82,2 posto. Ovo se odnosi na tjednu razliku u plaći između muškaraca i žena koja je iznosila 19,1 posto 2012. g. Srednja vrijednost tjedne zarade žena 2012. bila je 691 američki dolar, krajnji pad u odnosu na 2011. godinu; srednja vrijednost tjedne zarade muškaraca bila je 854 američkih dolara, krajnje povećanje u odnosu na 2011. [Institute for Women's Policy Research, Fact Sheet]
- **Latinska Amerika i Karibi:** Žene koje su obrazovanije od muškaraca i dalje su usmjerene na niže plaćena zanimanja, kao što je prosvjeta, zdravstvena njega i sektor usluga. Razlika u zaradi posljednjih godina opada, ali je taj tempo i dalje vrlo spor. U **Meksiku** žene uz plaćeno zaposlenje posvećuju još 33 dodatna sata

¹ <http://gsm.ucdavis.edu/innovator-article/glass-ceiling>

tjedno kućanskim poslovima, dok je prosječan doprinos muškaraca u tim poslovima šest sati tjedno. [UNDP]²

- Žene čine oko 60 do 80 posto izvozne proizvodne radne snage u zemljama u razvoju, ali očekuje se da globalna ekonomska kriza gurne 22 milijuna žena u nezaposlenost. Kada dođe do rezanja troškova, žene su prve otpuštene. [ILO]

NEJEDNAKOST U ISLAMU

Kao što pokazuje indeks Ujedinjenih naroda (gore) o nejednakosti spolova, razlike su najveće u islamskim zemljama. Novo izvješće o nasilju zasnovanom na rodnoj pripadnosti, sastavljeno u američkom institutu *Hudson za World Watch List*, opisuje kako odsustvo jednakosti između muškaraca i žena u muslimanskim zemljama znači da su sve žene u tim društvima strukturno podložne sustavnom nasilju i diskriminaciji u svakodnevnom životu.³

Preljub i druga moralna pitanja

- **Iranski** zakon kaže: “Kamenovanje preljubnika ili preljubnice će se izvršiti dok su smješteni u rupu i pokriveni zemljom – on do struka, ona do linije iznad grudi.” Pod islamskim zakonom ako osoba može da se izvuče i pobjegne, slobodna je. Očigledno nijedna žena to ne može ako je zakopana gotovo do vrata!

2 <http://www.iadb.org/en/news/webstories/2012-10-15/wage-gap-between-men-and-women,10155.html>

3 <http://www.worldwatchmonitor.org/research/2533678>

- U **Libiji** pod Gadafijem, djevojke i žene koje su preživjele seksualno zlostavljanje ili bile osumnjičene za moralni zločin, slane su u “centre za društvenu rehabilitaciju”. To su praktično bili zatvori iz kojih nisu mogle izaći ukoliko se ne bi našao muškarac koji se složi da se s njima oženi ili ih njihove obitelji vrate kući.
- Zakon u **Ujedinjenim Arapskim Emiratima (UAE)** daje malo obeštećenje žrtvama silovanja. Preko 50 posto žena u Emiratima koje su se odazvale istraživanju kažu da ne bi policiji prijavile silovanje, jer je žrtva ta koja je kažnjena ili joj se prijeti zbog seksualnih odnosa prije braka. Napad sam po sebi ne bi nikad bio adekvatno istražen.
- U **Kuvajtu**, i oženjeni muškarci i udate žene koji počine preljub moraju izdržati kaznu zatvora u trajanju od jedne do dvije godine. Međutim, muškarci se suočavaju s kaznom samo ako znaju da je žena udata, dok su žene kažnjene i kad ne znaju da je muškarac oženjen.
- 2013. je 600 žena i djevojaka u **Afganistanu** bilo u zatvoru zbog “moralnog zločina”, što je 50 posto više u odnosu na prethodnih godinu i pol. Ti “moralni zločini” obično uključuju bijeg od nezakonitog, prinudnog i maloljetnog braka ispod 16 godina starosti ili nasilja u obitelji, uključujući batine, napade nožem, paljenje, silovanje, prisilnu prostituciju, otmicu i prijetnje “ubojstvom iz časti”. Praktično nijedan od ovih slučajeva nije stigao ni do istrage o zlostavljanju, a kamoli do krivičnog gonjenja ili kazne. “Bježanje” ili odlazak od kuće bez dozvole nije zločin po afganistanskom krivičnom zakonu, ali je Vrhovni sud te zemlje naložio sucima da

se prema ženama i djevojkama koje pobjegnu od kuće ponašaju kao prema zločincima.⁴

- *Amnesty International* i *Somali media* su 2012. izvijestili da je islamska milicija u **Somaliji** optužila trinaestogodišnju djevojčicu za preljub, nakon što je prijavila vlastima da su je tri muškarca silovali. Deseci muškaraca su je kamenovali do smrti na stadionu pred 1.000 ljudi.⁵

Pravo starateljstva

- U **Bahreinu**, gdje obiteljski zakon još nije reguliran, suci imaju potpunu moć uskratiti ženama starateljstvo nad djecom iz najproizvoljnijih razloga. Jedanaestoro sudaca za obiteljske sporove optužilo je za klevetu bahreinske žene koje su bile dovoljno hrabre razotkriti i izazvati ovo nasilje 2003. godine ⁶
- U **Jemenu** se starateljstvo nad djecom u velikoj mjeri povjerava muževima, budući da se muškarci smatraju prirodnim čuvarima djece, dok se na žene gleda kao na fizičke staratelje koji nemaju zakonska prava.

4 <http://www.hrw.org/news/2013/05/21/afghanistan-surge-women-jailed-moral-crimes>

5 http://www.huffingtonpost.com/2008/11/02/13yearold-rape-victim-sto_n_140242.html

6 <http://forums.canadiancontent.net/international-politics/61857-womens-rights-middle-east.html>

Razvod

- Iranski građanski zakon u članku 1133 kaže: “Muškarac se može razvesti od žene kad god to odluči i ne mora je o tome pravodobno obavijestiti.”
- U Libanonu pretučena žena ne može podnijeti zahtjev za razvod zbog zlostavljanja bez svjedočenja očevica. Liječnička potvrda koja potvrđuje zlostavljanje nije dovoljna.⁷

Raj i pakao

- *“Dok će na svakih tisuću muškaraca samo jedan otići u pakao, od tisuću žena samo će jedna završiti u raju.”*
- Muhamed je rekao: *“Pokazan mi je pakleni oganj te da većinu njegovih stanovnika čine žene.”*

Navedene izjave su hadisi, dio tradicionalnoga predanja, a ne samoga Kur’ana, ali veoma cijenjeni kao nešto što se pripisuje poslaniku da je rekao, učinio ili dopustio. U svim spisima, užici raja su uglavnom obećani vjernim muškarcima. Kao rezultat toga, mnoge muslimanske žene žive u strahu od smrti.

Nasljeđe

- *“Allah vam naređuje da od djece vaše – muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima.”* Ovaj citat iz Kur’ana, Sura 4:11, govori da kćerka treba dobiti samo

⁷ Isto

polovinu nasljeđa svog brata. Kad joj muž umre, žena prima samo četvrtinu nasljedstva. Ako ima više žena, one moraju dijeliti tu četvrtinu. U Ujedinjenim Arapskim Emiratima žene mogu naslijediti samo jednu trećinu imovine, dok muškarci imaju pravo na dvije trećine.

Molitva i post

- Od **iranskih** djevojčica se očekuje da u devetoj godini nose hidžab (islamsku haljinu), ustaju za molitvu u svanuće te da od zore do mraka žive bez hrane i vode tijekom mjeseca ramazana. Od dječaka se ne očekuje da poste prije nego što navršše petnaest godina.

Putovanje

- Muževi u **Egiptu** i **Bahreinu** mogu uložiti zvaničnu žalbu zračnoj luci kako bi iz bilo kojega razloga zabranili svojim ženama da napuste zemlju. U **Iraku**, **Libiji**, **Jordanu**, **Maroku**, **Omanu** i **Jemenu**, udane žene moraju imati pismenu dozvolu svog muža za putovanje u inozemstvo i mogu biti spriječene iz bilo kojega razloga. U Saudijskoj Arabiji žena mora imati pismenu dozvolu svog najbližeg muškog rođaka kako bi napustila zemlju ili putovala javnim prijevozom između različitih dijelova kraljevstva.⁸ Također, Saudijkama nije dopušteno imati vozačku dozvolu.

8 Isto

Veo i ograničenja u odijevanju

Kur'an ne zahtijeva da žene budu potpuno pokrivenene ili izolirane. Svaka muslimanska kultura nameće svoja pravila odijevanja za žene, i to se kreće u rasponu od obične marama do plašta kojim se žena potpuno obavija i pokriva od glave do pete, kao što je burka koja se nosi u Afganistanu i Jemenu. Najkonzervativnije žene nose i rukavice. Zanimljivo je da je malo pažnje posvećeno skromnosti muškaraca, iako je prorok Muhamed naložio da se trebaju pokriti "od pupka do koljena". U sjevernoafričkom narodu Tuarezi muškarci, a ne žene, pokrivaju lice kako neprijatelji ne bi znali što misle. Žene, kažu muškarci, nemaju što kriti! Međutim, većina muslimana ne poštuje običaje ovog naroda budući da na arapskom "tuareg" znači "napušten od Boga".

- Žene u **Saudijskoj Arabiji** mogu biti tjelesno kažnjene od strane vjerske policije ako nisu potpuno pokrivenene. Pravila o ženskoj odjeći su toliko stroga da je 2002. godine vjerska policija zaustavila učenice koje su bježale iz škole koja je gorjela, jer nisu nosile odgovarajuću odjeću i pokrivala za glavu. Jedan svjedok je rekao da je vidio tri policajca kako tuku učenice koje su pokušale izaći. 15 djevojčica je izgorjelo u požaru.⁹
- Prijavljeni su brojni slučajevi kada su ekstremisti u dijelovima **Pakistana i Afganistana** bacili kiselinu u lice nepokrivenim ženama. U **Egiptu** su u vlakovima i autobusima muslimanke koje su nosile hidžab napadale škarama koptske djevojke i sjekle im kosu jer ove nisu imale pokrivenu glavu. Iako će mnoge muslimanke braniti veo, druge žale što su prisiljene pokrivati se.

9 <http://news.bbc.co.uk/1/hi/1874471.stm>

- U članu 102 **iranskoga** Ustava stoji: “Žene koje se pojave na ulici u javnosti bez propisnog ‘islamskog hidžaba’ bit će osuđene na 74 udaraca bičem.”

Pravo glasa

- Žene u **Kuvajtu** su 2005. godine najzad dobile puno pravo glasa, prvi put u povijesti te zemlje.
- **Ujedinjeni Arapski Emirati** su 2006. g. prvi put dozvolili glasanje i muškarcima i ženama.
- Nakon odlaganja ženskog prava glasa 2009. godine i ponovno 2011., kralj Abdullah je 2013. najavio da će ženama u Saudijskoj Arabiji biti dozvoljeno pravo glasa, kao i da se kandidiraju na općinskim izborima 2015. godine.
- Oko 10 milijuna pakistanskih žena jednostavno nije upisano u biračke spiskove, u velikoj mjeri zato što im nije odobreno izdavanje osobne iskaznice.

Svjedočenje

U većini šerijatskih sudova (islamskog zakona), svjedočanstvo žene ima vrijednost polovine muškarčevog, te su zato prilikom svjedočenja potrebne dvije žene nasuprot jednog muškarca. Također je svjedočanstvo jednog kršćanina vrijedno polovine svjedočanstva muslimana.

Druga prava

Kuvajtskim ženama je i dalje zabranjeno služiti kao sutkinje ili pridružiti se vojsci, one nisu ravnopravne u braku i nije im dopušteno prenijeti državljanstvo na djecu i muževe rođene u inozemstvu. Također nemaju jednaka prava u zakonima koji reguliraju socijalno osiguranje, mirovine i nasljedstvo.

*“Al’ Jahve čeka čas da vam se smiluje, i stog izglēdā
da vam milost iskaže, jer Jahve je Bog pravedan
- blago svima koji njega čekaju.”
Izaija 30,18*

Djevojčice vojnici

Između 300.000 djece koja se u bilo kojemu trenutku bore u oružanim sukobima diljem svijeta ima na **desetke tisuća djevojčica**. Neke od njih već u sedmoj ili osmoj godini nose puno automatsko jurišno oružje.

Djeca se ponekad nazivaju “nevidljivim vojnicima” jer vlasti niječu da postoje. Drže ih dalje od medijske pozornosti i često na kraju nestanu: budu ubijena, ili osakaćena ili napuštena. Velika većina djece vojnika su u redovima nevladinih ili pobunjeničkih oružanih grupa.

Jedna četrnaestogodišnja djevojčica koju su oteli kako bi služila u pobunjeničkoj grupi u Sierra Leoneu, kaže: “*Vidjela sam kako ljudima sijeku ruke, kako siluju desetogodišnju djevojčicu koja je nakon toga umrla, i mnogo muškaraca i žena koji su bili živi spaljeni... Mnogo puta sam plakala u sebi, u svom srcu, jer se nisam usudila plakati naglas.*”¹

1 Djevojčice s oružjem: točka dnevnog reda Opće skupštine Ujedinjenih naroda o djeci vojnicima “Peking+5”, koalicija kojoj je namjera zaustaviti novačenje djece, Velika Britanija http://www.essex.ac.uk/armedcon/themes/child_soldiers/index.html

ZAŠTO DJEVOJČICE?

I dječaci i djevojčice koriste se da kuhaju, nose vodu i peru odjeću za vojsku. Također nose zalihe i opremu i mogu biti upotrijebljeni kao živi štit. Ali u prosjeku, 40% djece vojnika su djevojčice. Te adolescentice su po pravilu silovane i mogu biti predane pobunjenicima za žene ili seksualno roblje.

Sve veći broj djevojaka ide u stvarnu borbu. Kambodžanski Crveni kmeri ih stavljaju u prve redove kako bi preuzele najžešću borbu. Ponekad se djevojčice šalju na neprijateljski teritorij kao ljudski detektori mina ili špijuni.

Susan, šesnaestogodišnja djevojčica, oteta iz Ugande, govori o svome iskustvu: "Jedan je dječak pokušao pobjeći, ali su ga uhvatili... Ruke su mu bile vezane, a onda su natjerali nas, ostale nove zarobljenike, da ga ubijemo štapovima. Bilo mi je muka. Znala sam tog dječaka od ranije. Bili smo iz istoga sela. Odbila sam ubiti ga, a onda su mi rekli da će oni ubiti mene. Uperili su pištolj u mene i morala sam to učiniti. Taj me je dječak pitao: 'Zašto to radiš?' Rekla sam mu da nemam izbora. Nakon što smo ga ubili, natjerali su nas da namažemo ruke njegovom krvlju... Rekli su da to moramo učiniti da se ne bi plašili smrti i da ne bi pokušali pobjeći... Još uvijek sanjam tog dječaka iz svog sela kojega sam ubila. Vidim ga u snovima i on govori sa mnom i kaže mi da sam ga ubila ni za što, a ja plaćem."²

KAKO SE DJEVOJČICE NOVAČE?

U nekim je državama služenje vojnog roka u dobi ispod 18 godina obavezno. U tu grupu spadaju i zemlje koje su 2002. godine potpisale neobavezujući protokol Ujedinjenih naroda protiv te prakse (vidi bilješke). Velik broj drugih zemalja, uključujući

² Isto.

Australiju i Kanadu, prihvaćaju sedamnaestogodišnje dobrovoljce. Dječaci u Boliviji mogu biti unovačeni već sa 14 godina, a velik dio oružanih snaga te zemlje čine osobe mlađe od 18 godina. Djecu vojnike već dugo novači jemenska milicija i iračko krilo Al-Quaede, ponekad zvano i “nebeska mladež”. UN također imenuju somalijske Al-Shabaab ekstremiste kao otmičare djece koje će koristiti u borbi. Na nekim su mjestima djeca ubijena jer su pokušala pobjeći od novačenja.³

- *Pobunjeničke grupe otimaju na tisuće djece* iz njihovih domova ili ravno s ulice, ili ih prisilno vrbuju u vojsku. Myanmar (Burma) jedina je zemlja u Aziji gdje oružane snage države nasilno novače i koriste djecu u dobi od 12 do 18 godina. Čitave grupe školske djece bile su opkoljene i unovačene.⁴
- *Siromašni roditelji daju ili prodaju svoje kćeri oružanim grupama ljudi.* Prema studiji provedenoj u Sijera Leoneu, “mnoge majke su rekle koliko su bile radosne kad su vidjele svoju desetogodišnju djecu obučenu u nove uniforme kako nose kalašnjikove. Neke je obitelji opljačkana imovina koju su djeca vojnici donijeli kući dodatno uvjerila da trebaju poslati još njih na ratište kako bi povećali svoje oskudne prihode”.
- *Značajan je broj djevojaka dobrovoljaca.* Mogu biti motivirane ideologijom ili osvetom zbog nasilja nad svojom obitelji. Druge se prijave u dobrovoljce kako bi pobjegle od zlostavljanja i iskorištavanja kod kuće. Neke djevojke to naprosto prihvate za hranu i odjeću. U Sierra Leoneu je jedna mlada djevojka, član pobunjeničke

3 http://www.child-soldiers.org/global_report_reader.php?id=97

4 <http://www.amnesty.org.nz/files/Child-soldiers-factsheet.pdf>

vojske, objasnila: “Ponudili su mi birati cipele i haljine. Nikad prije nisam imala pristojne cipele.”⁵

- *Neadekvatna procedura određivanja starosti novaka* u nekim zemljama također znači da bi malodobni vojnici mogli služiti u snagama sigurnosti.

POS LJEDICE

Djeca vojnici su lišeni djetinjstva, normalnih društvenih aktivnosti i mogućnosti obrazovanja; ponekad čak i života. Traume koje dožive često ih ostavljaju s dugoročnim osjećajem krivnje, stida, niskog samopoštovanja, s noćnim morama i depresijom. Obučeni da zaborave dom i obitelj, neki nikad ne nađu put natrag u svoje selo. Djevojke koje u tome uspiju obično budu odbačene kao “iskvarene”, bilo da su prisilno unovačene ili ne.

Događa se da djeca ranjena u borbi budu napuštena ili da ne dobivaju adekvatnu medicinsku njegu. Najčešći su gubitak ekstremiteta, gluhoća ili sljepilo. Velik broj djevojčica koje su pretrpjele seksualno nasilje bude zaraženo HIV-om ili nekom drugom bolešću. Neke se moraju dodatno starati za djecu koju su rodile i koja su također stigmatizirana. Tek nekoliko zemalja ima adekvatan program reintegracije za djecu bivše vojnike, a nisu opremljene za rješavanje tako velikih problema.

- **Sudan** je poznat kao zemlja koja ima najviše djece vojnika i na tisuće njih nasilno novače već u dobi od 12 godina. Izvješće Nacionalnoga vijeća za dobrobit djece kaže da je sudanska Narodna oslobodilačka vojska nedavno otela 900 njih i poslala ih u vojne logore na obuku. U godinama nakon potpisivanja mirovnoga

5 <http://www.lalkar.org/issues/contents/jul2000/Sierraleone.htm>

sporazuma 2005. demobilizirano je 3.000 djece; vojska je obećala da će do 2014. osloboditi preostalih više tisuća.⁶

- 90% zloglasne “Gospodnje armije otpora” iz **sjeverne Ugande**, koju vodi Joseph Kony, čine maloljetnici, a preko jedne trećine njih su djevojčice. Više od 30.000 djece bilo je sustavno otimano tijekom posljednjih 25 godina. 2003. se 45 djece udavilo kad su ih natjerali da uđu u rijeku kako bi provjerili koliko je duboka. Najmanje još 591 dijete je oteto između 2009. i 2012. godine, a novačenje se nastavlja nesmanjenom žestinom.⁷
- Prema riječima jednog zvaničnika iz Ujedinjenih naroda, islamisti u zapadnoafričkoj državi **Mali** kupuju djecu kako bi se borila u vojsci i plaćaju obiteljima 600 američkih dolara po djetetu.⁸ Nacionalna armija **Čada** je također masovno novačila djecu 2012.
- UNICEF je izrazio zabrinutost zbog povećanog broja djece koju su 2013. g. unovačili pobunjenici i pro-vladina milicija u Srednjoafričkoj Republici. Čak i prije nego što je najnovije nasilje počelo u zemlji, oko 2.500 djece već je bilo dio oružanih grupa.
- Što se tiče zemalja Latinske Amerike, Kolumbija ima i do 14.000 djece uključene u borbene grupe, a četvrtina njih su djevojčice. Tamijski tigrovi su u **Šri Lanki** sredinom

6 <http://learningenglish.voanews.com/content/south-sudans-army-promises-to-release-child-soldiers-142998905/608797.html>

7 <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/youth-lost-ugandan-child-soldiers-in-the-lord%E2%80%99s-resistance-army>

8 <http://www.havocscope.com/price-to-buy-child-soldier-in-mali/>

1980-ih sustavno novačili mlade tamilske djevojke, često siročiće. I u **Nepalu** su, kako maoisti, tako i vladine snage, novačili, otimali i mučili djecu.

- U veljači 2013., američki predsjednik Barack Obama učinkovito je poništio Zakon o zaštiti djece vojnika (CSPA) iz 2008. g. koji je Kongres bio jednoglasno usvojio kao mjeru zaštite od prodaje američkog oružja zemljama za koje je *State Department* utvrdio da su najgori zlostavljači djece vojnika u svojoj vojsci. Prema tome zakonu, novačenje ili upotreba vojnika mlađih od 15 godina bio je federalni zločin i davao je ovlaštenje Americi da krivično goni, deportira ili uskrati ulazak u zemlju svakome tko novači djecu vojnike, te je zabranjivao izvoz oružja i vojne opreme u zemlje koje dopuštaju korištenje djece vojnika.

Unatoč tomu, Obamina je administracija odustala od sankcija protiv određenih zemalja 2010. godine i ponovno 2011. Obama je izjavio da prema njegovome mišljenju nije bilo u nacionalnom interesu Amerike da dalje postupa po tome zakonu i stoga je odustao od njegove primjene u određenim zemljama, kao što su Libija, Južni Sudan, Jemen, i djelomično u slučaju Konga.⁹

PRAKTIČNI KORACI

Kampanja “Ni dana ispod osamnaeste”: 2010. godine Ured specijalnog predstavnika Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda za pitanja djece i oružanih sukoba, zajedno s drugim partnerima UN-a, pokrenuo je kampanju za opću ratifikaciju opcionalnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta i sudjelovanju djece u oružanim

9 <http://www.mnnonline.org/article/18196>

sukobima (*OPAC*). Jedan od ciljeva je da se potaknu sve zemlje kako bi podigle starosnu granicu za dobrovoljno pristupanje vojsci na najmanje 18 godina. Ako ni tvoja Vlada nije potpisala ovaj protokol, obrati se svojim predstavnicima.

Pogledaj internetsku stranicu www.warchild.org.uk i upoznaj se s idejama prikupljanja sredstava za pomoć djevojčicama kako bi se izbavile iz uniformi i bile poslane u školu.

*“O Jahve, dokle ćeš gledati? Istrgni mi dušu nasrtajima
njihovim, otmi lavovima jedino dobro moje!”
Psalam 35,17*

Djevojčice na ulici

Najmanje 150 milijuna djece u današnjem svijetu živi i/ili radi na ulici. Mogu se naći i u razvijenim zemljama i u zemljama u razvoju. Zaklon nalaze ispod mostova, na deponijama, željezničkim postajama, u srušenim zgradama i parkovima naših velikih gradova. Mogu imati rodbinske veze, ili biti napuštena, otjerana, jer su još jedna gladna usta koja treba nahraniti, ili jer su ostali siročići nakon rata ili elementarnih nepogoda. Često se događa da su pobjegli iz gadnih situacija samo da bi se na kraju suočili s još gorim: policijskim nasiljem, trgovinom ljudima, prisilnim radom ili prisilnim seksom, izloženosti sidi i drugim infekcijama, drogi i bandama. Neobrazovani, nezaštićeni i eksploatirani, prosječan životni vijek djece na ulici je četiri godine.

Seks turizam

Bilo da si poslovni čovjek koji prisustvuje sastanku u Beču, ili si na odmoru na Tajlandu, u Meksiku ili mnogim drugim dijelovima svijeta, seksualne usluge mogu biti uključene u hotelski paket aranžman. Upuštanje u dječji seks turizam u drugoj zemlji nudi anonimnost i pristup maloljetnim partnerima. Zapravo se prosječna starost žrtava stalno smanjuje; štoviše, uključuje veoma malu djecu i novorođenčad. Djevojčice na ulici su glavne mete.

U primorska odmarališta Dominikanske Republike, Amerikanci i Europljani dolaze tijekom cijele godine u potrazi za dječjim seks turizmom. Kostarika ima između 10 i 20 tisuća žena i mladih djevojaka koje svake godine opslužuju 25 do 50 tisuća seksualnih turista iz Sjeverne Amerike. Umjesto da zabrani ovu visoko profitabilnu industriju, Vlada je legalizirala prostituciju. Južna Azija je dugo bila omiljena destinacija za dječji seks turizam, a u Africi je sve veći priljev europskih turista u potrazi za seksom s djecom. Maloljetnici se prodaju i preko granice, radi iskorištavanja u seksualnom turizmu. U nekim slučajevima klijenti snimaju epizode eksploatiranja i to kasnije prodaju kao dječju pornografiju. Neke vlade ulažu napore za rješavanje ovog pitanja: Brazil, na primjer, provodi nacionalnu kampanju za podizanje svijesti o tome, a Italija zahtijeva od turističkih agencija da obavijeste putnike o zakonu te zemlje koji se odnosi na seksualne prijestupe protiv djece. Ali rastuća popularnost seksualnog turizma nastavlja svake godine hvatati u zamku tisuće maloljetnih djevojčica s ulice.

Djeca koja su ostala siročići zbog side

UNAIDS procjenjuje da ima 16,6 milijuna djece koja su ostala bez roditelja zbog side, a 90 posto njih živi u Podsaharskoj Africi. Ova djeca su u velikom broju postala beskućnici, prisiljena napustiti školu. Tinejdžerice koje preuzimaju brigu za mlađu braću i sestre ponekad se okrenu “seksu radi preživljavanja”, kako bi ih izdržavale. Djevojčice koje su ostale bez roditelja imaju triput veću šansu da se zaraze HIV-om od onih koje imaju roditelje. Također je veća vjerojatnoća da će biti zlostavljane.

Diljem svijeta, gotovo 50 posto svih seksualnih napada izvrši se protiv djevojčica u dobi od 15 godina i mlađih. [*WHO*]

Dječje “sigurne kuće”

Djevojčice koje zapravo nisu na ulici već u dječjim domovima, osnovanim radi njihove zaštite, također su u opasnosti. U nedavnom izvješću azijskog Centra za ljudska prava o “indijskim pećinama pakla”,¹ kaže se da je u desetljeću od 2001. do 2011., u dječjim domovima, prihvatilištima i sirotištima bilo silovano više od 48.000 djece. Stvaran broj je nepoznat, jer mnogi slučajevi ne budu prijavljeni policiji. Neki napadi su se dogodili u privatnim ustanovama, neki u nevladinim, a neki u državnim. U ovim potonjim počinitelji su bili članovi osoblja uključujući zaštitare, kuhare i vozače, kao i starije stanare i osobe izvan ustanova. Indija ima stotine neregistriranih domova za djecu, unatoč činjenici da se registracija zahtijeva. Inspekcije su rijetke, što omogućuje da zlostavljanje i zanemarivanje napreduje. Za žrtve nema izlaza.

Ova vrsta eksploatacija nije ograničena samo na Indiju. 2013. godine je u Oxfordshiru, u Engleskoj, otkrivena banda koja je napadala djevojčice u dobi od 11 ili 12 godina u dječjim domovima. Nakon otmice, djevojčice su silovali pojedinci ili cijela grupa i slali da se bave prostitucijom.²

U SVIJETU: SJEVERNA I JUŽNA AMERIKA

- **SAD:** Svake godine 2,8 milijuna tinejdžera pobjegne od kuće. Za 24 sata boravka na ulici jedna trećina bude uvučena u prostituciju ili pornografiju. Nacionalni Centar za nestalu i eksploatiranu djecu procjenjuje da

1 <http://www.achrweb.org/reports/india/IndiasHellHoles2013.pdf>

2 <http://www.independent.co.uk/voices/comment/how-could-so-many-years-of-horrendous-abuse-go-unnoticed-in-this-case-the-guilt-extends-way-beyond-oxford-sex-traffickers-8617339.html>

jedna od pet djevojčica pretrpi seksualni napad prije punoljetnosti. Manje od 35% slučajeva bude prijavljeno vlastima. **Kanada:** Oni koji su pobjegli od kuće čine samo dio populacije mladih beskućnika, u koje spadaju i mladi koji žive u skloništima sa svojim majkama ili s oba roditelja. Sve više maloljetnih beskućnika postaju žrtve makroa. U nekim područjima Britanske Kolumbije, mladi koji pripadaju urođeničkim grupama čine većinu djece koja pružaju seksualne usluge.

Oko 50 milijuna djece s ulice živi u Latinskoj Americi. Mnoga su žrtve zlostavljanja, a ponekad i ubojstva od strane policije i drugih zvaničnika i pojedinaca koji bi trebali da ih štite.

- Samo **Brazil** ima oko sedam milijuna djece na ulici. Stotine njih su namjerno ubili “odredi smrti”, sastavljeni od aktivnih i bivših policajaca, kao metoda čišćenja društva.³
- **Bolivija:** 60% djece s ulice u ovoj zemlji otišlo je od kuće zbog nasilja. (*UNICEF*)
- *UNICEF* i druge grupe zajednički procjenjuju da u **Kolumbiji**, gdje stranci otvoreno na ulicama traže maloljetnike, ima između 20 i 35 tisuća djece koja su žrtve seksualne eksploatacije.
- 90% dječaka i djevojčica s ulica **Gvatemale** došlo je u dodir s drogom ili su bili žrtve nekog oblika seksualnog zlostavljanja. (*Conociendo*)

3 <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/death-to-undesirables-brazils-murder-capital-1685214.html>

- Smatra se da je 16.000 djece u **Meksiku** seksualno eksploatirano. (*ECPAT*)
- **Peru**: Oko 250.000 djece radi na gradskim ulicama, a šest posto njih je mlađe od šest godina. 97% posto djece koristi droge (*Consortium for Street Children*). Do 10.000 djece s ulice i siromašne djece umre u Limi svake godine.
- Od 143 beskućnika, dječaka i djevojčica, ispitanih u **Hondurasu**, 100% njih je imalo najmanje jednu spolno prenosivu bolest, a 48,1% posto njih je seksualno zlostavljao neki član obitelji (*Consortium for Street Children*).
- Oko 44% od 2.300 prostitutki u tri glavna okruga crvenih fenjera u **San Salvadoru** imaju između 13 i 18 godina (*Children of the Streets*).

EUROPA

Pola milijuna djevojaka i žena iz centralne i istočne Europe sada se bavi prostitucijom u zemljama Europske unije.

- Za trgovce ljudima, “diplomci” dječjih domova u **istočnoj Europi** siguran su izvor mladih djevojaka. S obzirom da se moraju brinuti same za sebe kad napune 16 ili 17 godina, ove djevojke često nisu tome dorasle ili ne mogu naći posao. U roku od 48 sati nakon što završe na ulici, većinu ih pokupi ruska ili turska mafija. Statistički gledano, 90% tih djevojaka bit će prostitutke, većina protiv svoje volje.

- Bande kriminalaca prisiljavaju tisuće siromašnih **romskih** dječaka i djevojčica da proše i krađu na ulicama diljem Europe. Madridska policija kaže da su 95% djece, mlađe od 14 godina, koje uhvate u krađi na ulici, Romi iz Rumunjske.⁴
- **Rusija:** U ovoj zemlji ima oko 1,2 milijuna djece na ulici. Velik broj njih prihvata opasne poslove kako bi preživjelo. Borave na tavanima i u podrumima, a tijekom oštih zima odlaze u podzemlje u džinovske cijevi ispod grada i udišu ljepilo kako bi se zagrijali i odvratili pažnju od gladi. Do jedanaeste godine, većina ovih dječaka i djevojčica su narkomani. Osam posto njih ima neko oboljenje ili mentalni poremećaj. Rusija ima ozbiljno visoku stopu rasta zaraženih HIV-om, uglavnom zbog ubrizgavanja droge, što znači da je na tisuće djece na ulici također zaraženo i neliječeno.
- **Ukrajina:** Siromaštvo, alkoholizam i nasilje u obitelji odvelo je najmanje 160.000 djece na ulicu. Većina djece beskućnika ima jednog ili oba roditelja, ali oni nisu u stanju ili ne žele preuzeti odgovornost za njih.
- **Rumunjska:** UNICEF procjenjuje da je 350.000 djece ostavljeno od jednog ili oba roditelja koji su otišli naći bolji posao na zapadu. Tisuće takvih “migracijskih siročića” također živi u **Moldaviji**. Ponekad roditelji odluče ostati u drugoj zemlji i čak ponovno stupiti u brak. Djeca, prepuštena sama sebi i vrlo lošim uvjetima, bez mnogo nadzora odraslih, završavaju provodeći većinu vremena na ulici. Veoma su podložna eksploataciji, što uključuje seksualni turizam i trgovinu ljudima.

4 <http://news.bbc.co.uk/1/hi/8226580.stm>

- **Francuska:** Humanitarna organizacija *France Terre d'Asile* procjenjuje da oko 6.000 inozemne djece, uglavnom iz Afganistana i Bangladeša, svake godine riskira život kako bi ilegalno doputovalo u Francusku. Većina završi u Parizu očekujući da će tu moći raditi i slati novac svojoj obitelji. S obzirom da je to ilegalno, suočeni su s radom na crno ili preživljavanjem od prosjačenja.⁵
- **Njemačka:** Do 20.000 djece i mladih živi na ulici, barem kratkoročno. Prema podacima njemačkog Udruženja za zaštitu djece, u ovoj zemlji, koja spada u jednu od najbogatijih u Europi, siromaštvo pogađa jedno od šestoro djece i to je jedan od uzroka što žive na ulici, ali neka djeca bježe od kuće zbog nasilja u obitelji ili zanemarivanja u bogatim domovima.⁶
- **Grčka:** Ekonomski krah je doveo do porasta broja grčke djece koju su roditelji ostavili na ulici, jer nemaju sredstava da se brinu za njih. Ovome broju treba dodati stotine imigrantske djece beskućnika. Druga djeca su prodana u Grčku, uglavnom iz Albanije i Rumunjske, kako bi radili za gazde. Sudjelovanje maloljetnika u seksualnoj trgovini utrostručilo se tijekom posljednjeg desetljeća. Prostitucija je legalna.
- **Velika Britanija:** Svaki pet minuta jedno dijete pobjegne od kuće. Većina od 100.000 djece mlađe od 16 godina bježi od zanemarivanja ili zlostavljanja. Nitko

5 <http://www.cnn.com/2012/05/17/world/europe/afghan-street-kids-in-paris>

6 http://www.expatica.com/de/news/local_news/Growing-number-of-street-children-in-Germany-report-says—_3618.html

ne zna točan broj jer nastoje ostati nevidljivi. Britanija ima tek nekoliko skloništa u koja djeca ispod 16 godina starosti mogu doći s ulice bez uputnice nadležnih. Djevojčice od svega 11 ili 12 godina mogu biti pokupljene s ulice i porobljene, kako bi se bavile prostitucijom.

AZIJA

Azija je uvijek bila središte seksualnog turizma i eksploatiranja djece.

- **Filipini:** Ovo je jedno od omiljenih odredišta seksualnog turizma iz Europe i Sjedinjenih Država. Oko 1,5 milijuna djece s ulice rade kao džeparoši, prosjaci, dileri droge i prostitutke. Samo u regiji Manile oko 20.000 djevojčica žrtve su prostitucije. (*ECPAT*)
- **Australija:** 3.000 djece radi u industriji seksa; neka su mlađa od deset godina. Djevojčice rade u javnim kućama, kao eskort dame, u uličnoj prostituciji, pornografiji, seksu u zamjenu za druge usluge ili kao striptizete. Seks turizam i pedofilija su ozbiljni problemi.
- Procjenjuje se da je između 15 i 20% djece s ulice u **Vijetnamu** HIV pozitivno. (*Consortium for Street Children*)
- Prema jednom istraživanju 1.000 djece živi na ulicama Pnom Pena, u **Kambodži**; drugih 15.000 živi kod kuće, ali provode šest ili više sati svakoga dana skupljajući starudiju na ulici kako bi zaradili za svoju obitelj. Oko 88% ugrožene djece imalo je seksualne odnose s turistima uvidjevši da prostitucija donosi daleko više novca za daleko manje vremena. Djevojčice iz

Kambodže koje žive na ulici nisu tamo dugo: brzo budu prodane u javne kuće. (*Consortium for Street Children*) Samo pet posto od 5.000 djece koja žive na ulici u **Nepalu** su djevojčice i njihov je posao uglavnom da se brinu o mlađima. U Pokari je utvrđeno da su 90% takvih djevojčica seksualno zlostavljali vlasnici hotela i restorana, drugi radnici, stariji dječaci u grupi, prijatelji i ostali mještani. (*Plan International*)

- **Indija:** Od deset milijuna djece s ulice, svaka deseta je djevojčica. Mnoga djeca će umrijeti od side ili jednostavno “nestati”.

AFRIKA

- Većina djece s ulice u **Južnoj Africi** ima između 13 i 16 godina. Policija u Durbanu je pronalazila djevojčice stare svega 12 godina kako prodaju svoje tijelo na ulici.
- Smatra se da na ulicama **Egipta** ima oko milijun djece, većinom u Cairu i Alexandriji, i uglavnom zato što su kod kuće zlostavljana. (*Consortium for Street Children*)
- **Senegal:** Prema procjenama, 20.000 djece njihovi islamski učitelji Kur’ana iz oblasti Dakra šalju na ulicu kao prosjake.⁷
- **Demokratska Republike Kongo** jedna je od najsiriromašnijih zemalja u Africi unatoč svojim ogromnim prirodnim resursima i potencijalima za bogatstvo. Od

⁷ <http://www.globalgiving.org/projects/unite-and-educate-10-street-kids-in-dakar-senegal/>

gotovo 250.000 dječaka i djevojčica s ulice, 70.000 živi u glavnom gradu, Kinshasi. Neke odlaze od kuće zbog zlostavljanja, dok druge novače pobunjeničke grupe a onda ih ostave na cjedilu.⁸

- **Kenija:** Procjenjuje se da 250.000 do 300.000 djece u ovoj zemlji živi na ulici, a u izvješću UNICEF-a navodi se da je nevjerojatnih 30% ili više njih u dobi od 12 do 18 godina uključeno u seks turizam. Oko 30.000 djevojčica u dobi između 12 i 14 godina seksualno je iskorištavano u hotelima i privatnim vilama. (*ECPAT*)
- Mnoga djeca sa ušća rijeke Niger u **Nigeriji** bila su optužena za vještičarenje posljednjih godina. Pastori su preko 95% djece s ulica savezne države Akwa Ibom stigmatizirali kao “vještice” a roditelji su ih ostavili da žive na ulici. Ove dječake i djevojčice javnost i policija često tuče, muči i seksualno zlostavlja.⁹

PRAKTIČNI KORACI:

Međunarodni dan djece s ulice obilježava se svake godine 12. travnja. Zašto ne iskoristiti ovaj dan da skrenemo pažnju javnosti na odsustvo njihovih prava? Vikend molitve za djecu u opasnosti u organizaciji *Vive Network* održava se svake godine prvog vikenda u lipnju i predstavlja još jednu mogućnost za djelovanje. *Viva* pomaže raznim organizacijama kako bi se djelotvorno povezale. U Dodatku 2 naći ćeš spisak internet stranica i načine na koje se možeš uključiti.

8 <http://www.asafeworldforwomen.org/partners-in-africa/partners-in-drc/cofapri/cofapri-blogs/1749-drc-street-children.html>

9 <http://www.steppingstonesnigeria.org/street-children.html>

“Tko zatvori uho svoje pred vikom siromaha, i sam će vikati, ali ga neće nitko uslišati.”

Izreke 21,13

Zdravlje i očekivani životni vijek

U siromašnim područjima zdravlje žena i djevojaka često je na dnu liste prioriteta vlasti. Za milijune rođene u zemljama u razvoju životni vijek je dramatično skraćen, uglavnom zbog sljedećih problema koji se mogu spriječiti.

Nedostatak pristupa pitkoj vodi

Prema izvješću Ujedinjenih naroda, 783 milijuna ljudi diljem svijeta živi bez pitke vode. Bolesti povezane s nečistom vodom su drugi po redu ubojica djece i svakih osam sekundi oduzmu jedan život. Oko pet milijuna muškaraca, žena i djece umre svake godine nakon upotrebe neispravne vode. Donosimo spisak samo nekoliko mogućih posljedica:

- *Šistozomijaza* [poznata također i kao balharzija] je parazitska bolest uzrokovana zaraženom vodom, endemična u 74 zemlje. Svjetska zdravstvena organizacija (*WHO*)* je izvijestila da je za **243 milijuna ljudi** bilo potrebno liječenje od ove bolesti u 2011. godini. Njih oko 20 milijuna trpi teške posljedice, kao što je zatajenje bubrega ili rak mokraćnog mjehura.

- *Trahom* je oslijepio šest milijuna ljudi. Istraživanja pokazuju da bi adekvatno snabdijevanje vodom smanjilo ovu infekciju za **25 posto**.
- *Tifus* godišnje pogađa oko 12 milijuna ljudi. To je bakterijska infekcija koju izaziva unošenje kontaminirane hrane ili vode.
- *Fluoroza* je teška bolest kostiju koju izaziva visoka koncentracija fluorida koji se prirodno nalaze u podzemnim vodama. Endemična je u najmanje 25 zemalja diljem svijeta i pogađa desetine milijuna ljudi.

Tuberkuloza je odmah poslije HIV-a / side najveći svjetski ubojica jednim infektivnim virusom. Ova bolest je jedan od prva tri uzroka smrti ženskih osoba starosti od 15 do 44 godine, i glavni ubojica među onima koji žive s HIV-om. Procjenjuje se da je oko 8,7 milijuna osoba oboljelo od tuberkuloze 2011. godine. U nekim dijelovima svijeta, stigma povezana s ovom bolešću također dovodi do izolacije, napuštanja i razvoda.

Malarija uzima život jednog djeteta svake minute u Africi, iako je ovu bolest moguće spriječiti i liječiti. Također izaziva visoku stopu pobačaja kod trudnica, kao i smrti majki od 10 do 50%. Procjenjuje se da je malarična anemija uzrok smrti 10.000 majki godišnje.

PRAKTIČNI KORACI:

Obilježavaj svjetski dan borbe protiv malarije [www.worldmaliariaday.org] 25. travnja i pomози da se porazi ovaj globalni ubojica. Dijeli izvješća, slike, videa i druge medije sa svojim prijateljima, koje možeš preuzeti s internetske stranice konzorcija za borbu protiv malarije [www.malariaconsortium.org].

Podrži kampanju “Ništa osim mreže” [<http://nothingbutnets.net>], koja predstavlja inicijativu širokih masa za prikupljanje sredstava kako bi se kupile i poslale mreže za zaštitu od komaraca i spasili životi.

Male boginje su najzaraznija bolest poznata ljudima i vodeći ubojica djece u zemljama u razvoju. Odnose oko 900.000 života godišnje. Ipak, jedno od četvoro djece u ovim zemljama nije vakcinirano protiv malih boginja.

PREHRANA

Neuhranjenost ubija više ljudi svake godine od malarije, tuberkuloze i side zajedno [*USAID*]. Neadekvatna prehrana dovodi do zakržljalog razvoja jednog od četiri djeteta u zemljama u razvoju.

Nedostatak vitamina

- Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, **nedostatak vitamina D** usporava rast 30% djece u Kini, južnoj Aziji i Africi. Također smanjuje njihovu otpornost na bolesti i čini ih podložnim mentalnim poremećajima. Velik procent kineske i mongolske djece ima rahitis, bolest koja smekšava kosti, zbog nedostatka vitamina D.
- **Vitamin A: Procjenjuje se da će svake godine oko 670.000 djece umrijeti a njih 350.000 oslijepjeti** zbog nedostatka ili male količine vitamina A u prehrani. Međunarodna organizacija *Helen Keller International* procjenjuje da je 4,4 milijuna predškolske djece već slijepo zbog nedostatka ovoga vitamina, a 40% njih je iz Indije. Nedostatak vitamina A također povećava rizik od smrti majki.

- **Željezo:** Preko 30% stanovnika svijeta – zapanjujuće dvije milijarde ljudi – je **anemično**, uglavnom zbog nedostatka željeza. Teška anemija također je uzrok 20% **smrti majki**.
- **Nedostatak joda** je glavni svjetski uzročnik **mentalne zaostalosti** i **oštećenja mozga** koji se mogu spriječiti.

SMRTNOST DJECE I NOVOROĐENČADI

Svakog dana se **10.000** beba rodi mrtvo, a još 10.000 novorođenčadi umre u prvom mjesecu života. Preko devet milijuna djece umre svake godine prije svog petog rođendana, a više od jedne trećine zbog neuhranjenosti. Šest milijuna ovih smrti može se spriječiti. U podsaharskoj Africi, jedno od osam djece umre prije navršene pete godine, što je gotovo 20 puta više od prosjeka u razvijenim područjima. [UNICEF]

Dijareja je ubila više djece u posljednjih 10 godina nego što je ukupno ubijeno ljudi u svim oružanim sukobima nakon Drugog svjetskog rata. Ovo ostaje drugi vodeći uzrok smrti kod djece mlađe od pet godina i odnosi 1,8 milijuna dječjih života godišnje. [UNICEF]

Zemlja s najvišom stopom smrtnosti novorođenčadi je **Afganistan**, sa 119 smrti na svakih 1.000 živorođenih, zatim **Niger** (108 smrti), **Mali** (107), **Somalija** (102) i **Srednjoafrička Republika** (95). Nasuprot ovih visokih stopa smrtnosti stoji Monako sa samo 1,8 smrti na 1.000 živorođenih, Japan sa samo 2,2, i odmah zatim Bermudi, Singapur i Švedska. [Geoba.se, procjena iz 2013. godine]

OČEKIVANI ŽIVOTNI VIJEK ŽENA *

“procjena za 2013. godinu”

10 zemalja s najnižim pokazateljem

Južna Afrika	48,5
Svaziland	49
Čad	49,8
Afganistan	51
Gvineja Bisao	51,1
Zimbabve	51,7
Srednjoafrička Republika	51,8
Namibija	51,9
Lesoto	52
Mozambik	52,8

10 zemalja s najvišim pokazateljem

Monako	93,8
Makao	87,5
Japan	87,4
Singapur	86,2
San Marino	85,8
Hong Kong	85,1
Gernzi	85
Andora	84,7
Francuska	84,7
Italija	84,6

*Izvor: *CIA World Factbook*, 2012.

PREGLED STANJA U SVIJETU

Afganistan je jedno od najopasnijih mjesta na svijetu za trudnice ili malu djecu. Svakih 30 minuta jedna žena umre na porođaju. Najviša stopa oboljelih od tuberkuloze u svijetu je upravo kod Afganistanki. Jedna na svake tri žene doživljava fizičko, psihičko ili seksualno nasilje. 70 do 80 posto njih suočava se s prinudnim brakom. [Svjetska zdravstvena organizacija i Integrirane regionalne informativne mreže]

Kamerun: Jedna od četiri ženske osobe podvrgnuta je “peglanju” ili “ravananju dojki”, što se vrši udaranjem ili masažom grudi u pubertetu, korišćenjem teških ili zagrijanih predmeta u pokušaju da se njihov razvoj zaustavi ili da nestanu. S obzirom da se u nekim oblastima djevojčice čije su grudi počele rasti smatraju spremnim za seks, majke koje provode ovaj običaj kažu da je to način da zaštite svoje kćeri od uznemiravanja ili rane trudnoće – time jednostavno štite obiteljsku čast. Najrasprostranjenija sprava za peglanje grudi je drveni tučak koji se obično koristi za lupanje hrane. U ostale alate spada lišće banane, kokosova ljuska, izbrušeno kamenje, kutlače, lopatice i čekići zagrijani na uglju.¹

Kina: Zbog tekuće politike jednog djeteta, zanemarivanje ženskog potomstva je dramatično vidljivo. Prema izvješću Svjetske zdravstvene organizacije, “U mnogim slučajevima je vjerojatnije da će majke donijeti mušku djecu u zdravstvene centre – posebno kod privatnih liječnika – te da će ona biti liječena u ranijoj fazi bolesti nego djevojčice.” Trudnice u Kini su bile prisiljavane na pobačaj čak i u osmom ili devetom mjesecu trudnoće. [Vidi također: “Demografska statistika: žensko čedomorstvo”]

Indija: Podaci Ujedinjenih naroda iz 2012. godine pokazuju da je Indija najopasnije mjesto na svijetu za djevojčice. One

1 <http://lindaraftree.com/2012/06/14/new-research-on-the-practice-of-breast-flattening-in-cameroon/>

u dobi od jedne do pet godina imaju 75% veću šansu umrijeti od indijskih dječaka. UNICEF kaže da je u Indiji skoro 55 milijuna djece mlađe od pet godina neuhranjeno. U velikom broju indijskih domova ženske osobe su članovi obitelji koji jedu posljednji. Često preživljavaju od ostataka. Gotovo polovina Indijki u dobi od 15 do 49 godina je anemično zbog slabe prehrane, što dovodi do izuzetno visoke stope smrtnosti majki.² [Vidi također: "Demografska statistika: Porođaj"]

Uzbekistan: Prema izvješćima iz više izvora 2011. i 2012. godine, uključujući i *BBC* i *Moscow Times*, Vlada Uzbekistana trenutno provodi politiku prisilnog pobačaja i prisilne sterilizacije na ženama koje imaju dvoje ili troje djece, kao prinudno sredstvo kontrole naseljenosti i smanjenja stope smrtnosti majki.³

*Napomena: Veći dio informacija u ovom odjeljku dolazi od Svjetske zdravstvene organizacije.

2 <http://health.india.com/diseases-conditions/international-womens-day-2013-arent-you-ashamed-to-be-indian/>

3 <http://www.bbc.co.uk/programmes/b01fjx63>; <http://www.themoscowtimes.com/news/article/uzbeks-face-forced-sterilization/401279.html>

Ubojstva iz “časti”: Izvlačenje s ubojstvom

Između pet i dvadeset tisuća žena svake godine umre od ruke rođaka koji smatraju da je njihovo ponašanje bilo neprikladno ili neprihvatljivo. Stvaran broj ubojstva iz “časti” diljem svijeta teško je utvrditi, s obzirom da je većina njih izvršena tako da izgleda kao nesreća. Žrtve su bile kamenovane, izbodene, ugušene, spaljene, obezglavljene, pogubljene strujom ili čak žive zakopane. Njihov takozvani zločin može biti beznačajan, kao što je zabavljanje bez dozvole, običan razgovor s muškarcem ili čak loše skuhan jelo. U kulturama u kojima muškarci prolaze nekažnjeno za očito nezakonite odnose, žene umiru i zbog najmanje glasine o nepriličnosti. Neke obitelji uklone čak i žrtve silovanja jer smatraju da su im nanijele sramotu. Ubojstva su prijavljena u 26 zemalja, najčešće u većinski muslimanskim kulturama, ali i u hinduskim, sika i kršćanskim zajednicama.

Navodimo nekoliko primjera slučajeva ubojstva iz “časti”:

- Jednu **egipatsku** nevjestu je na medenome mjesecu napao njezin otac jer se udala za čovjeka kojega on nije odobravao. Odrubio joj je glavu i ponosno njome paradirao ulicom.

- U **Pakistanu** je jedna majka spavala pokraj svoje tromjesečne bebe kad ju je muž ubio. Susjed mu je rekao da je vidio nekog muškarca u blizini polja na kojemu je ona radila.
- *Reuters* je u martu 2012. izvijestio da je u blizini sjevernog **iračkog** grada Kirkuka otac polio ključalom vodom svoje tri kćeri tinejdžerice a onda je pucao u njih. Dvije od tri su umrle. Čovjek je u svoju obranu na sudu rekao kako je sumnjao da su djevojke stupile u seksualne odnose. Medicinski pregled je bio ustanovio da su bile djevice.¹ On je dobio dvogodišnju kaznu zatvora. Iračko Ministarstvo za ljudska prava je izvijestilo da je 2010. godine 249 žena ubijeno, uglavnom zbog “zločina iz časti”.
- Jedna mlada žena u **Jordanu** je pobjegla kako bi se udala za čovjeka kojega je voljela, bez odobrenja svoje obitelji. Nekoliko godina kasnije je i njezina sestra pobjegla kako bi joj se pridružila. Braća su otkrili gdje žive, otišli u njihovu kuću sa sjekirama i isjekli ih na smrt. Ovo se dogodilo samo dan nakon što je jordanski Parlament odbacio prijedlog zakona kojim bi se takvi zločini kažnjavali strože.
- Neke su jordanske žene odlučile ostati u zatvoru nakon služenja kazne, radije nego vratiti se domu i suočiti s nasiljem ili smrću od ruke svoje obitelji.
- Policija je u **Velikoj Britaniji** zabilježila preko 2.800 napada iz “časti” u 2011. godini, što je 47 posto više

1 <http://www.womenagainsthariah.com/2012/03/honor-killings-require-tougher-laws-say.html>

u odnosu na prethodne godine.² U prosjeku najmanje jedna žena umre svakog mjeseca. Ovi zločini se gotovo isključivo dešavaju u azijskim ili bliskoistočnim obiteljima, često kad njihove žene zatraže veću neovisnost ili naizgled prihvate zapadne vrijednosti. Mogu na primjer odbiti ugovoreni brak ili nositi zapadnjačku odjeću. U Velikoj Britaniji su počinitelji krivično gonjeni, ali su u nekim zemljama takva ubojstva kulturološki prihvatljiva i ubojice mogu dobiti blagu ili nikakvu kaznu (vidi odjeljak niže u kojemu su opisani zakoni raznih zemalja).

- Ne obazirući se na molbe svoje četrnaestogodišnje kćeri da joj poštedi život, Mehmet Halitogullari iz **Turske** joj je obmotao žicu oko vrata i zadavio je – tobože kako bi vratio čast obitelji nakon što je djevojčica bila oteta i silovana. “Odlučio sam je ubiti jer je naša čast bila uprljana”, citirale su oca novine “Sabah”. 2009. godine je ubijeno tisuću žena, od kojih je veći broj izbodeno ili ustrijeljeno a počinitelji su članovi obitelji. Grupe za ženska prava vjeruju da je velik postotak tih ubojstava bio zbog “časti”.
- “Svake godine oko 40 palestinskih žena umre od ruku svojih očeva ili braće”, piše Geraldine Brooks u svojoj knjizi “Devet dijelova želje” (*Nine Parts of Desire*); “optužene su za predbračni ili izvanbračni seks. Žene su često nakon toga spaljene kako bi ubojstvo prošlo kao nesreća. Ubojica postaje lokalni heroj.”³

² <http://www.bbc.co.uk/news/uk-16014368>

³ Geraldine Brooks, *Nine Parts of Desire* (New York, Doubleday, 1995.), str.49.

- Takozvani zločini iz časti vjerojatno su najčešći u Pakistanu. Prema tamošnjoj Komisiji za ljudska prava, najmanje 943 žene su ubijene 2011. godine jer su navodno nanijele uvredu obiteljskoj časti. Stopa smrtnosti raste svake godine, budući da sve više žena traži razvod od nasilnih muževa. Slučajevi kada žena bude trajno unakažena od napada kiselinom postali su toliko česti, da je pakistanski Parlament 2010. godine najzad bio potaknut pozabaviti se tim problemom i donio "Zakon o kontroli i prevenciji zločina počinjenog kiselinom". Međutim, samo deset posto slučajeva stigne na sud a većina napadača izbjegne kaznu podmićivanjem zvaničnika.⁴

Vraćanje djevičanstva

Kazna za muslimanske djevojke koje su izgubile djevičanstvo prije prve bračne noći tako je oštra da mnoge sada traže operaciju kako bi popravile izdajničke znakove razdjevičenja. Zapravo, Britanska nacionalna zdravstvena služba obavlja ovu proceduru u okviru besplatne zdravstvene njege koju plaćaju poreski obveznici. Druge djevojke odlaze na operaciju u privatne klinike po cijeni i do 6.000 američkih dolara.⁵ Jedan liječnik iz ulice Harley kaže da dnevno imaju dvije do tri takve pacijentice. Ovaj fenomen, međutim, nije ograničen samo na Veliku Britaniju. Pretraga na internetu otkriva da se ova procedura otvoreno nudi na drugim mjestima kao što su Indija i Iran, i vrlo je vjerojatno da se u većini zemalja obavlja tajno.

4 <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-17676542>

5 <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1298684/Surge-virginity-repair-operations- NHS.html>

ZAKONI KOJI SE ODOSE NA “ZLOČINE IZ ČASTI” U ARAPSKIM ZEMLJAMA

Arapski krivični zakoonici u velikom broju zemalja i dalje izravno krše ženska prava u dvije glavne oblasti: blago postupanje prema onima koji su optuženi za “zločin iz časti” i odricanje od optužbe protiv silovatelja koji se ožene svojim žrtvama.

Većina niže navedenih zakona odnosi se na postupanje prema onima koji ubiju ili rane drugu osobu, nakon što su je zatekli u preljubu s njihovim partnerom/partnericom ili supružnikom. U mnogim slučajevima ubojica je ili izuzet od kazne ili je ona veoma kratka. Ubojstva počinjena u drugim situacijama koje se smatraju nemoralnim nisu razmatrana. [Vidi također: “Demografska statistika: Rodna nejednakost”]

ALŽIR

“Ubojstvo, ranjavanje ili prebijanje podliježu oproštenju ako ih počinii jedan supružnik protiv drugoga i protiv njegova/njezina partnera/partnerice u trenutku kad ih zateknu u preljubu.” [Krivični zakonik, član 279]

IRAK

Član 409 Ustava ove zemlje smanjuje kaznu za ubojstvo na maksimalno tri godine ako muškarac “zatekne svoju ženu ili neku od ženskih članova obitelji u preljubu ili je zatekne u krevetu s partnerom i odmah je ubije ili ubije jedno od njih”. Međutim, obitelji često prikriju takve zločine predstavljajući smrt kao samoubojstvo ili nesreću, a sudovi su popustljivi.

Zakon apsolutno oslobađa odgovornosti muškarca koji ubije ili pokuša ubiti drugog muškarca koji je silovao ili prisilio krvnu srođnicu ubojice na seksualni odnos s njim. Pored toga, radi zaštite

ubojice, ako postane žrtva osvete, takva osveta će se smatrati otežavajućom okolnošću.

Član također predviđa da kad muž ubije ženu ili krvnu srodnicu zbog prljanja časti, a onda ubije drugo lice koje se ruga ubojici i pripisuje mu sramotu, onda će se drugi zločin smatrati olakšavajućom okolnošću. Svatko tko ubije spomenutog osvetnika podliježe smrtnoj kazni.

JORDAN

U ovoj zemlji se muževima koji ubiju svoje žene ili ženske članove obitelji, ako su nanijele sramotu istoj, kazna smanjuje. Ponekad obitelji koriste sinove koji su mlađi od 18 godina kako bi počinili zločin, budući da osuđeni u tom uzrastu služe kaznu u centrima za pritvor maloljetnika iz kojih se oslobađaju sa čistim krivičnim dosjeom kad navrše 18 godina.

"Onaj tko nađe svoju ženu ili ženske rođake u preljubu s drugim i ubije, rani ili ozlijedi jedno od njih ili oboje, izuzet je od svake kazne. Onaj tko uhvati svoju ženu, ili neku od ženskih članova obitelji, pretke, nasljednike, ili sestre, s drugim u nezakonitom krevetu i ubije, rani ili ozlijedi jedno od njih ili oboje, dobit će smanjenu kaznu." [Krivični zakonik, član 340]

Član 98 Zakona također poziva na ubojstvo iz "časti". Ovaj član nalaze smanjenje kazne za izvršitelja koji počinio zločin u "stanju velikoga bijesa" koji je posljedica nezakonitog ili opasnog djela žrtve. **Ubojstvo ne mora nužno biti izazvano stvarnim dokazom** o seksualnoj indiskreciji; u praksi obična sumnja ili glasina o "nezakonitom i opasnom" djelu žene može biti dovoljan dokaz za sud. Stoga kazna može biti ukinuta ili smanjena na nominalnih tri do šest mjeseci zatvora.

KUVAJT

“Onaj tko zatekne svoju ženu u preljubu ili zatekne svoju kćerku, majku ili sestru u seksualnom činu s muškarcem i odmah ubije nju ili muškarca koji s njom čini preljub ili ima seksualni odnos, ili ubije oboje, biće kažnjen zatvorskom kaznom **ne duljom od tri godine** i novčanom kaznom ne većom od 3000 dinara, ili jednom od ove dvije kazne.” [Krivični zakonik, član 153]

LIBIJA

“Tko zatekne svoju ženu, kćerku, sestru ili majku u preljubu ili u nezakonitom seksualnom odnosu i odmah ubije nju ili njezina partnera ili oboje kao odgovor na napad na njegovu čast ili čast njegove obitelji, bit će kažnjen zatvorskom kaznom. Ako njegov čin dovede do teške ili ozbiljne ozljede spomenutih lica u ovim okolnostima, izvršitelj će biti kažnjen zatvorskom kaznom **ne duljom od dvije godine**. Batine ili lakša ozljeda u ovakvim okolnostima neće nositi kaznu.” [Krivični zakonik, član 375]

MAROKO

“Ubojstvo, ozljeda ili batine mogu biti opravdani ako ova djela izvrši muž na svojoj ženi i njezinu partneru u trenutku kad ih zatekne u preljubu.” [Krivični zakonik, član 418]

OMAN

“Tko uhvati svoju ženu u preljubu ili uhvati svoju majku, sestru ili kćerku u nezakonitom krevetu i odmah ubije ili ozlijedi nju, ili ubije ili ozlijedi osobu koja čini preljub s njom, ili je u krevetu s njom, ili ubije ili ozlijedi oboje, **može biti oslobođen odgovornosti ili podlijehati smanjenoj kazni**, u skladu s odredbama člana 109 ovoga zakona.” [Krivični zakonik, član 252]

PALESTINSKA SAMOUPRAVA

Smatra se da u Pojasu Gaze i na Zapadnoj obali tri do četiri žene budu ubijene svakog mjeseca u ime spašavanja časti. Palestinska samouprava se drži jordanskoga zakona koji muškarcima propisuje smanjenu kaznu za ubojstvo žena ili ženskih rođaka ako su osramotile obitelj.⁶

SIRIJA

Pod sirijskim se zakonom ubojstvo iz “časti” odavno smatra “olakšavajućom okolnošću”. Međutim, novim zakonom iz 2009. godine ukinut je član 548 Krivičnoga zakonika, koji je oslobađao kazne muškarce koji su proglašeni krivima za ubojstvo iz “časti” i predviđena je minimalno dvogodišnja zatvorska kazna.

Ipak, član 192 sirijskoga Krivičnog zakonika olakšava donošenje oslobađajuće presude za počinitelje zločina iz časti, dajući sucima velik broj mogućnosti za smanjenje kazne, kao što je kratkoročno lišavanje slobode ili zatvor, u slučajevima ubojstava kojima je namjera obrana časti. Naposljetku, član 242 Krivičnoga zakonika, dopušta sucima skratiti kaznu i muškarcima i ženama ako je ubojstvo počinjeno u bijesu i motivirano bilo kojim nezakonitim činom žrtve.

Aktivisti kažu da muškarci koji očekuju blaži tretman pred zakonom ubiju oko 200 žena godišnje u slučajevima “obrane časti”.

JEMEN

“Ako muž ubije svoju ženu i onoga tko s njom vrši blud u trenutku preljuba, ili ako ih napadne tako da to dovede do smrti ili invaliditeta,

6 http://articles.timesofindia.indiatimes.com/2010-07-11/india/28318807_1_honour-killings-family-honour-reports-by-human-rights

ne postoji mogućnost za *kisas*⁷; muž će biti kažnjen zatvorom u trajanju od najviše godinu dana **ili novčanom kaznom**. Ova odluka se odnosi i na osobu koja zatekne bilo koju ženu iz svoje obitelji, pretka, potomka ili sestru, u nezakonitom seksualnom odnosu.” [Član 232 Zakona br.12/1994.]

PRAKTIČNI KORACI

Pregledaj internetsku stranicu “Genderocid” i kampanje “Zaustavimo ubojstva iz časti”; stranice su nabrojane u Dodatku 2 pod naslovom Ubojstva iz “časti”. Možeš svoje prijatelje uputiti i na Facebook stranicu: *International Campaign Against Honour Killings*.

“Jahve je u svom svetom Hramu, na nebeskom sjedi prijestolju. Oči njegove motre, vjeđama proniče sinove ljudske. Jahve proniče pravedna i nepravедna, iz dna duše mrzi silnika.”
Psalam 11,4-5

7 *Kisas* se odnosi na fizičku osvetu za nanesene ozljede, ili u slučaju namjernog ubojstva, smrtnе kazne ubojici.

Siromaštvo

Žene predstavljaju neproporcionalno visok procent siromašnih u svijetu i također spadaju u grupu siromašnih koja najbrže raste. Gotovo polovina stanovništva svijeta živi od manje od dva dolara dnevno, a 1,2 milijarde ljudi živi u apsolutnom siromaštvu, mučeći se kako bi preživjelo s manje od 1,25 dolara dnevno. Sedamdeset posto njih su žene.

Jedna osoba od njih osam bori se s glađu. 24.000 svakodnevno umre od gladi a tri četvrtine su djeca mlađa od pet godina. Još 925 milijuna ljudi kronično je neuhranjeno; preko 25 posto djece u zemljama u razvoju ima manju težinu nego što treba.

- Oko 1,3 milijarde ljudi nema siguran pristup električnoj energiji, a procjenjuje se da do 2015. godine 2,7 milijarde ljudi neće imati pristup adekvatnim higijenskim uvjetima.
- Sedamdeset posto najsiromašnijih ljudi u zemljama u razvoju živi u seoskim sredinama, a žene su u posebno nepovoljnom položaju. Kad bi one imale isti pristup zemlji, tehnologiji, financijskim uslugama, obrazovanju i tržištu kao muškarci, broj gladnih u svijetu bi se smanjio za 100 do 150 milijuna.

- U mnogim zemljama u razvoju ekonomska situacija se za žene drastično pogoršava kad ostare, ako su udovice ili invalidi, jer nemaju sustav podrške. Siromašne žene su najizloženije svim vrstama zlostavljanja i iskorištavanja.

[Izvor: Svjetski program za hranu, FAO, IFAD, UNICEF, WHO, UN]

Beskućništvo

Nitko ne zna koliko ljudi diljem svijeta nema mjesto koje može nazvati domom, ali procjenjuje se da ih je od 100 do 200 milijuna. 33 posto žena u svijetu su ili beskućnici, ili žive u neadekvatnim nastambama i nehygienjskim naseljima. Također je došlo do naglog porasta broja domaćinstava u kojima su glava obitelji žene: oko 33 posto globalno i čak do 45 ili 50 posto u nekim dijelovima Afrike i Latinske Amerike. A ipak, manje su šanse da će žene imati stalni posao i najvjerojatnije će biti manje plaćene od svojih muških kolega. S obzirom da nisu u stalnome radnom odnosu, da nemaju vlasničke listove na zemlju ili kuću koje bi dale kao jamstvo, oko 75 posto žena u svijetu ne može dobiti formalne bankarske kredite. [Shelter 2.0]

Siromaštvo, nezaposlenost i nemogućnost da priušte sebi pristojno mjesto za stanovanje su tri glavna razloga za sve veći broj beskućnika i život na ulici. Europa nije izuzetak. Samo u Londonu ima 6.400 osoba koje žive na ulici, što je duplo više nego prije šest godina. Žene u ovoj situaciji su imigrantkinje, one koje se bave prodajom seksa i žene s nestabilnim poslovima – čak i profesionalci. Samo nekoliko zemalja ima dovoljno kriznih prihvatilišta ili centara.

Širenje nehiigijenskih naselja

Jedna milijarda ljudi – jedan od nas sedam – živi u straćarama u siromašnim četvrtima. Trend preseljenja iz seoskih područja u gradska znači da gradovi rastu za 200.000 stanovnika svaki dan. UN procjenjuje da će do 2030. dvije milijarde ljudi živjeti u nehiigijenskim naseljima. Oni koji ne uspiju naći posao obično završe kao bespravni naseljenici u naseljima pretrpanim straćarama bez čiste vode, adekvatnog sanitarnog čvora i bez sigurnosti za budućnost. Žene uglavnom nose najveći teret kako bi prehranile svoje obitelji.

Ropstvo zasnovano na podrijetlu

Tisuće ljudi u **zapadnoj Africi** danas se rađa među robovima ili u društvenim kastama za koje se smatra da se nalaze na dnu društvene ljestvice. Ova je vrsta ropstva obično trajala generacijama i duboko je ukorijenjena. Članovi takvih grupa su diskriminirani, nije im dopušteno naslijediti ili posjedovati imovinu, ili stupiti u bračnu zajednicu izvan svoje ropske kaste. Djeca iz takvih saveza pripadaju svojim gospodarima, koji ih mogu dati kome hoće. Iako je ropstvo postalo krivično djelo u **Nigeru** 2003. godine, mnoge mlade djevojke i žene ropskog podrijetla njihovi gospodari prodaju kao konkubine ili kao ropkinje bogatim muškarcima i nazivaju se *wahaja* ili “peta žena”. U **Mauritaniji**, stotine tisuća siromašnih pripadnika naroda Hratin čini glavnu “ropsku kastu” i uglavnom pripadaju etničkoj eliti – bijelim Maurima. Žene se suočavaju s dvostrukom diskriminacijom: kao pripadnice kaste i kao žene, te ih njihovi gospodari često tuku i siluju. Ropstvo zasnovano na podrijetlu još uvijek postoji i u sjevernom **Maliju**, iako ga je ova zemlja zvanično ukinula 1960-ih. [*Anti-Slavery Society*]

Indija: 44 posto ljudi živi ispod granice siromaštva od jednog dolara dnevno. Indijski Daliti, ranije zvani “nedodirljivi”,

najsiromašniji su među siromašnima, a dalitske žene su posebno potlačene. Mnogi su prisiljeni baviti se najnižim fizičkim poslovima, kao što je ručno čišćenje zahoda. Preko milijun žena je zaposleno na uklanjanju ljudskog izmeta iz suhih zahoda i kanalizacije za nekoliko penija dnevno. Samo je u kolovozu 2012. indijski Parlament donio “Zakon o zabrani ručnog skupljanja nečistoće i rehabilitaciji takvih radnika”. Međutim, dalitskim se ženama i dalje uskraćuju prava i redovito su i otvoreno zlostavljane. Otkriveni su čak i slučajevi kad su dalitskim ženama odstranjivani organi, kao što su bubrezi, bez njihova znanja ili suglasnosti.

Radnici migranti

Sve je više žena migrantskih radnika i sada čine 50 posto ili više od 214 milijuna migrantske radne snage diljem svijeta. Prema saznanjima “UN-žene”, one uglavnom odlaze od kuće i postaju migrantski radnici kako bi pobjegle od siromaštva, ali često se nađu u situaciji bespoštedne eksploatacije. Po pravilu nemaju pristup socijalnim službama i pravnoj zaštiti i izložene su zlostavljanju, kao što su surovi radni i životni uvjeti, niske plaće, nezakonito uskraćivanje plaće i prijevremen prestanak radnog odnosa bez obzira na to što možda šalju novac kući kako bi izdržavale obitelj. [Vidi također: “Demografska statistika: Izbjeglice”]

PREGLED STANJA U SVIJETU

Žene u **Africi** i **Aziji** pješače u prosjeku po šest kilometara kako bi donijele vodu. Ova potreba u mnogo slučajeva za posljedicu ima trajno oštećenje njihova zdravlja, uključujući deformitete kičme i karlice, kao i degenerativni reumatizam. Količina vode za jedno ispiranje toaleta odgovara količini vode koju prosječna osoba u zemljama u razvoju koristi cijeli dan za pranje, čišćenje, kuhanje i piće.

Siromaštvo može prevladati, ma kako vrijedno radili. U **podсахarskoj Africi** žene su odgovorne za 70 do 80 procenata proizvodnje hrane u domaćinstvu. Velik dio njih obavlja fizičke poslove, a vrlo mali broj ima stručan i visoko plaćen posao.

Prema najnovijem popisu Ujedinjenih naroda o ljudskom razvoju koji mjeri globalno zdravlje, obrazovanje i prihode, svih posljednjih 12 zemalja su u Africi. [UNDP]

Latinska Amerika i karipske zemlje su postigle izvrsne uspjehe u ekonomiji, što je smanjilo stopu siromaštva, ali potrebe su problematičnije u seoskim područjima, posebno među domorodačkim narodima. Jaz između vrlo bogatih i vrlo siromašnih veoma je primjetan.

Smatra se da su **Bolivija, Paragvaj i Gvajana** tri najsiromašnije zemlje u Južnoj Americi; **Haiti** ostaje najsiromašniji među karipskim zemljama.

Europu je pogodila izuzetno jaka ekonomska kriza. Količina pomoći u hrani koju je Crveni križ podijelio u Europi je dostigla razinu kakva nije viđena od Drugog svjetskog rata. **Bugarska i Španjolska** su naročito pogođene. Nedostatak goriva također je u porastu: istraživanje provedeno 2013. godine na 1.000 ljudi u Velikoj Britaniji pokazuje da je jedna od četiri obitelji morala birati između hrane i ogrijeva. Više ljudi umire od posljedica boravka u hladnoj kući tijekom zime nego u automobilskim nesrećama svake godine.

Južna Azija je dom najvećoj koncentraciji kronično siromašnih ljudi u svijetu. Prema izvješćima Svjetske banke, više od 500 milijuna ljudi živi s manje od 1,25 dolara dnevno. Jedna trećina njih živi u Indiji, gdje je 60 posto žena kronično siromašno; većina ostalih živi u **Nepalu, Bangladešu i Pakistanu**. Iako velik broj ovih ljudi radi, obično su bez zemlje ili gotovo bez zemlje, i pripadnici su manjina: nižih kasta, plemena ili vjerskih manjina. Mogućnost zaposlenja za žene često je ograničena.

Danas je u Sjedinjenim Državama potrošeno najmanje 153 milijuna dolara na proizvode za mršavljenje. U isto vrijeme oko 30 milijuna dolara bi nahranilo sve najsiriromašnije stanovnike svijeta.

PRAKTIČNI KORACI

- Pridruži se *WarOnWant.org* kampanjama koje se bore protiv globalnoga siromaštva, kao što su one koje traže ljudska prava za radnike u tvornicama i proizvodnim pogonima.
- Mnoge kršćanske misije će pozdraviti tvoju podršku projektima koji osposobljavaju siromašne žene, kao što je mikrofinanciranje i obuka za posao.
- Pregledaj stranicu *www.WorldHunger.org* kao i druge internetske stranice koje donose statističke podatke o gladi u svijetu: ovo je odlično za dijeljenje s grupama.
- Klikni na *thehungersite.org* svaki dan i pomoći ćeš u davanju besplatne hrane.

*“Štitite slaba i sirotu, vratite pravicu jadniku
i siromahu! Izbavite potlačenog i ubogog...”*

Psalam 82,3-4

Silovanje kao oružje rata i vjerskog ekstremizma

Prema izvješću UN-žene, preko 70% poginulih u skorašnjim sukobima su žene i djeca, što daleko premašuje broj vojnih žrtava. Oni koji uspiju preživjeti često postaju žrtve mučenja, silovanja, seksualnog ropstva, prisilne prostitucije i sakaćenja.

Od početka ratovanja vojnici su smatrali da imaju pravo na silovanje: vidjeli su to kao dio svoga ratnog plijena. Ali seksualno nasilje se također razvilo u namjernu, sustavnu taktiku teroriziranja neprijatelja tijekom sukoba.

U svakom slučaju, posljedice po žrtve traju dugo nakon potpisivanja mirovnih sporazuma: raseljavanje, neželjene trudnoće, spolno prenosive bolesti, psihološke traume i stigmatizacija. Djevojke koje su bile “osramoćene”, iako to nije bila njihova krivica, mogu očekivati odbacivanje od strane svoje obitelji, gubitak daljeg školovanja i slabe mogućnosti za zaposlenje. Budućnost im je mračna. Briga za djecu koja su rođena kao posljedica silovanja predstavlja dodatnu teškoću.

Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda je tek 2008. donijelo rezoluciju koja je proglasila silovanje i druge oblike seksualnog nasilja ratnim zločinom, zločinom protiv čovječnosti i suštinskim činom vezanim za genocid.

Užasna je činjenica da je radna grupa Ujedinjenih naroda otkrila da su neki humanitarci, mirovnjaci i drugo lokalno i strano

humanitarno osoblje, iz 23 organizacije koje su istražili, **i sami bili odgovorni za daljnje eksploatiranje.** To osoblje je počinilo “svaku vrstu seksualnog zlostavljanja i eksploatiranja koja se može zamisliti” na djevojčicama i ženama koje su živjele u kronično vanrednim situacijama. Djeca od svega šest godina prodavala su svoje tijelo humanitarnim radnicima i mirovnjacima u zamjenu za hranu, novac, sapun i druge potrepštine.¹

Niže navedeni primjeri samo su zagrebli površinu sveopće učestalosti seksualnog nasilja tijekom prošlih i sadašnjih ratova i nemira. Mogli bismo imenovati još desetine drugih zemalja, uključujući Alžir, Bangladeš, Šri Lanku, Somaliju i Ugandu.

Drugi svjetski rat

Japanski vojnici koji su napali Kinu masovno su silovali lokalne žene 1937. i 1938. godine, a prema nekim procjenama čak do 80.000. Još stotine tisuća njih bilo je oteto i Japanci su ih koristili kao “žene za utjehu” tijekom ratnih godina. Ruske trupe su prema procjenama silovale dva milijuna žena kao osvetu za gubitke koje su im nanijeli Nijemci.

Ruanda

1994. godine tijekom genocida u Ruandi silovano je između 250.000 i 500.000 žena i djevojaka, a neke od njih su pretrpjele više napada nakon što su bile prisiljene gledati ubojstvo svojih voljenih. Nakon toga je često slijedilo sakaćenje i mučenje. Oko 20.000 djece koja su začeta u tim brutalnim napadima, zajedno sa svojim majkama je uglavnom izbjegavano. Često su i majke i djeca također bili zaraženi HIV-om.

1 http://www.un.org/en/pseataforce/docs/no_one_to_turn_under_reporting_of_child_sex_by_aid_workers.pdf

Sudan: Darfur

Ujedinjeni narodi izvješćuju da su sudanske vladine snage i *Janjaweed* milicija oteli tisuće civila iz izbjegličkih logora Darfur i odveli ih u seksualno roblje i na prisilan rad. Otete žene i djevojčice, neke su imale svega četiri godine, bile su više puta silovane i primoravane obavljati kućanske poslove za borce. Nasilje je bilo na vrhuncu od 2003. do 2006. godine. Mnoštvo djece rođene kao posljedica silovanja, majke su napustile kako bi izbjegle stigmatu. Druge žene su prodane u prisilne brakove s vojnicima. Napadi se nastavljaju i dok ovo pišemo.

Demokratska Republika Kongo

Ova zemlja zajedno s Južnom Afrikom važi za svjetsku prijestolnicu silovanja. Između 1,7 i 1,8 milijuna žena je prijavilo da su bile silovane. Njih više od 1.100 je trpjelo seksualne napade svaki dan tijekom 12 mjeseci u razdoblju od 2006. do 2007. godine: više od 400.000 žena i djevojaka bilo je u dobi između 15 i 49 godina. Njih šest posto bilo je mlađe od 16 a deset posto starije od 65 godina. Izvješće iz 2011. je ukazivalo da je u to vrijeme bilo u tijeku seksualno nasilje nad civilima na istoku zemlje, sa 25.000 silovanja godišnje koja su počinile i vladine snage sigurnosti i milicija.² Mnoge su žrtve grupno silovane. S obzirom da se silovane žene smatraju nečistim, to često znači da se nitko neće oženiti s njima ili će ih muževi napustiti ako su udate. Ponekad čak obitelj ili zajednica ubije žrtvu ako smatraju da im je nanijela sramotu.

2 <http://www.asafeworldforwomen.org/conflict/cp-africa/drcongo/725-women-in-dr-congo.html>

Sukobi na Balkanu

Prema izvješću Vijeća Europe, više od 20.000 žena bilo je zlostavljano tijekom rata u Bosni i Hercegovini i na Kosovu 1990-ih; većina je pretrpjela grupno silovanje. Neke žrtve su bile prisiljene na seksualno ropstvo i bile su nasilno oplođene. Često su to činile vojne i paravojne grupe, kao dio etničkog čišćenja.³

2012. i 2013.

Amnesty International je izvijestio da su se silovanja koja su počinili vojnici i članovi oružanih grupa događala i još uvijek se događaju u mnogim zonama sukoba, uključujući **Mali, Čad, Sudan i DR Kongo**. Žrtve silovanja su žigosane od strane svojih zajednica i ne pruža im se adekvatna podrška ni pomoć. UNICEF je istaknuo da je u Mjanmaru (Burma) počinjeno sustavno silovanje i seksualno nasilje nad ženama i djecom kao metoda mučenja i kontrole, često od strane vojnih časnika ili uz njihovo suučesništvo. Istraživanje provedeno u mjanmarskoj državi Shan pokazalo je da je 61% dokumentiranih slučajeva silovanja bilo grupno. Postojali su svjedoci napada ali s obzirom da je zločin počinjen kolektivno, vojnici se nisu plašili posljedica.⁴

Žene vojnici u Sjedinjenim Državama

Iako statistički podaci o tome što se događa u drugim zemljama nisu dostupni, nedavni dokumentarni film je razotkrio činjenicu da je preko 500.000 žena vojnika doživjelo seksualne napade dok su služile u američkoj vojsci. Broj napada prijavljen državnome

3 <http://www.policymic.com/articles/6618/the-balkan-war-legacy-rape-as-a-weapon-of-war>

4 http://www.unicef.org/eapro/Child_Maltreatment.pdf

zavodu za zaštitu 2010. godine bio je preko 19.000. Prema ovom zavodu, jedna od tri žene je doživjela seksualni napad tijekom vojne službe. Bezbrojni slučajevi ostaju sakriveni iza zidova šutnje.⁵

Ranjivost žena izbjeglica

Djevojke i žene koje su preživjele seksualno nasilje smatraju da su im pravni lijekovi često nedostupni, nedjelotvorni ili nepouzdana. Saznanje da pravosudni sustav ne štiti žene i djecu omogućuje napadačima da postupaju bez rizika da će biti kažnjeni. Često nezaštićene žene u izbjegličkim kampovima budu napadnute u svojim privremenim skloništima od kojih mnoga nemaju vrata ili brave. "Seks za opstanak" je posljedična situacija kada žrtve, koje su posramljene zbog silovanja i koje su obitelj i zajednica otjerale, više ne vide drugi način da nabave hranu i odjeću. Tijelo je sve što imaju i što mogu prodati.

Pored toga, medicinski tretman za žene i djevojke koje su preživjele silovanje često je neadekvatan ili nedostupan. Tajnost žrtava silovanja koje traže medicinsku pomoć također može biti u pitanju.⁶

SILOVANJE I VJERSKI EKSTREMIZAM

U posljednjih nekoliko decenija došlo je do uznemirujućeg porasta silovanja kao strategije za ponižavanje žena koje pripadaju manjinskim vjerskim zajednicama i nasilnog preobraćenja. U muslimanskim zemljama u kojima žene tradicionalno ne uživaju privilegije dane muškarcima, kršćanke su u još većoj opasnosti

5 <http://www.christianpost.com/news/the-invisible-war-female-soldiers-reveal-epidemic-of-sexual-assault-in-military-90042/#Q5wsvUO18pKQqk5O.99>

6 <http://www.refworld.org/docid/4f310baa2.html>

kao pripadnice “nevjerničke”, prognane populacije.⁷ Ovaj trend je očigledan u mnogim zemljama, ali mi ćemo kratko razmotriti samo njih tri.

- **Nigerija:** Godinama ekstremistička islamska grupa Boko Haram ulijeva strah u srca kršćana otmicom žena. Muslimani kažu da žena mora slijediti religiju svoga muža, tako da se ovo tumači kao dozvola za otimanje kršćanskih djevojaka za silovanje i prisilne brakove. Zatim se vjerski status djevojaka na osobnim iskaznicama mijenja iz kršćanskog u muslimanski.
- **Egipat:** Preko 500 kršćanskih djevojaka oteto je od početka revolucije selafija (ekstremistički sunitski muslimani) 2011. godine, koji su ih na silu preobraćali na islam i onda ih udavali za muslimane protiv njihove volje. Te slučajeve je dokumentirala nevladina kršćanska organizacija AVAED (Udruženje otetih i nestalih žrtava), koja tvrdi da je egipatsko Ministarstvo unutarnjih poslova bilo u dosluhu s otmičarima. Odvjetnik AVAED-a Said Fayez primijetio je da uzrast otetih djevojaka postaje sve manji i sada one imaju uglavnom 13 ili 14 godina. [*Barnabas Fund*]
- **Pakistan:** Zajedno sa ženama iz nižih kasta, pakistanska kršćanska manjina je dugo meta brutalnog i ponižavajućeg postupanja. U posljednjih nekoliko godina je prijavljeno mnoštvo slučajeva (mnogo ih ostaje neprijavljeno) ponižavanja, mučenja i paradržavanja s kršćankama po ulicama. Zlostavljene su i veoma mlade djevojke. Lokalna policija često zatvara oči pred ovakvim incidentima.

⁷ <http://www.worldwatchmonitor.org/research/2533678>

Zapadne zemlje

Vjerska netrpeljivost i mržnja dovode do alarmantnog rasta seksualnih napada i u razvijenom svijetu. U Australiji je, na primjer, silovatelj rodом iz Pakistana svjedočio u Vrhovnom sudu Novog Južnog Walesa da njegove žrtve nisu imale pravo reći ne [na prinudni seks], jer nisu nosile maramu. Muslimanski znanstvenik iz Copenhagena, Shahid Mehdi, rekao je manje više isto, da žene koje ne nose maramu traže da budu silovane.

Norveška i Švedska su doživjele pravu epidemiju silovanja posljednjih godina. Prema policijskom izvješću, dva od tri počinitelja u Oslu su imigranti koji nisu zapadnog podrijetla; 80% njihovih žrtava su Norvežanke. Grupna silovanja u Švedskoj najčešće počinu muslimanski imigranti nad autohtonim švedskim djevojkama. Napadači često kao motiv navode želju za osvajanjem ili poniženjem i sramoćenjem svojih žrtava ili kršćanskih zajednica. Ponekad ih na takvo postupanje potiču ekstremističke propovijedi ili islamski vođe. Vodi se rasprava o tome da bi silovanje trebalo zapravo svrstati u zločin iz mržnje a ne u seksualni napad, jer je motiv često moć a ne strast.

PRAKTIČNI KORACI

Saznaj više o radu Međunarodne misije pravde (IJM) [www.ijm.org], koja aktivno izbavlja žrtve seksualnog nasilja, osigurava dokaze i osigurava daljnju brigu o ženama i njihovim obiteljima. Predstavnike misije je moguće čuti u crkvama i zajednicama u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Državama. Upoznaj se s njihovim načinom prikupljanja sredstava kao što su sponzoriranje trčanja, autoperionice i prodaja peciva. Podrži njihove kampanje.

“Kod traumatičnih iskustava ‘zaborav’ je nemoguć, a ipak, sjećanje je posljednje što želiš. Ja sam naučila da do izbavljenja može doći čak i iz najtežih gubitaka. Žrtve silovanja moraju nositi svoja sjećanja sa sobom do kraja života. Ali ne smiju nositi teret šutnje i sramote.” – Nancy Venable Raine: “Nakon šutnje: silovanje i moje putovanje natrag” (*After Silence, Rape and My Journey Back*).

Izbjeglice

43,7 milijuna ljudi diljem naše planete su izbjeglice ili prisilno raseljeni, prije svega zbog rata ili prirodnih katastrofa. 26,4 milijuna ljudi raseljeno je unutar svojih zemalja. 80% njih su žene i djeca, uključujući velik broj udovica.

IMIGRANT, AZILANT, IZBJEGLICA ILI RASELJENO LICE?

Iako se ovi izrazi ponekad koriste kao sinonimi, **imigrant** je osoba koja se seli iz jedne zemlje da bi se nastanila u drugoj čiji nije državljanin. Prema definiciji Ujedinjenih naroda, **azilant** ili **izbjeglica** je osoba “koja se uslijed osnovanog straha od progona zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili zbog političkog mišljenja nalazi izvan zemlje čiji je državljanin i nije u stanju ili se, iz straha, ne želi staviti pod zaštitu te zemlje.” Azilant postaje izbjeglica nakon što je njegova molba podnesena Vladi za azil prihvaćena.

Sve gore spomenute osobe su “raseljene”, međutim **interno raseljena lica** (IRL) su ona koja su bila prisiljena napustiti svoj dom ali koja ostaju unutar granica svoje zemlje. Raseljena lica se često nazivaju i izbjeglicama, iako pravno ne spadaju u tu kategoriju. 2011. godine su zemlje s najvećim brojem raseljenih lica bile: Kolumbija (3,8 milijuna), Sudan (2,4 milijuna), Demokratska

Republika Kongo (1,7 milijuna), Somalija (1,4 milijuna) i Irak (1,3 milijuna).¹ Iako se mnoga raseljena lica nadaju da će se vratiti svojoj kući, često se ispostavi da je veoma teško, ako ne i nemoguće, na siguran način potraživati svoju imovinu – posebno za žene.

Osobe bez državljanstva: pravni vakuum

Oko 12 milijuna ljudi u svijetu je bez države, ne mogu tražiti određeno državljanstvo, a tamo gdje žive nisu priznati kao državljani. Mogu i ne moraju biti prihvaćeni kao izbjeglice. Ljudi mogu ostati bez državljanstva iz raznih razloga, uključujući i raspad država kao što je bilo sa Sovjetskim Savezom i Jugoslavijom, ili stvaranje novih država. Još jedan primjer predstavljaju migranti i etničke grupe kao što su Kurdi i Romi u nekim dijelovima Europe.

Ljudi bez državljanstva nemaju pravnu zaštitu ni pravo sudjelovati u političkim procesima, nemaju adekvatan pristup socijalnim službama, slabih su izgleda za zaposlenje, imaju vrlo male mogućnosti za posjedovanje imovine ili za putovanja i gotovo nikakvu zaštitu od trgovine ljudima, zlostavljanja i nasilja. Život bez državljanstva ima nerazmjerno velike posljedice po žene i djecu.²

Izbjeglički centri

Šatorska naselja i druga hitna skloništa za raseljene osobe koja bi trebala biti privremena, ponekad se koriste godinama. U jednom centru može biti natrpano i stotine tisuća osoba. Neadekvatno vodo-snabdijevanje i sanitarni čvor često vode u pojavu bolesti. Žene mogu biti potpuno bez mjesečnih sredstava za higijenu; čak ih i humanitarne organizacije rijetko uključuju u svoje pakete, a za pranje krpa nema dovoljno vode i sapuna. Nedostatak privatnosti i osnovnih zaštitnih

1 <http://www.unhcr.org.uk/about-us/key-facts-and-figures.html>

2 <http://www.refintl.org/what-we-do/statelessness>

mjera, kao što su brave na vratima, također dovode do uznemiravanja i nasilja nad ženama koje su same. One koje su već izgubile dom i članove obitelji moraju trpjeti dodatne traume.

Raseljene žene i djeca su sve više na meti oružanih formacija. U opasnosti su od ubojstva, kidnapiranja, prisiljavanja na vojnu službu i rodno zasnovanog nasilja. Povrh toga, žene i djeca u zonama sukoba se često suočavaju s povećanim rizicima za zdravlje, kao što je prekid zdravstvenih usluga, što dovodi do lakšeg prenošenja HIV-a i side. Žene često nemaju pristup sigurnim uvjetima za porođaj ni hitnoj akušerskoj njezi.

Najveća izvorišta izbjeglica i zemlje domaćini

Prema posljednjim raspoloživim podacima UNHCR-a iz 2011. godine, **Pakistan** je zemlja domaćin najvećem broju izbjeglica: 1,7 milijuna. **Afganistan** je zadržao poziciju zemlje najvećeg izvorišta izbjeglica: njih 2,7 milijuna, zatim slijede **Irak**, **Somalija**, **Sudan** i **Demokratska Republika Kongo**. **Sirija** je od tada prestigla Irak i postala druga zemlja najvećeg izvorišta izbjeglica i moguće je da će postati prva (vidi tekst niže). 45% izbjeglica potiče iz Azije, 27% iz Afrike, 15% iz Europe i 8% iz Sjeverne i Južne Amerike.

Putovanje nade

Tragična izvješća o izbjeglicama koje umiru na putu ka novom početku uvijek su udarna vijest. 58 ljudi iz Afganistana i Pakistana se utopilo kad im se brod prevrnuo u vodama između Australije i Indonezije. U hermetički zatvorenom kontejneru u luci u Velikoj Britaniji otkrivena su tijela 54 muškarca i četiri žene iz Kine. Drugi putnici su bili nađeni smrznuti, neki su se ugušili, a neki bili ubijeni ili uhićeni. Ipak, to ne odvraća desetine tisuća muškaraca, žena i djece koji i dalje prodaju sve što imaju kako bi platili krijumčarima ljudima. Preko 80.000 ljudi je osuđeno

za ilegalan ulazak ili ponovni ulazak u Sjedinjene Države, 2012. Žene i djevojke su posebno pod rizikom od opasnih i ponižavajućih susreta tijekom putovanja. Opasnost ne prolazi čak ni kad stignu u centre za obradu podataka ili pritvorske centre za emigrante, naročito ako nisu smještene odvojeno od muškaraca.

Traženje azila

Gotovo pola milijuna ljudi je tražilo azil u razvijenom svijetu 2012. g., što je najviše u posljednjih 10 godina. Sjedinjene Države su ostale omiljena destinacija. Europa je primila više zahtjeva za azil od svih drugih regija, a najviše Njemačka, zatim Francuska i Švedska. Žene, posebno one koje su same, invalidi ili starije, nisu uvijek svjesne svojih prava kada podnose zahtjev. Ponekad nerado ili sa strahom pričaju o onome što su preživjele, posebno ako ih intervjuiira muškarac. Raseljene osobe koje ne mogu osigurati dokumente kao što je izvod iz matične knjige rođenih, često moraju čekati i po nekoliko godina na odluku o svom statusu. U međuvrijemenu im mogu biti uskraćene osnovne usluge, kao što je zdravstvena njega, pa čak i školovanje djece. Zvanja koja su muškarci i žene stekli u svojim zemljama, stupanj obrazovanja i specijalizirana obuka možda neće biti priznati. Samohrane majke kojima nije dozvoljeno zaposliti se u zemlji domaćinu i koje nemaju dovoljno sredstava za hranu, kiriju i druge potrebe za svoju djecu, nalaze se u očajnoj situaciji. Druge žene izbjeglice su otkrile da stres zbog novog života vodi u nasilje u obitelji. Muževi ih katkad izoliraju ili im uskrate mogućnost da tečno nauče jezik i bolje se integriraju u zajednicu. Pridošlice se također mogu suočiti s rasizmom i diskriminacijom.

Ogorčenost strancima u mnogim zemljama je dovela do porasta donošenja antiimigracijskih zakona. To znači da su milijuni raseljenih osoba, umjesto pronalaženja utočišta, natjerani na prinudan rad i seksualnu eksploataciju, samo kako bi preživjeli.

Nekoliko opasnih izbjegličkih mjesta za žene

- **Sirija:** Sukob u ovoj zemlji doveo je do više od dva milijuna izbjeglica, a taj broj je i dalje rastao sredinom 2013. Veliku većinu njih čine žene koje nisu navikle ići na posao a nemaju sredstava za izdržavanje. Neke u očaju nude na udaju same sebe ili svoje kćeri. Jedna žena koja dogovara takve brakove s arapskim muškarcima kaže da većina njih ima između 50 i 80 godina. "Traže djevojke koje imaju bijelu kožu i plave ili zelene oči. Žele ih veoma mlade, ne starije od 16 godina."³ U međuvremenu stiže sve više izvješća o otmicama, napadima i silovanju sirijskih žena, posebno u izbjegličkom centru Zaatari u Jordanu, kamo je pobjeglo njih 100.000.
- **Sudan i Južni Sudan:** Dug građanski rat koji je na kraju doveo do podjele Sudana na dvije zemlje 2011. godine, raselio je oko 5,5 milijuna ljudi. Njih oko četiri milijuna je interno raseljeno, a 1,5 milijuna je zatražilo azil u susjednim zemljama ili preko mora. Nekoliko tisuća onih koji su pokušali pobjeći iz muslimanskog sjevernog Sudana u Južni završilo je u prenatrpanim i nesigurnim naseljima u blizini spornoga dijela granice između dvije zemlje. Udovicama, trudnicama i starijim ženama posebno je teško pješaćiti do udaljenih mjesta kako bi došle do hrane i vode, i ponekad ih napadaju lokalni stanovnici. Zrele žene i adolescentice su prijavile silovanja i pokušaje silovanja, seksualne napade i uznemiravanja, iako mnogi slučajevi nasilja ostaju neprijavljeni zbog straha od žigosanja. Žrtve koje uslijed takvog napada ostanu trudne, označene su kao krivci i odbačene.

3 <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-22473573>

- **Grčka:** Za stotine tisuća muškaraca i žena koji se u potrazi za boljim životom probijaju iz istočne Europe, s Bliskog istoka, Azije i Afrike, Atina predstavlja vrata u zapadni svijet. Mnogi analitičari vjeruju da u ovoj zemlji ima milijun ili 1,3 milijuna imigranata, koji sad čine deset posto stanovništva. Međutim, *Amnesty International* je uložio prigovor na nove zakone koji dopuštaju zadržavanje ilegalnih migranata i azilanata – često u užasnim uvjetima – i do godinu i pol dana, koristeći kao razlog sumnju da je neko, na primjer, prenositelj zarazne bolesti poput HIV-a. Grčki disfunkcionalan sustav znači da mnoge siromašne žene i djeca izbjeglice žive na ulici.
- **Britanija:** Oko 30% od svih podnositelja zahtjeva za azil u Velikoj Britaniji su žene. Sedam od njih deset nije u pratnji muža, iako oko polovina njih vodi brigu o djeci. Među neudanim ženama skoro 40% su majke koje su protiv svoje volje odvojene od djece. Procjenjuje se da je u jednoj grupi izbjeglica polovina žena silovana ili su doživjele seksualni napad prije nego što su stigle u Veliku Britaniju; a ipak, dobrotvorna organizacija *Asylum Aid* kaže da je podrazumijevani stav britanske granične službe da žene lažu kad tvrde da su silovane.

Raseljene žene su često izolirane i marginalizirane i posebno podložne eksploatairanju i nasilju u obitelji. Međutim, u mnogim izbjegličkim zajednicama diljem svijeta civilne vlasti često ignoriraju nasilje prema ženama. Nereagovanje se pravda “poštovanjem razlika u kulturi”. Sve dotle dok su muškarci nasilnici zaštićeni pod izgovorom političke korektnosti, žene se nemaju kamo obratiti za pomoć.

Vidi također odjeljak u ovoj knjizi pod naslovom: “Demografska statistika: silovanje kao oružje rata i vjerskog ekstremizma”.

PRAKTIČNI KORACI

- Izbjeglice ti vjerojatno žive bliže nego što misliš. Saznaj gdje su i ponudi praktičnu pomoć i prijateljstvo. Možda čak pronađeš i izbjegličku crkvu. Resursi o izbjeglicama i imigrantima dostupni su u nekim agencijama nabrojanim u Dodatku 2 ove knjige, pod naslovom “Izbjeglice”. To ti može pomoći sa kulturnom orijentacijom, javnim službama, brigom o djeci i mnogim drugim pitanjima koja se tiču pridošlica.
- Predloži svojoj crkvi ili građanskoj grupi da obilježava Svjetski dan izbjeglica koji su Ujedinjeni narodi ustanovili 20. lipnja, ali može biti u centru pažnje Tjedna izbjeglica prije ili poslije toga datuma. Možda možeš u to uključiti i prikupljanje sredstava za određeni projekat misije čiji je cilj pomoć izbjeglicama.

“Počuj, o Jahve, čežnju siromašnih, okrijepi im srce, uho prikloni: da zaštitish pravo ubogih i tlačenih, da straha više ne zadaje čovjek zemljani.”

Psalam 10,17-18

Vjerski robovi

Iako se ovo naziva vjerska ili obredna potčinjenost, u stvarnosti se radi o jednom od najgnusnijih oblika dječjeg ropstva danas.

INDIJA I NEPAL

“Nama je teško shvatiti dubinu eksploatacije kojoj su izložene ove žene i do koje je mjere njihov duh slomljen. Devadasi je dalit [nedodirljivi], tako da je svakako nisko na društvenoj ljestvici. Ali kad postane devadasi ne vrijedi ništa: najmanja je među malima.” – Dr. B. D’Souza, indijski pedijatar

Ova praksa je zakonski ukinuta prije više od 150 godina, ali siromašni roditelji u južnoj Indiji i Nepal u dalje u “bračnom” obredu daju svoje kćeri, već u dobi od pet godina, hinduističkim bogovima ili hramovima. Osim što se na taj način oslobađaju neželjenih djevojčica, obitelji se nadaju da će njihov dar umiriti božanstvo i donijeti im naklonost. U prošlosti su takve djevojčice, ponekad zvane i *devadasi* ili *jogini*, služile kao svete ropkinje u hramu ili plesačice. Onoga trenutka kad uđu u pubertet, od njih se očekivalo da pruže seksualne usluge svakom muškarcu koji je društveno superiorniji. Misionarka Amy Carmichael je posvetila život spašavanju i brizi o stotinama ovakve djece.

Danas se seksualne ropkinje iskorištavaju dok ne dosade svećeniku a zatim budu prodane onome tko da najviše kao

djeca konkubine. Na kraju ove djevojčice (i djeca koju začnu) budu izbačene na ulicu, da prežive kako znaju i umiju. Kako su i dalje “udane za bogove”, nije im dopušteno udati se za nekoga drugog. Većina njih je primorana otići u javnu kuću, a njihove prepoznatljive narukvice i privjesak na ogrlici pokazuju njihov prvobitni status hramskih prostitutki.

Procjenjuje se da danas *devadasi* djevojčica ima 70.000, samo u državi Karnataka, i 250.000 u cijeloj Indiji. Ipak, ženska udruženja vode kampanje protiv ove prakse, a neke kršćanske organizacije nude alternativan način života kako bi oslobodile ove djevojčice.

ZAPADNA AFRIKA

Tisuće zapadnoafričkih djevojčica starih svega četiri godine također se prinose na dar bogovima kao iskupljenje za neki prekršaj koji je napravio neki rođak. *Trokosi*, što doslovno znači “žene-ropkinje bogova” dio su tristogodišnje tradicije u regiji Gornje Volte, koja obuhvaća Ganu, Nigeriju, Benin i Tongo. Do 18. stoljeća su totemski svećenici od obitelji koje su se plašile osvete bogova primali stoku na žrtvu. Ali onda su odlučili da bi mlade djevice bile korisnije za domaću i seksualnu svrhu.

Rok službe ropkinja traje od tri do pet godina, ovisno o naravi grijeha koji se iskupljuje. Međutim, većina obitelji ne može vratiti kćeri kući jer ne mogu platiti veoma visoku otkupnu cijenu koja se za njih zahtijeva. Također žive u stvarnom strahu od gnjeva bogova. Ako svećenik umre, žena postaje vlasništvo njegova nasljednika. Ali ako djevojčica umre, a obitelj je prethodno nije otkupila, onda je moraju zamijeniti drugom djevicom. Također je moraju zamijeniti ako pobjegne. Ciklus može trajati generacijama.

Trokosi ropkinje žive u nečovječnim uvjetima: često su silovane i prebijane, daju im se samo dronjci za odjeću i tjeraju ih da prose za hranu, ne primaju nikakvo obrazovanje ni medicinsku njegu i rade duge sate na svećeničkim poljima. Često su vrlo slabog

zdravlja. Djeca koja te djevojčice rode također moraju postati robovi svećenika, iako on ne preuzima nikakvu odgovornost za njih i ona se mora brinuti za sve njihove potrebe. One koje to odbiju tuku, kako bi ih naučili pokornosti.

Zahvaljujući naporima nevladinih organizacija, mnogi hramovi su sada prestali s praksom *trokosi* ropkinja i 2.900 žena je oslobođeno i rehabilitirano. Gana je 1998. donijela zakon koji zabranjuje ovu praksu. Ipak, još tisuće je djevojčica ostalo porobljeno: prema nekim procjenama, i do 35.000 u četiri zemlje. Zakon je teško primijeniti jer mnogi ljudi inzistiraju na tome da je taj običaj dio njihove kulture i boje se sile bogova – i svećenika.

Napomena: Najveći dio materijala u ovome odjeljku potječe od *Anti-Slavery Society*.

PRAKTIČNI KORACI

- Podrži rad organizacija *Every Child Ministries* i *International Needs*, koje pomažu oslobađanju i rehabilitiranju *trokosi* djevojčica, te rade na ukidanju tog sustava. Možda ti, tvoja crkva ili neka druga grupa možete prikupiti sredstva koja će im omogućiti da otkupe porobljenu djecu.
- *Dalit Freedom Network* je jedna od svega nekoliko nevladinih organizacija koje rade među indijskim *devadasi* djevojčicama. Također se zalažu za okončanje stradanja žena i djece iz grupe dalita i osiguravaju za njih obrazovanje i zdravstvenu njegu. Vidi Dodatak 2 za spisak internetskih stranica.

*“Duša je naša poput ptice umakla iz zamke lovaca:
raskinula se zamka, a mi umakosmo!”*

Psalam 124,7

Trgovina djevojkama i ženama

Trgovina ljudima je postala glavno pitanje ljudskih prava u 21. stoljeću. To je jedan od najbrže rastućih i najunosnijih poslova u svijetu, koji donosi oko 32 milijarde dolara godišnje ili 87 milijuna dnevno. Procjenjuje se da su 27 milijuna odraslih i 13 milijuna djece na ovome planetu žrtve trgovine ljudima. Ovo se događa u svim zemljama svijeta.

- Većina ljudi kojima se trguje unutar ili preko granice koriste se za prisilni rad ili seks. 80% njih su žene. Trudnice nisu izuzetak; zapravo su ponekad glavna meta, jer njihova djeca mogu biti prodana na crnom tržištu čim se rode.
- 50 do 60 posto žrtava trgovine ljudima su **novorođenčad i djeca**. 1,2 milijuna djece (dvije trećine su djevojčice) postaju žrtve svake godine. Ogromna potražnja za usvajanjem novorođenčadi u mnogim zemljama osigurava spremno tržište. Oko polovine veće djece koristi se za seks, a ostatak kao jeftina radna snaga i za prosjačenje. Neke djevojčice su otete, druge prodaju siromašni roditelji; što je dijete mlađe, trgovci mogu više dobiti za njih. Strah od side potiče tržište na potragu za mlađim seksualnim partnerima. Prosječan životni vijek

djeteta uhvaćenog u trgovinu seksualnim robljem je dvije godine. Ili budu pretučena na smrt, zaražena HIV-om i sidom ili bakterijskim meningitisom, ili predozirana drogom koja im se daje na silu.¹

- Današnji robovi su jeftiniji nego što su bili ikad u povijesti. Nezaposlenost, siromaštvo, raseljenost i rodna diskriminacija sveukupno pridonose neograničenoj nabavci nezaštićenih radnika koje pohlepni lako porobljavaju. I za razliku od narkotika, osoba može uvijek i iznova biti prodana.
- Mreža trgovine ljudima uključuje one koji vrbuju (tako što pridobiju a onda zloupotrijebe povjerenje svojih žrtava); krijumčare ili prijevoznike; ljude koji osiguravaju nabavku lažnih osobnih iskaznica i putnih isprava; one koji čuvaju žrtve kako ne bi pobjegle; klijente (vlasnike i menadžere noćnih klubova i javnih kuća, kao i druge poslodavce na odredištu); te one koji dostavljaju ili peru novac od trgovine.
- U oko 43 posto slučajeva oni koji vrbuju poznaju žrtve. Mnoge mlade žene su namamljene u stranu zemlju lažnim obećanjima o legitimnom poslu ili ih ženskari uvuku u vezu. Trgovci seksom mogu zaraditi dvadeset puta više nego što su platili za djevojku. Često sami obučavaju žrtve koristeći izgladnjivanje, drogu, nasilje, ponižavanje i silovanje. Također ih uče kako obaviti seksualni čin.

1 <http://www.mannafreedom.com/get-informed-about-human-trafficking/what-is-human-trafficking/>

- **Trgovina organima**, iako nije tako raširena kao trgovina radnom snagom i seksom, sasvim je stvarna. Svjetska zdravstvena organizacija procjenjuje da trgovci organima ilegalno preprodaju čak 7.000 bubrega godišnje, jer potražnja za ovim organom premašuje količinu koja zakonski stoji na raspolaganju za presađivanje. Aktualna cijena za bubrege je 62.000 dolara, za jetru se može dobiti dvaput više, a za srce ili pluća još više.² U nekim zemljama su beskućnici bili na meti prisilnog uzimanja organa a onda su ostavljani umrijeti. Europski sud je u travnju 2013. osudio pet liječnika zbog ilegalnog uzimanja i presađivanja bubrega. Donori su bili vrbovani iz siromašnih istočnoeuropskih i srednjoazijskih zemalja i za organe im je obećavano oko 15.000 eura.³ Prvi slučaj pojedinca (žene) prebačene u Britaniju kako bi joj se uzeli organi otkriven je 2012. godine. Prema izvješćima organizacije “Liječnici protiv prisilnog uzimanja organa”, Kina uzima organe pogubljenim zatvorenicima gotovo 30 godina. Međutim, izvješća govore da su organi uzimani i od živih političkih zatvorenika i presađivani radi dobiti.⁴
- Trgovina seksom igra glavnu ulogu u širenju HIV-a i side u cijelom svijetu. S obzirom da djevojke koje su natjerane na prostituciju obično dobivaju više novca za seks bez kondoma, njihovi “vlasnici” daju prednost upravo takvoj praksi.

2 <http://fightslaverynow.wordpress.com/why-fight-there-are-27-million-reasons/otherformsoftrafficking/organ-removal/>

3 <http://www.rawstory.com/rs/2013/04/29/five-doctors-jailed-in-kosovo-for-illegal-organ-harvesting-and-transplants/>

4 <http://www.dafon.org/unethical-organ-harvesting/forced-organ-harvesting-in-china/>

Opća skupština Ujedinjenih naroda je još 1979. usvojila **“Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena”**, koja se često vidi kao međunarodni zakon o pravima istih. Prema definiciji, trgovina ženama uključuje: “seksualno porobljavanje, opće i od strane vojske, prevaru žena migranata, ‘naručivanje žena putem pošte’ i lažne brakove.” Konvencijom se apeliralo na zemlje da “poduzmu sve odgovarajuće mjere, uključujući i zakonodavne, radi suzbijanja svih oblika trgovine ženama, eksploatiranja ili prostitucije žena”. Sve zemlje koje su ratificirale ovu deklaraciju, zakonski su se obavezale primijeniti je. Sedam članica Ujedinjenih naroda još uvijek nisu prihvatile ovu konvenciju: Iran, Palau, Somalija, Južni Sudan, Sudan, Tonga i Sjedinjene Države. Sjedinjene Države i Palau su je potpisale, ali je još nisu ratificirale.

U prošlom desetljeću je najmanje 60 zemalja donijelo nove oštre zakone protiv trgovine ljudima. Unatoč ovim mjerama, trgovina i dalje raste.

EUROPA

Istraživanje koje je 2012. godine provela Međunarodna organizacija rada, pokazalo je da u Europskoj uniji ima 880.000 ljudi na prinudnome radu, uključujući i seksualnu eksploataciju. Mnoge žrtve su maloljetne. Velik broj njih dolazi iz centralne ili istočne Europe. Komisija Europske unije je saopćila da je ekonomska kriza dovela do pojačane trgovine ljudima radi seksa, teškog rada i donacije organa. Odsustvo granične kontrole između zemalja Europske unije olakšava trgovinu, a legalizirana prostitucija u mnogim zemljama također stvara prilike za zločin. Dvadeset i jedna država članica nije uspjela primijeniti zakon protiv trgovine ljudima.⁵

5 <http://euobserver.com/social/119800>

- **Moldavija:** Žene iz ove najsiromašnije države u Europi njezin su najveći izvoz. Od 1991. godine, preko 450.000 djevojaka je nestalo iz ove male post-sovjetske države, koja ima svega četiri milijuna stanovnika.
- **Bugarska** i Rumunjska su dvije najsiromašnije zemlje Europske unije i pokretačka su snaga industrije trgovine ljudima. Romi su najugroženiji. Iako je točan broj nemoguće odrediti zbog ilegalnoga djelovanja, smatra se da su oko 10.000 bugarskih žena žrtve međunarodne trgovine ljudima u raznim zemljama.
- Jedna trećina žrtava u **Rumunjskoj** su djeca. Žrtve trgovine su pod lažnim izgovorom sve češće djeca beskućnici, koja se prisiljavaju na prostituciju u Španjolskoj, Grčkoj, Njemačkoj i Nizozemskoj. Rođenje tisuća djece u Rumunjskoj, kao i u drugim zemljama, nije registrirano, tako da mogu samo “nestati”.
- **Albanija:** Preko 8.000 Albanci je poslano u Italiju radi trgovine seksom, a više od 30% njih je mlađe od 18 godina. Tinejdžerice gotovo svakodnevno budu otete sa seoskih ulica, iz disko klubova, čak i iz škola. Djecu prisiljavaju na prosjačenje, sitne krađe i druge poslove u mnogim dijelovima Europe.
- **Austrijski** mediji su 2013. objavili da jedan tamošnji biznismen namjerava otvoriti najveću javnu kuću u Europi vrijednu 14,2 milijuna eura na tajnoj lokaciji u blizini češke granice. Vlasnik je očekivao da će imati oko 1.000 posjetitelja dnevno, kojima će moći ponuditi žene po “pristupačnim cijenama”. Istraživanje koje je 2010. godine provela Europska mreža za prevenciju

HIV-a i spolno prenosivih bolesti, kao i promocije zdravlja među migrantima seksualnim radnicima, pokazalo je da 78 posto tih osoba u Austriji nisu austrijski državljani.⁶

- **Italija:** Trgovina ženama i djevojkama radi prostitucije i prisilnog rada u Italiji predstavlja sve veći problem. Djevojke se najčešće dovoze iz Albanije, Nigerije, bivšeg Sovjetskog Saveza i istočne Europe.
- **Njemačka:** Policija svake godine privede ili je kontaktira 600 do 800 mladih žena koje su žrtve trgovaca ljudima. Procjenjuje se da je od tri ili četiri stotine tisuća seksualnih radnika, najmanje 10.000 žena, uglavnom iz istočne i centralne Europe, natjerano baviti se prostitucijom. Vrlo mali broj njih se uspije izvući ili pobjeći.⁷ Ipak, žene iz inozemstva koje se uspiju izvući iz prostitucije u Njemačkoj se smatraju “ilegalnim imigrantima” i dozvoljeno im je ostati tijekom krivičnog postupka kada svjedoče protiv izvršitelja. Iako se davanjem izjave izlažu velikoj opasnosti, ipak budu deportirane kad se slučaj zatvori, obično bez financijske naknade. Prostitucija je legalna, kao i javne kuće, iako su mnoge od njih ilegalno registrirane kao *wellness* klubovi.
- **Grčka** se sve češće koristi kao odredište ili tranzitna točka trgovine ljudima, sa 16 do 20 tisuća žena u zemlji u bilo kojemu trenutku. Prema jednom istraživanju, procjenjuje se da se oko 40.000 žena, većinom od 12 do 25 godina starosti, svake godine proda u Grčku radi

6 <http://www.praguepost.com/news/16280-out-in-the-open.html>

7 <http://www.dw.de/germany-lags-behind-in-protection-of-forced-prostitutes/a-16837388>

prostitucije. 75 posto djevojaka je prevareno i mislile su kako će imati drugu vrstu posla.

- **Nizozemska:** Broj prijavljenih žrtava trgovine ljudima gotovo se utrostručio u posljednjih 10 godina. 25.000 žena, od kojih su mnoge iz siromašnih zemalja, rade kao prostitutke, a jedan stručnjak iz nevladine organizacije *Equality Now* kaže da su 80 do 90 posto žena strankinje.⁸ Mnoge afričke djevojke koje su ovdje dovedene budu preprodane u druge Europske zemlje.
- **Ukrajina:** Oko 117.000 Ukrajinaca je tijekom godina otjerano u ropstvo i većinom su to žene i djeca. Žene su uglavnom žrtve lažnih ponuda za posao i kasnije budu natjerane na prostituciju. Siročići su ugroženi jer nemaju zaštitu ni nadzor kad izađu iz državnih institucija (kao što su dječji domovi).⁹
- **Velika Britanija:** Istraživanje Centra za socijalnu pravdu 2013. godine je otkrilo 1.000 slučajeva trgovine ljudima, ali je upozorilo da zvanični podaci ostaju “blijed odraz prave veličine problema”. U izvješću su otkrili “šokantan svijet podzemlja” i izrazili žaljenje zbog činjenice da socijalni radnici nisu bili “opremljeni” prepoznati žrtve modernog ropstva. Policija također nije uspjela osigurati neophodnu zaštitu.

8 <http://www.praguepost.com/news/16280-out-in-the-open.html>

9 <http://www.mannafreedom.com/get-informed-about-human-trafficking/what-is-human-trafficking>

AZIJA

Jugoistočna Azija je jedan od najvećih svjetskih izvoznika seksualnog roblja u javne kuće u Japanu, Kini, Australiji, Europi i Sjedinjenim Državama. Vlasnik javne kuće u jugoistočnoj Aziji može kupiti ženu ili dijete za svega 50 dolara.¹⁰

- **Tajland:** Ova zemlja ostaje jedno od najvećih središta trgovine ljudima. Koalicija protiv trgovine ženama procjenjuje da u ovu zemlju bude prodano milijun žena i djece raznih nacionalnosti, a najveći broj ih je dovedeno radi prostitucije iz Burme (Mjanmar). U svakom trenutku najmanje 50.000 burmanskih djevojaka i žena rade na Tajlandu kao prostitutke. Desetine tisuća djevojaka je također transportirano iz južne Kine, Kambodže, Laosa, Vijetnama, Uzbekistana i Rusije.

Interna trgovina ljudima na Tajlandu je također obimna. Tamo roditelji šalju kćeri u Bangkok u prostituciju kako bi dobili novac za obitelj. Trgovci obično plaćaju 25 dolara za “iznajmljivanje” djeteta za prosječenje.* Još 3.000 tajlandskih žena i djece godišnje bude poslano u susjednu **Kambodžu** radi prostitucije i u **Kinu**, kako bi radile kao sluškinje. Velik broj Tajlandanki, njih do 70.000, trpi ropstvo u japanskoj industriji seksa.

- **Nepal:** Procjenjuje se da 12 do 15 tisuća djevojčica u dobi od šest do šesnaest godina bude odvedeno preko granice u Indiju svake godine. Većinu njih ili otmu trgovci ljudima ili ih prodaju siromašni roditelji za rad u kućama ili u tvornicama, ili, ako se radi o tinejdžerima,

10 <http://www.mannafreedom.com/get-informed-about-human-trafficking/what-is-human-trafficking/>

za seksualni rad. Trgovci ljudima prodaju djevojke i žene gradskim brokerima za oko 1.000 dolara, koji ih zatim prodaju u javne kuće. Kad se zaraze sidom, a velikoj većini se dogodi upravo to, budu odbačene. Kao i sva novorođenčad koja su HIV pozitivna.

- **Kina:** Ova zemlja je glavno izvoriste, tranzitna zona i odredište za trgovinu ljudima. Čak 90 posto od 600.000 Kineza koji svake godine traže posao izvan zemlje rade to putem ilegalnih kanala, koristeći međunarodne sindikate i lokalne grupe bandi. Sve je veći broj Kineskinja koje svake godine budu natjerane na prostituciju u inozemstvu, a čak 20.000 djece godišnje bude oteto radi ilegalnog usvajanja. Pored toga, nedostatak žena zbog kineske politike “jednog djeteta” doveo je do toga da je najmanje 250.000 žena i djece postalo žrtvama trgovine ljudima unutar Kine.

JUŽNA AZIJA

- **Bangladeš:** Ombudsmen za ljudska prava procjenjuje da više od 20.000 žena i djece godišnje bude prodano iz ove zemlje radi prinudnog seksa. Kršćanska organizacija *International Christian Concern* je 2013. izvijestila da je u prethodnih devet mjeseci izbavila više od 140 djece iz islamskih centara za obuku (medrese). Većina djece koja poput ove postane žrtvama trgovine su na meti zbog svoje kršćanske vjere. Gotovo polovina spašenih su bile žene koje su rekle da su bile otjerane na prisilan rad u muslimanske kuće i u seksualno ropstvo.¹¹

11 <http://www.persecution.org/2013/05/05/young-christian-girls-trafficked-into-forced-labor-and-sex-slavery/>

- **Pakistan:** Prema izvješću azijske Komisije za ljudska prava, moguće je da je 20.000 djece oboljele od mikrocefalije natjerano na prosjačenje. Mikrocefalija je neurološki poremećaj u razvoju, zbog kojega djeca imaju malu glavu. Tisuće pakistanske djece od svega četiri godine je također prodano u Ujedinjene Arapske Emirate i ostale zemlje Perzijskog zaljeva kako bi radili kao jahači kamila. Ova nehumana praksa je zabranjena 2002. ali se zabrana počela primjenjivati tek 2005.¹²

BLISKI ISTOK

Međunarodna organizacija rada je 2013. godine izvijestila da je 600.000 migrantskih radnika možda uhvaćeno u zamku prinudnog rada na Bliskom istoku. Mnogi žive u užasnim uvjetima: silovani su, zlostavljani ili ih drže u zatvorima.¹³

- **Libanon:** Žene iz Etiopije, iz bivšeg Sovjetskog Saveza i njih oko 170.000 iz Šri Lanke otišle su u Libanon, očekujući da će raditi kao sluškinje; umjesto toga su izjavile da su bile prisiljene na ropski rad i seksualno su iskorištavane.
- **Turska:** Ovo je jedno od glavnih odredišta žrtava trgovine ljudima, posebno žena iz bivšeg Sovjetskog Saveza.
- **Irak:** Prijavljeno je da se djevice tinejdžerice iz Iraka prodaju trgovcima ljudima za 5.000 dolara, što je dvaput

12 <http://www.soschildrensvillages.ca/news/news/child-charity-news/pages/child-trafficking-pakistan-715.aspx>

13 <http://edition.cnn.com/2013/04/09/world/meast/mideast-migrant-workers>

veća cijena nego za one koje nisu djevice. Djevojke prodaju u sjeverni Irak, Siriju i Ujedinjene Arapske Emirate.*

- **Saudijska Arabija:** U ovu zemlju se svake godine prokrijumčari između 1.000 i 1.500 djece iz Indije i susjednih zemalja, kako bi prosila za svoje poslodavce tijekom hadža. Vrlo je vjerojatno da će se suočavati s batinama, a katkad ih čak i sakate kako bi povećali mogućnost za zaradu. Mali broj njih se ikad vrati kući.

AFRIKA

- **Južna Afrika:** Ovo je glavna tranzitna tačka između zemalja u razvoju na jednoj strani te Europe, Sjedinjenih Država i Kanade na drugoj. Trgovina ženama i djecom u svrhu prinudne prostitucije sad je postao treći po redu izvor zarade organiziranog kriminala, odmah poslije droge i oružja. Djevojčice su obično odvedene sa šetališta, autobusnih postaja i taksi šandova, i drogirane. Dok su drogirane, siluju ih i slikaju, a fotografije potom koriste kako bi im prijetili i kontrolirali ih. Oduzimaju im odjeću i obuću kako ne bi pobjegle. Južna Afrika ima oko 30.000 djece prostitutki.
- **Mozambik:** Prema podacima UNICEF-a, svake godine bude prodano 1.000 žena i djece iz Mozambika u javne kuće u Južnoj Africi i u drugim zemljama. Trgovci mogu kupiti djevojke za cijenu od samo dva dolara pa do tisuću.*
- **Gana:** Tržište ljudima u Gani dopušta da djeca budu kupljena od roditelja za 50 dolara. Trgovac potom može

to dijete prodati ili ga iznajmiti za cijenu do 300, što mu donosi godišnju zaradu od 250 dolara.*

- **Nigerija:** UNESCO svrstava trgovinu ljudima u treći zločin po redu u Nigeriji, nakon prijevare i trgovine drogom. Maloljetne majke su katkad prisiljene predati svoju novorođenčad trgovcima koji ih mogu prodati ilegalnim usvojiteljima i za 6.400 dolara po djetetu, ovisno o spolu. Iako kupovina i prodaja novorođenčadi može donijeti 14 godina dugu zatvorsku kaznu, malo trgovaca bude uhvaćeno.¹⁴ Prebacivanje mladih nigerijskih žena u druge zemlje također je velik posao. Djevojke često prisiljavaju prijetnjama njihovim obiteljima i *voodoo* ritualima. Ujedinjeni narodi procjenjuju da svake godine između osam i deset tisuća žena bude prodano u industriju prostitucije samo u Italiji. One su zatim prisiljene isplatiti svojim svodnicima između 40.000 i 78.000 dolara.¹⁵

LATINSKA AMERIKA

- **Brazil:** Poboljšanje ekonomske situacije u ovoj zemlji privlači sve više imigranata iz Bangladeša, Afrike i sa Haitija, potičući bande specijalizirane za krijumčarenje ljudima. Kad stignu u Brazil, imigranti se eksploatiraju i prisiljavaju platiti krijumčarima 10.000 dolara. U prosjeku 1.000 Brazilaca bude svake godine prebačeno u inozemstvo i najčešće podvrgnuto seksualnoj eksploataciji i ropskom radu.

14 <http://www.guardian.co.uk/law/2011/jun/02/nigeria-baby-farm-raided-human-trafficking>

15 <http://www.voanews.com/content/most-trafficked-into-italys-sex-trade-nigerians-150206105/370025.html>

- **Kolumbija:** Interpol procjenjuje da se 35.000 žena proda iz Kolumbije svake godine s dobiti od 500 milijuna dolara. Prosječan uzrast žrtava trgovine je 14 godina.¹⁶
- **Meksiko:** Ova zemlja je prva na spisku Ujedinjenih naroda kao glavni izvor nabavke male djece u Sjevernoj Americi. Većina se šalje u međunarodne pedofilske organizacije. Najveći broj djece starije od 12 godina završi u prostituciji.

KARIBI

- **Dominikanska Republika** ima najveću stopu trgovine ljudima na Karibima. Prema navodima, žene i djeca iz ove zemlje podvrgnuti su prinudnoj prostituciji u svojoj zemlji i diljem Kariba, Europe, Južne Amerike i Sjedinjenih Država. Krijumčari su preko svojih krugova poslali više od njih 50.000 u prekomorsku trgovinu seksom. Djevojke često budu namamljene u brak lažnim predstavljanjem, a onda ih tobožnji “muževi” prodaju u prostituciju.
- **Haiti:** Od zemljotresa na Haitiju 2010. godine, razvila se široka mreža trgovine ljudima. Procjenjuje se da između 200.000 i 300.000 žrtava bude prodano unutar zemlje, dok je u međunarodnoj trgovini taj broj nekoliko tisuća. Krijumčari traže 5.000 dolara po osobi za (lažna obećanja) zapošljavanja ili obrazovanja. 2011. preko 3.000 Haćana je prodano u Južnu Ameriku.¹⁷

16 <http://www.orphanhopeintl.org/facts-statistics/>

17 <http://www.alterpresse.org/spip.php?article13616#.UZ35pNhTEow>

SJEVERNA AMERIKA

- **Kanada:** Prema procjenama, 300.000 osoba su žrtve trgovine ljudima u Kanadi: njih 150.000 je dovedeno u zemlju iz inozemstva a isti broj je prodan unutar njezinih granica.* Svakoga tjedna ova zemlja primi oko dvanaest azijskih djevojaka i žena u dobi od 16 do 30 godina, koje uđu u zemlju s turističkom vizom. Zatim budu prodane vlasnicima javnih kuća u Markham, Scarborough, Toronto i Los Angeles, te natjerane na dužničko ropstvo u iznosu od 40.000 dolara. Vijetnamska i kineska mafija šire poslovanje u javnim kućama u Torontu, trgujući ženama iz jugoistočne Azije. Unutar Kanade, seksualna trgovina ženama je najviša među izvornim narodom, odnosno urođeničkim djevojkama. Svodnik će platiti trgovcu oko 5.000 kanadskih dolara za kupnju jedne djevojke, a na njoj će zaraditi i do 280.000 za jednu godinu.*
- **SAD:** Trgovina ljudima je prijavljena u svih 50 zemalja, najčešće u New Yorku, Kaliforniji i na Floridi. FBI procjenjuje da i do 18.000 žena i djece godišnje bude prevedeno preko granice, prije svega za industriju seksa, ali i da bi zaradili novac za svoje “vlasnike” kao sobarice, trgovci nakitom u podzemnoj željeznici i autobusima, u radionicama kao jeftina radna snaga, u poljoprivredi, ili kao prosjaci. Većina djece ima između 12 i 14 godina kad uđe u američku komercijalnu industriju seksa. Američka granična patrola je 2008. uhitila oko 8.000 maloljetnika bez pratnje. Do 2012. je taj broj porastao na gotovo

25.000.¹⁸ Sjedinjene Države su glavno odredište za malu djecu koja su oteta i prodana na usvajanje roditeljima bez djece koji nisu voljni čekati dijete preko legitimnih procedura i agencija za usvajanje. Najveće izвориšte je Meksiko. Meksička djeca starija od 12 godina također budu oteta i prodana u Sjedinjene Države radi dječje prostitucije. Kineskinje se prodaju u Sjedinjene Države u javne kuće u New Yorku i Sjevernoj Karolini, a onda ih natjeraju na rad u dužničkom ropstvu u iznosu od 40.000 dolara. Neke prodane žene su prisiljene platiti za svoj prijevoz seksom sa 500 muškaraca.

PRAKTIČNI KORACI:

Organiziraj u svojoj crkvi “Tjedan slobode”, kako bi se podigla svijest o problemu trgovine ljudima. Vidi stranicu “*Not for Sale*” i druge internet stranice organizacija nabrojanih pod naslovom “Trgovina ženama i djevojkama”, u Dodatku 2.

Koliko su tvoj grad ili zemlja opremljeni kako bi prepoznali i pobrinuli se za žrtve trgovine ljudima i ropstva? Saznaj da li postoje i gdje su skloništa i radnici ili grupe za podršku. Na najviše mjesta nedostaje siguran smještaj i savjetovanje za ozbiljno traumatizirane djevojke i žene, posebno za one rođene u inozemstvu. Vojska spasa je jedna od organizacija koja je brigu o preživjelim postavila za svoj prioritet. Možda se možeš prijaviti kao dobrovoljac. Potakni političare da uvedu više mjera pomoći i pozovi druge da lobiraju zajedno s tobom.

18 <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2013/04/201342387040405.html>

*“A narod je ovaj opljačkan i oplijenjen, mladići
mu stavljeni u klade, vrgnuti u zatvore. Plijene ih,
a nikoga da ih izbavi; robe ih, a nitko da kaže: ‘Vrati!’”
Izaija 42,22*

*Izvor informacija: *Havoscope, Global Black Market Information*,
na adresi: *havoscope.com*

Udovice

Poslije smrti muža, žena postaje dio jedne od najvećih, najviše marginaliziranih i nevidljivih grupa ljudi u svijetu. Žene koje su već traumirane postaju žrtve društva.

Od 245 milijuna udovica u svijetu, 115 milijuna živi u krajnjem siromaštvu, a 81 milijun je zlostavljano samo zato što su udovice. Više od 1,5 milijuna njihove djece će umrijeti prije nego što napune pet godina.

AFRIKA

Milijuni udovica u podsaharskoj Africi su opljačkane, pretučene, silovane i izbačene iz svojih domova – često to uradi muževa rodbina – jer se žene smatraju nedostojnim jednakih prava svojine. Nezakonito postupanje je još češće kad muž umre od side.

Kamerun: U brdima, kad čovjek umre, društvo brzo optuži ženu za vradžbine. Primorana je obrijati glavu i nositi dronjke sedam tjedana. Ne smije se kupati ni kuhati. Sljedećih godinu dana ne smije zarađivati ni biti glavom obitelji. Zlo postupanje prema udovici smatra se kažnjavanjem, provjerom vjernosti i činom pročišćenja. Udovca, međutim, ne čekaju takve posljedice. Odmah se može vratiti na posao i ubrzo ponovno oženiti.

Gana ima šest “vješticih logora” i u svakom ima do tisuću žena koje su tamo pobjegle kako bi se spasile batina, mučenja ili smrti, nakon što su proglašene vješticama. BBC je u rujnu 2012. izvijestio da je većina žena u tim logorima stara, a tri četvrtine su udovice, nagovještavajući da su optužbe iznesene kako bi im se oduzela imovina. Uvjeti u logorima su loši, bez tekuće vode i struje i nude malo sredstava za preživljavanje.

Mali: Novi obiteljski zakon iz 2012. smanjio je prava udovica u ovoj zemlji. Prije toga im je automatski bilo dozvoljeno zadržati djecu, a sada o tome odlučuje obiteljsko vijeće.

Zimbabve: Uobičajeno je da udovice iz seoskih područja budu optužene za izazivanje smrti svojih muževa, također za bacanje čini na ljude ili zaražavanje sidom. Takve žene obično budu zajedno s djecom otjerane iz kuće i lišene nasljedstva. Udovice su najsiromašnija i najviše stigmatizirana grupa u društvu.

Nigerijske udovice su također često okrivljene za ubojstvo muža, osim ako ne mogu dokazati svoju nevinost. Mogućnosti za posao su slabe i većina njih živi u bijedi.

U **Svazilendu** žene imaju ograničena prava na posjedovanje zemlje, sklapanje ugovora i funkcioniranje neovisno o ocu ili mužu. Kada im muževi umru, one ostaju bez zemlje, novca i sposobnosti kako bi zaradile za život.

Zambija:¹ Kao u mnogim drugim područjima, udovice trpe diskriminaciju i nepravdu i često su lišene nasljedstva. Obavezna procedura oplakivanja može uključivati:

- Prisiljavanje na puzanje oko kuće žalosti ili groba preminula muža
- Šamaranje i izgladnjivanje

1 <http://allafrica.com/stories/201109020279.html>; <http://www.thebelievers.org/widows.html>

- Zabranjivanje kupanja i presvlačenja danima, tjednima ili mjesec dana
- Držanje pod pokrivačem do ukopa
- Žena može biti vrijeđana, mogu vikati na nju i psovati je
- Optužbe da je ubila muža i stavljanje na iskušenje
- Skidanje da ostane polugola
- Lišavanje nasljedstva, nekog njegovog dijela ili u cjelini
- Seksualno “čišćenje” (vidi niže); na primjer, prisiljavanje na seks s muževljevim rođakom
- Oduzimanje starateljstva nad djecom, čak i nad novorođenčadima
- Prisiljavanje da živi s muževljevom obitelji
- Oduzimanje slobode kretanja mjesecima ili čak godinama; praktično kućni pritvor

U nekim oblastima Afrike, udovice su prisiljene podvrgnuti se seksualnim obredima, kako bi zadržale imovinu. **“Ženino nasljedstvo”** daje pravo muškom rođaku preminulog muža da uzme udovicu sebi za ženu, često u poligamnu obitelj. **“Obred čišćenja”** obično uključuje seks s društvenim izgnanikom, kao što je seoski pijanac, kojega plaća obitelj preminulog muža. Ovo treba očistiti ženu od zlih duhova njezina muža. Ova praksa nije samo uvredljiva i ponižavajuća, već je i opasna i često dovodi do širenja side. Žene koje pruže otpor su po pravilu pretučene,

silovane ili protjerane. S obzirom da stotine tisuća “čistača” koji djeluju diljem Afrike očigledno šire bolesti, jasno je da nisu sva sela prestala s ovom praksom, iako su je neka ukinula.²

AZIJA

Nepal: Najteži oblik zlostavljanja udovice je kad je označena kao *bokshi* (vještica) i tad se smatra odgovornom za smrt muža. Takve žene mogu biti kamenovane ili pretučene na smrt ili spaljene. Prema ostalim udovicama, posebno u seoskim područjima Nepala,³ obično se postupa kao prema izgnanicima, a zvaničnici iz njihove zajednice ih fizički zlostavljaju. U nekim su oblastima prisiljene obrijati glavu i nositi bijelu odjeću. U većem dijelu zemlje im je zabranjeno jesti drugu hranu osim vegetarijanske, ograničena im je uporaba začina, itd. Moraju kuhati same za sebe i ne smiju jesti hranu koju je dotaknuo netko drugi.

Indija: Spaljivanje udovica

Hinduistička tradicija *sati* zahtijeva od udovica da budu spaljene (ili da skoče u vatru, ili ih netko gurne) zajedno sa svojim pokojnim mužem. Ovaj je običaj zabranjen 1829. nakon surove smrti tisuća žena, ali se i dalje provodio godinama kasnije, a vrlo rijetko i danas.⁴

Poslije zakonske zabrane spaljivanja, udovice su često bile podvrgnute obredu koji ih je zvanično degradirao. Brijane su

-
- 2 <http://www.genderacrossborders.com/2011/10/28/scrape-her-head-and-lay-her-bare-widowhood-practices-and-culture/>; <http://www.bnltimes.com/index.php/sunday-times/headlines/national/12079-sex-cleanser-slept-with-104-widows>
 - 3 <http://asiafoundation.org/in-asia/2012/08/08/legislating-against-witchcraft-accusations-in-nepal/>
 - 4 <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&category=&publisher=RDCI&type=&coi=IND&rid=&docid=4b17a0cdf&skip=0>

im glave i bilo im je zabranjeno nošenje nakita. Čak i danas je **40 milijuna udovica** u Indiji, i hinduskinja i muslimanki, obično okrivljeno, posramljeno i lišeno prava na imovinu. Mnoge odlaze od kuće kako bi pobjegle od nasilne muževljeve rodbine. U plemenskim zajednicama mogu biti optužene da su vještice i potom biti ubijene. Na hinduističke žene koje se ponovno udaju gleda se s neodobravanjem: što je viša kasta ili društveni položaj, to su ograničenja veća. U nekim kastama se prakticira *leviratski brak*: udovicu uzima muževljev brat. Kćeri udovice vjerojatno čeka još crnja budućnost. Kako nemaju nikoga tko im može osigurati miraz, moraju se udati za bilo koga tko ih hoće uzeti, obično za starije muškarce.⁵

Ostavljene

2001. godine, poslije velikog hinduističkog festivala *Kumbh-Mela* u Allahabadu koji je privukao milijune vjernika iz cijele Indije, obitelji su ostavile 10.000 ostarjelih obudovjelih majki i drugih neželjenih rođaka. Ove sirote i nemoćne žene su preživljavale kako su znale i umjele od danas do sutra, nadajući se da će se netko vratiti po njih. Neželjeni ljudi su ponovno ostavljeni poslije *Kumbh-Mela* festivala 2013. godine i procjenjuje se da ih oko 10.000 živi u siromaštvu u svetim gradovima Allahabadu i Varanasiju.⁶ Još 15.000 odbačenih hinduističkih udovica čeka smrt u svetom gradu Vrindavanu u centralnoj Indiji, jer se vjeruje da će ih smrt na tome mjestu osloboditi beskonačnoga ciklusa reinkarnacije.⁷

Šri Lanka: Tijekom godina unutarnjih sukoba u ovoj zemlji, tisuće žena je ostalo udovicama. Samo žene muškaraca koji

5 Isto.

6 <http://articles.latimes.com/2012/oct/16/world/la-ig-india-widows-20121016>

7 <http://www.rawa.org/temp/runews/2007/05/17/forgotten-women-turn-kabul-into-widows-capital.html>

su poginuli u oružanim snagama imaju pravo na mirovinu ako se ponovno ne udaju. Ali u ovoj se kulturi žena bez muškarca smatra nenormalnom i podložna je seksualnom i ekonomskom eksploatiranju. Udovice također strahuju da će, ako se ponovno udaju, djeca koju su dobile s prvim mužem biti maltretirana.

BLISKI ISTOK

Afganistan je zbog dva milijuna žena koje su ostale bez muževa uslijed rata nazvan svjetskom prijestolnicom udovica. Njih 50.000 samo u Kabulu bori se svaki dan kako bi nahranile i zaštitile svoju djecu. Većina ima nisko obrazovanje i nikad nisu radile izvan svoga doma. Ostalim članovima obitelji udovica je teret.⁸

Irak: Preko dva milijuna žena iz ove zemlje su udovice, čiji su muževi uglavnom poginuli u ratu. Neke prihvaćaju “privremeni brak” kako bi preživjele, iako je za to vezana velika sramota i društvena stigma. [Vidi također: “Demografska statistika: Nevjeste u opasnosti”]

PRAKTIČNI KORACI

Međunarodni dan udovica obilježava se 23. lipnja, a ustanovila ga je Opća skupština Ujedinjenih naroda 2010. godine, kako bi ukazala na kršenje prava udovica, kao i da bi im se osigurala zaštita pod nacionalnim i međunarodnim zakonom, te kako bi im se pružila podrška i vratilo ljudsko dostojanstvo. I ti ih možeš podržati obilježavanjem ovoga dana. Možda tvoja crkva ili neka druga ženska grupa mogu prikupiti sredstva za podršku projektima misija koje pomažu udovicama.

8 <http://english.cntv.cn/program/asiatoday/20120924/107612.shtml>

*Čisto i neokaljano bogoslužje pred Bogom i Ocem
sastoji se u ovomu: pohađati sirote i udovice u njihovoj
nevolji...
Jakovljeva 1,27*

Žene i pandemija side*

UNAIDS je 2012. imenovao virus humane imunodeficijencije (HIV) glavnim uzrokom smrti žena u reproduktivnom dobu diljem svijeta. 7.400 osoba zarazi se HIV-om svaki dan, a žene predstavljaju gotovo polovinu od oko **34 milijuna osoba koje žive s ovim virusom**. Procjenjuje se da je 2011. zaraženo 1,2 milijuna žena i djevojaka. Procent žena kod kojih je postavljena dijagnoza side više se nego utrostručio od 1985. Velika većina se zarazi preko seksualnih odnosa s muškarcima.

“Liječenje djevicama”

U Europi iz XVIII. stoljeća muškarci oboljeli od sifilisa su plaćali za seksualne odnose s djevojčicama jer su vjerovali da ih djevice može izliječiti. Danas mnogi muškarci u Africi i Aziji vjeruju da ih snošaj s djevicom može izliječiti od side. To je dovelo do tragičnog porasta zaraženih među mladim djevojkama.

Nasljeđivanje udovice i čišćenje

U nekim afričkim zemljama odavno je običaj da ženu čiji je muž umro “naslijedi” njegov brat ili neki drugi blizak rođak. U mnogo slučajeva, udovica mora biti “očišćena” seksom s rođakom prije

nego što bude naslijeđena. Za ovaj, stoljećima star ritual u Zambiji, Keniji, Malaviju, Ugandi, Tanzaniji, Gani, Senegal, Angoli, Obali Bjelokosti, Kongu i Nigeriji se vjeruje da je nužan kako bi se oslobodio duh preminula muža. Ne učini li se to, i udovica i cijelo selo bi bili dovedeni u opasnost. Ne iznenađuje da je ovaj običaj potaknuo brzo širenje HIV-a i side: muževi su prije smrti prenijeli HIV svojim ženama i udovice su bile prisiljene na seksualne odnose s inficiranim rođacima.

ČINJENICE

- Fiziološki, žene su i do četiri puta podložnije infekciji HIV-om od muškaraca. Svake minute diljem svijeta jedna mlada žena bude zaražena. Djevojke uzrasta od 15 do 24 godine su najugroženije, a mlade žene čiji su seksualni partneri deset i više godina stariji imaju dva do četiri puta veću šansu zaraziti se, od onih čiji su partneri istog uzrasta ili godinu dana stariji.
- Mnoge žene sa HIV-om ne primaju redovnu njegu.
- Vjerojatnoća prenošenja virusa s muškarca na ženu dvaput je veća od one sa žene na muškarca. Rizik je osobito visok u slučaju prinudnog seksa sa zaraženim partnerom, jer je upotreba kondoma malo vjerojatna. Nasilje kao što je prinudna prostitucija, incest i silovanje, uključujući i bračno, dovode žene i djevojke u opasnost od infekcije HIV-om. Izvješća iz Južne Afrike govore da je zarazu kod jedne od sedam mladih žena bilo moguće spriječiti da nisu bile izložene nasilju intimnog partnera.
- U nekim društvima se obično vjeruje da samo “loše” žene imaju neko znanje o seksu prije udaje. Istina je

da nedostatak informacija u velikoj mjeri pridonosi ugroženosti djevojke i da se na kraju može pokazati fatalnim. Globalno gledano, manje od 30% mladih žena ima ispravno i sveobuhvatno znanje o HIV-u.

- Smrtnost majki diljem svijeta bila bi 20% niža da nema HIV-a.
- Oko 17,3 milijuna djece diljem svijeta strada jer je ostalo siročićima zbog side od koje je umrlo jedno ili oba njihova roditelja. Prema procjenama 45.000 domaćinstava u Ruandi vode djeca jer su roditelji umrli od side. Devedeset posto tih glava obitelji su djevojčice.
- Ogromna društvena stigma na osobama koje su zaražene HIV-om navodi mnoge žene da riskiraju prenošenje virusa na dijete putem dojenja, jer ako ne bi dojile to bi pokazalo zajednici kakav je njihov HIV status. Na globalnome planu, samo 57% zaraženih trudnica sudjeluje u Programu za zaštitu od prenošenja virusa s majke na dijete.
- HIV pozitivne osobe su daleko podložnije bolestima kao što su tuberkuloza i teški oblici malarije, jer njihov slab imuni sustav ne može djelotvorno odgovoriti na bolest.
- Na globalnom planu 46% osoba ne dobiva potrebnu antiretroviralnu terapiju.
- Unatoč porastu i dostupnosti testiranja na HIV, **jedna od pet osoba koje su zaražene nisu toga svjesne.** Ljudi kojima se kasno postavi dijagnoza imaju deset puta veću šansu umrijeti u roku od godinu dana od testiranja.

“Ova epidemija nažalost ostaje epidemija žena.” – Michel Sidibé, izvršni direktor UNAIDS-a

PREGLED STANJA U SVIJETU:

- **Podsaharska Afrika** je i dalje epicentar pandemije side, s jednom na svakih 20 odraslih osoba zaraženih virusom. 58% svih HIV pozitivnih odraslih su žene. Tinejdžerice imaju osam puta veću šansu zaraziti se, od dječaka toga uzrasta.
- **Svaziland**, a zatim **Bocvana** i **Lesoto** trenutno imaju najvišu stopu zaraženih HIV-om u svijetu, pri 26%, 25% i 24%. **Južna Afrika** je četvrta, s nešto manje od 18% ili 5,6 milijuna ljudi koji žive s HIV-om i sidom. Gotovo trećina smrti u Južnoj Africi u 2011. godini bila je povezana sa sidom. Iako se stopa smrtnosti smanjuje, raste broj AIDS-siročića.
- Poslije podsaharske Afrike, najteže pogođene regije su **istočna Europa** i **centralna Azija**. Smrtni slučajevi povezani sa sidom porasli su za 21%. Zaražene igle narkomana su glavni izvor prenošenja virusa jer samo njih 5% koristi sterilnu opremu. Samo 25% onih koji imaju pravo na liječenje, to i dobivaju. U ovim oblastima je rasprostranjenost HIV-a dvaput veća među mladim ženama nego među mladim muškarcima.
- U **Južnoj Americi** epidemija bilježi blag pad, ali je samo 56% osoba uključeno u Program za zaštitu od prenošenja virusa s majke na dijete i samo 68% zaraženih prima antiretroviralnu terapiju. **Karibi** bilježe pad od 42% novozaraženih.

- **Sjeverna Amerika:** Ovdje je došlo do porasta broja ljudi koji žive s HIV-om i sidom. U **Sjedinjenim Državama**, 80% zaraženih HIV-om su afroameričke i latinoameričke žene. Heteroseksualni odnosi su glavni način prijenosa. New York ima daleko najveći broj žena koje žive s HIV-om, zatim slijede Florida, Texas, Kalifornija i New Jersey. Osam od deset žena ima dijagnozu, ali samo 70% je pod kontrolom liječnika. U **Kanadi** je jedna o četiri osobe nesvjesna da je HIV pozitivna. Polovina od svih pozitivnih dijagnoza kod žena u posljednjim godinama postavljena je kad su bile mlađe od 20 godina. [AVERT]
- Broj novoizazaraženih na **Bliskome istoku** i u **sjevernoj Africi** porastao je od 2001. za 35% a broj smrtnih slučajeva za 17%. Većinu žena zaraze muževi ili partneri koji se nalaze u grupi visoko rizičnog ponašanja i većinom su nesvjesne svog stanja. Samo 7% zaraženih trudnica sudjeluje u Programu za zaštitu od prenošenja virusa s majke na dijete. Rani brakovi na ovome području primoravaju mlade djevojke na seks, dok njihova tijela još nisu potpuno razvijena. Zbog toga su podložnije cijepanju i abraziji što može odvesti u infekciju HIV-om. U **Senegal**u, muškarci među kojima je provedeno ispitivanje vjeruju da je žensko genitalno sakaćenje prednost, jer smanjuje žensku želju i pomaže im oduprijeti se muškarcima. Istina je da ova praksa povećava rizik od zaraze HIV-om kod žena. [Vidi odjeljak. "Demografska statistika: Žensko genitalno sakaćenje"]
- **Zapadna Europa: Velika Britanija** je 2011. imala više novopostavljenih dijagnoza nego bilo koja druga zemlja; međutim i **Francuska** i **Španjolska** imaju dvostruko povećanu stopu zaraženih. Jedan od 25 Afrikanaca

u Britaniji je HIV pozitivan, što je 40 puta više nego među bijelim stanovništvom. Virus se u 91 % slučajeva prenosi putem heteroseksualnih odnosa, ali u 4,5 posto slučajeva i s majke na dijete. Jedna od pet osoba u Britaniji ne zna da ima virus. [*Terrence Higgins Trust*]

Pojačavanje patnje

U previše oblasti HIV pozitivne žene su izložene **fizičkom i emocionalnom zlostavljanju, optužbama za nevjerstvo, diskriminaciji, odbacivanju, a katkad čak i ubojstvu**, ako se njihov pozitivan status otkrije. Na nekim mjestima ih čak smatraju odgovornim ako su im muževi umrli od side.

Četiri od deset zemalja u svijetu još uvijek nemaju poseban zakon koji bi spriječio ili se pozabavio diskriminacijom povezanom s HIV-om. U Nigeriji, na primjer, jednoj od pet osoba koje žive s HIV-om, uskraćeno je pružanje zdravstvenih usluga. Dvadeset zemalja ima zakone koji im dopuštaju deportiranje osoba koje imaju virus HIV-a. Četrdeset četiri zemlje imaju neku vrstu ograničenja za putnike s virusom, a njih pet im potpuno zabranjuje ulazak.

Prisilna sterilizacija HIV pozitivnih žena u Namibiji je otkrivena 2007. godine i postoje dokazi o najmanje 15 sterilizacija nakon 2008. Slične priče dokumentirane su u Zambiji i Demokratskoj Republici Kongo.

Dobre vijesti

Iako se epidemija širi u mnogim zemljama, u njih 25 se od 2001. godine broj novih slučajeva infekcije smanjio za 50% ili više.

2011. godine je 57% trudnih žena koje žive s HIV-om u zemljama s niskim ili srednje visokim prihodima primalo djelotvorne lijekove koji sprječavaju prenošenje virusa s majke na dijete. Polovina

smanjenja svih novih slučajeva infekcije u posljednje dvije godine se odnosi na novorođenčad.

Podsaharska Afrika je u posljednjih šest godina smanjila stopu smrtnosti od side za jednu trećinu, a sve više ljudi prima terapiju, uključujući 59% trudnica koje imaju virus HIV-a.

Više od osam milijuna ljudi sada uzima antiretroviralne lijekove. Oni su postali dostupniji kada je cijena dramatično pala sa 10.000 dolara po osobi 2000. godine na 100 dolara po osobi, za najjeftiniji oblik liječenja prema preporuci Svjetske zdravstvene organizacije. Međutim, za sedam milijuna ljudi kojima su lijekovi neophodni, oni još uvijek nisu dostupni.

81 zemlja je između 2006. i 2011. godine za više od 50% povećala domaće investicije u istraživanje i liječenje side. Prema procjenama, godišnja potreba će do 2015. biti 22 do 24 milijarde dolara.

*Najčešće korišteni izvori: *UNAIDS Fact Sheet* i *Global Reports*; *Kaiser Family Foundation*

PRAKTIČNI KORACI

Svjetski dan borbe protiv side je 1. prosinca i to nam daje priliku ujediniti se u borbi protiv ove razorne bolesti. Pomozi drugima shvatiti ovaj problem i predstavi im knjige i brošure koje su dostupne, ili zamoli osobu koja je HIV pozitivna da o tome govori u tvojoj grupi. Organiziraj prikupljanje sredstava za neki projekat za AIDS-siročiće ili neku drugu organizaciju koja pomaže ljudima pogođenim ovom bolešću.

Dodatak 1

IZREKE ZASNOVANE NA RODNOJ PRIPADNOSTI

Tradicionalne izreke i molitve su dio naše kulture. Iako neke izreke koje navodimo više nisu u općoj upotrebi, ipak odražavaju duboko ukorijenjene stavove o ženama.

“Prava žena treba biti poslušna kao rob... Žensko je žensko na osnovu određenog nedostatka kvalitete – prirodna defektnost.” – Aristotel

“Ženi je mjesto kod kuće ili u grobu.” – Poslovica Paštuna, Afganistan

“Čovjek najviše voli svog sina, zatim svoju kamilu i onda svoju ženu.”

“Ženin je raj pod nogama njezina muža.” – Arapske poslovice

“Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje.” – Kur'an 4:34

“Kad žena umre to je kao udarac u gležanj. Kad muž umre to je kao udarac u glavu.” – Izreka iz Punjaba

“Rođenje djevojčice daruj na drugom mjestu; ovdje, daruj dječaka.”
– Drevna indijska *Atharva Veda*

“Gospodine, hvala ti što se nisam rodio kao žena.” – Dio jutarnje molitve ortodoksnih Židova

“Kad se magarac popne uz ljestve, tad će se naći mudrost kod žene.”

“Žena, pas i orah: što ih više udaraš to će biti bolji.” – Poslovica Joruba naroda (Nigerija)

“Žena i invalid: to ti je jedno te isto.” – Poslovica naroda Kikuju (Kenija)

“Ona je rođena kao žena jer je počinila tisuću grijeha u prethodnome životu.” – Budistička izreka

“I žene su ljudi, ali su niže od muškaraca.”

“To je zakon prirode da ženi ne bi trebalo dozvoliti da ima svoju volju.” – Konfucije, Kina

“Postoje tri nesavjesna djela djeteta prema roditelju: najveći je neuspjeh da dobije sinove.” – Mencije, učenik konfucijanizma

“Ako imaš sina možeš reći da imaš nasljednika. Ali to ne možeš reći čak i ako imaš deset kćeri.” – Vijetnam

“Muškarci su kao zlato; žene kao bijelo platno.” – Kambodža

“Žene imaju dugu kosu i kratku pamet.” – Švedska

“Ne postoji mudra žena.” – Japan

“Muškarac bez mozga i žena bez muškarca nikad neće stajati na svojim nogama.” – Estonija

“Hambaru, ogradi i ženi uvijek je potrebno popravljanje.” – Sjedinjene Države

“Da bi držao svoju ženu na pravome putu, tuci je; ako skrene s puta, tuci je.” – Portoriko i Španija

“Redovno tuci ženu... Ako ti ne znaš zašto, znat će ona.” – Zambija

“Ljubav počinje na kraju pruta.” – Koreja

“Žene su kao psi: što ih više tučeš više te vole.” – Argentina

“Čavli na kolima i glava žene rade samo kad ih dobro udariš.” – Rajasthan, Indija

“Voli jako, šibaj jako.” – Engleska

Dodatak 2

KORISNI LINKOVI

Svi mi možemo pomoći kako bi se tragična situacija žena i djevojaka opisana u ovoj knjizi promijenila. Internet stranice navedene u nastavku samo su primjeri organizacija i kampanja koje ti mogu pomoći da saznaš više i možda ih odlučiš podržati.

SIDA

The Global Coalition on Women and AIDS	http://www.womenandaids.net
World AIDS Day	http://www.worldaidsday.org/

Porodaj

Ethiopiaid	www.ethiopiaid.org.uk
Every Mother Counts	www.everymothercounts.org/
The Fistula Foundation	www.fistulafoundation.org/
Freedom from Fistula Foundation	www.freedomfromfistula.com
UN Population Fund	www.unfpa.org/public/mothers
Women Deliver	www.womendeliver.org/
Worldwide Fistula Fund	http://worldwidefistulafund.org

Dječji rad

Anti-slavery Society	http://anti-slaverysociety.addr.com/slaverysasia.htm
Dalit Freedom Network (India)	http://www.dalitnetwork.org/

Do Something.org	http://www.dosomething.org/tipsandtools/background-sweatshops
Child Labor Coalition	http://www.stopchildlabor.org/
Childs Rights and You (CRY—India)	www.cry.org
Fair Wear Campaign (Australia)	http://www.fairwear.org.au/
Free to Work, a project of “Not for Sale”	www.free2work.org
Global March Against Child Labour	http://www.globalmarch.org/issues/Child-Labour
International Labour Organization	www.ilo.org
No Child Labour (Canada)	–
The Young Center for Immigrant Children’s Rights (USA)	www.theyoungcenter.org/

Dječji brakovi

Girls Not Brides	http://girlsnotbrides.org/
Help the Child Brides (USA)	www.helpthechildbrides.com
Plan-UK Petition against early and forced marriages:	http://www.plan-uk.org/what-we-do/campaigns/because-i-am-a-girl/get-involved/take-the-vow/

Djeca vojnici

Amnesty International	–
Child Soldiers International	www.child-soldiers.org
Child Victims of War	childvictimsowar.org.uk
Save the Children	http://www.savethechildren.org/
War Child International	www.warchild.org

Gluhi

Deaf Ministries International	www.deafmin.org/
Deaf Missions	www.deafmissions.com
Deaf Peoples	http://deafpeoples.imb.org/

Deaf World Ministries	www.deafworldministries.com/
D.O.O.R. International (Deaf Opportunity Out Reach)	www.doorinternational.com
Silent Blessings	www.silentblessings.org/
Story Runners	
World Federation for the Deaf	www.wfdeaf.org/

Invalidi – opće informacije (Vidi također: “Nasilje nad ženama invalidima”)

Ecumenical Disability Advocates Network	www.edan-wcc.org/
Joni and Friends	www.joniandfriends.org
Through the Roof	www.throughtheroof.org/

Nasilje u obitelji

Iranian & Kurdish Women's Rights Organisation (UK)	http://ikwro.org.uk
Say No—Unite to End Violence	http://saynotoviolence.org/
Stop Violence Against Women	http://www.stopvaw.org/Domestic_Violence2

Bilješka: Imaj na umu da su u mnogim zemljama i gradovima dostupne lokalne internet stranice i telefonski brojevi koji pružaju dvadeset četverosatne usluge i linije za pomoć u slučajevima nasilja u obitelji.

Obrazovanje

Children in Crisis	www.childrenincrisis.org/
Day of the Girl	http://dayofthegirl.org
Global Campaign for Education	–
Plan International	www.plan-uk.org/
Save the Children	www.savethechildren.org/
10X10 Campaign	http://10x10act.org/
UN Special Envoy for Global Education	educationenvoy.org
United Nations Girls Education Initiative	http://www.ungei.org/
World Vision	http://www.worldvision.org/our-work/education

Žensko genitalno sakaćenje

Amnesty International	www.amnesty.org/
Desert Flower Foundation	–
END FGM European Campaign	http://www.endfgm.eu/en/
Equality Now	http://www.equalitynow.org/
STOP-FGM-NOW.COM	www.stop-fgm-now.com/
Napomena: Facebook i Twiter grupe također imaju stranice posvećene ovom problemu. Podrži STOP FGM	

Žensko čedomorstvo

The 50 Million Missing Campaign (India)	http://50millionmissing.wordpress.com/
Gendercide Watch	http://www.gendercide.org/
Society for the Protection of Unborn Children (China)	–
Women's Rights Without Frontiers (China)	http://www.womensrightswithoutfrontiers.org/

Fistula – vidi: Porođaj

Pitanja zdravlja – opće informacije

Global Alliance for Women's Health	www.gawh.org/home.php5
------------------------------------	--

Ubojstva iz časti

Facebook: International Campaign Against Honour Killings	
Gendercide Watch	www.gendercide.org
Stop Honour Killings	–

Muslimanske žene

Sawera (Pakistan)	http://www.asafeworldforwomen.org/
Women Against Shariah	http://www.womenagainsthariah.com/
Women Living Under Muslim Laws	www.wluml.org/
Young Women for Change (Afghanistan)	–

Siromaštvo

Dalit Freedom Network (India)	www.dalitnetwork.org/
Food for the Hungry	www.fh.org/
Food for the Poor	www.foodforthe poor.org/
Freedom from Hunger	www.freedomfromhunger.org
Homeless International	–
The Hunger Site	www.thehungersite.com
Urban Neighbours of Hope	http://www.unoh.org/

Silovanje kao oružje rata – vidi: “Žene u ratnim zonama”**Izbjeglice**

Refugee Highway Partnership	http://www.refugeehighway.net/
UN Refugee Agency	www.unhcr.org
Refugees International	www.refintl.org
Women's Refugee Commission	www.womenscommission.org/
Worldwide Refugee Information	www.refugees.org

Vjerski robovi

Anti-Slavery International	http://anti-slaverysociety.addr.com/slaverysasia.htm
EveryChild	http://www.everychild.org.uk/devadasi
Every Child Ministries (Africa)	http://www.ecmafrica.org/

International Needs	http://www.ineeds.org.uk/
Servants of the Goddess	www.servantsofthegoddess.com
Sweetwater Ministries (Ghana)	–

Djeca s ulice

Action for Street Kids (ASK)	http://action4streetkids.org.uk/
Action International	www.actioninternational.org/
Child Hope	www.Childhope.org.uk
Every Child Ministries (Africa)	http://www.ecmafrica.org/
International Day for Street Children	www.streetchildrenday.org/
International Street Kids	www.internationalstreetkids.com
Railway Children (UK)	www.railwaychildren.org.uk
Street Kids for Christ (Philippines)	www.streetkids.net/
Teen Challenge	Globaltc.org
Toybox (Latin America)	www.toybox.org.uk
Viva Network for Children at Risk	http://www.viva.org
War Child	Warchild.org.uk

Trgovina ženama i djevojkama

Coalition Against Trafficking in Women	www.catwinternational.org/
ECPAT (End Child Prostitution, Pornography & Trafficking of Children for Sexual Purposes)	www.ecpat.net/
Free for Life International	www.freeforlifeintl.org/
Global Alliance Against Traffic in Women	www.gaatw.org/
Human Trafficking.org	–
Manna Freedom	www.mannafreedom.com
Not for Sale	www.notforsalecampaign.org/
Stop the Traffik	www.stopthetraffik.org/
Transnational Action Against Child Trafficking (TACT)	–

Nasilje nad ženama invalidima

Violence Against Women	–
------------------------	---

Udovice

Appeal for Widows	–
Helping Orphans and Widows (H.O.W.)	http://acthow.org/
Afghan Renascent Youth Association (ARYA)	www.aryahelps.org/
Widows Care Worldwide	–
Widows' Rights International	www.widowsrights.org/

Žene u ratnim zonama

HEAL Africa	http://www.heal africa.org/empowering_women
Synergy of Women for Victims of Sexual Violence	http://www.donordirectaction.org/synergie/
Women for Women International	www.womenforwomen.org
Women in War Zones	–

Druge preporučene stranice o zaštiti prava žena i djevojaka

A Safe World for Women	www.asafeworldforwomen.org
Girl Effect	www.girleffect.org
Human Rights Watch	www.hrw.org
Humanium	www.humanium.org
United Nations	www.un.org/womenwatch/ http://www.unwomen.org/en
United Nations Development Fund for Women	http://www.unwomen.org/en

Dodatak 3

Knjige koje predlažemo

Ali, Nujood, *I am Nujood, Age 10 and Divorced* (Crown, 2010.).

Batstone, David, *Not For Sale: The Return of the Global Slave Trade* (revidirano i ažurirano izdanje, HarperOne, 2010.).

Belles, Nita, *In Our Backyard: A Christian Perspective on Human Trafficking in the United States* (Xulon, 2011.).

Brooks, Geraldine, *Nine Parts of Desire: The Hidden World of Islamic Women* (London: Hamish Hamilton, 1995.).

Chang, Leslie T., *Factory Girls: From Village to City in a Changing China* (Spiegel & Grau, 2008.).

Dirie, Waris, *Desert Flower* (William Morrow, 1998.).

Haugen, Gary, *Good News About Injustice: A Witness of Courage in a Hurting World* (InterVarsity Press, 2009., 1999.).

Haugen, Gary, *Terrify No More* (Thomas Nelson, 2005.).

Henry, Sharon, *Radhika's Story: Surviving Human Trafficking* (New Holland, 2010.).

Hosseini, Khaled, *A Thousand Splendid Suns* (London: Bloomsbury, 2007.).

Jewell, Dawn Herzog, *Escaping the Devil's Bedroom* (Kregel, 2008.).

Kara, Siddarth, *Bonded Labor: Tackling the System of Slavery in South Asia* (Columbia University Press, 2012.).

Kristof, Nicholas D. and Sheryl WuDunn, *Half the Sky: Turning Oppression Into Opportunity for Women Worldwide* (Knopf, 2009.).

Lloyd, Rachel, *Girls Like Us: Fighting for a World Where Girls Are Not for Sale, an Activist Finds Her Calling and Heals Herself* (Harper Perennial, 2011.).

Love, Fran and J. Eckheart, eds, *Ministry to Muslim Women: Longing to Call Them Sisters* (William Carey Library, 2000.).

Muhsen, Zana and A. Crofts, *SOLD: One Woman's True Account of Modern Slavery* (Time Warner, 1994.).

Nazer, Mende and Damien Lewis, *Slave: The True Story of a Girl's Lost Childhood and Her Fight for Survival* (Virago, 2007.).

Parshall, Phil and Julie, *Lifting the Veil; The World of Muslim Women* (Georgia, US: Gabriel Publishing, 2002.).

Roper, Matt, *Street Girls: Hope on the Streets of Brazil* (UK: Paternoster Lifestyle, 2001.).

See, Lisa, *Snow Flower and the Secret Fan* (Random House, 2005.).

Shakib, Siba, *Afghanistan, Where God Only Comes to Weep* (London: Century, 2002.).

Shannon, Lisa, *A Thousand Sisters: My Journey into the Worst Place on Earth to Be a Woman* (Seal Press, 2010.).

Shelley, Louise, *Human Trafficking: A Global Perspective* (Virginia, George Mason University, 2010.).

Westwater, Julie, *Street Kid: One Child's Desperate Fight for Survival* (Harper Element, 2006.).

Worden, Minky, *The Unfinished Revolution: Voices from the Global Fight for Women's Rights* (The Policy Press, 2012.).

Dodatak 4

Sedam načina pomoću kojih možeš izoštriti svoj pogled na svijet

1. Traži od Boga da ukloni sve “slijepe mrlje” koje su se možda pojavile kod tebe. Moli se da otvori oči tvoga srca tako da možeš vidjeti svijet onako kako ga On vidi.
2. Razvij svoju svijest. Neka ti prijeđe u naviku kratko zabilježiti vijesti iz novina, s radija i televizije, i koristi ih kao odskočnu dasku za posredničku molitvu.
3. Postupaj po principu iz Djela 20,20, gdje se govori o učenju “po kućama”. Razvij naviku molitvenog hoda (ili trčanja) dok prolaziš pokraj domova. Sprijatelji se sa susjedom, možda i s nekim koji nije rođen u tvojoj zemlji. Možda će te iznenaditi kako ćeš toplo biti primljen ako priđeš drugima kao učenik, iskreno zainteresiran da shvatiš njihovu kulturu.
4. Nastavi “protezati” svoj um i srce. Posegni ka nepoznatim horizontima kroz članke, knjige i dokumentarne emisije. Koristi molitvene vodiče, kao što je *Operation World*. Postavi sebi za cilj da ćeš se svaki put sjetiti nečeg novog.

5. Aktivno se uključi u misionarski rad koji podržava tvoja crkva. Upoznaj misionare, čitaj njihova izvješća i moli se za njih. Ako ti se pruži prilika, pozovi ih k sebi u goste.
6. Investiraj neki dio svog teško zarađenog novca u neki projekt u inozemstvu: to je siguran način na koji se možeš usredotočiti na ono što te zanima!
7. Razmisli o tome da ove godine svoj godišnji odmor provedeš tako što ćeš se uključiti u neki misionarski projekt, bilo kod kuće ili u inozemstvu. Misijske organizacije nude širok opseg fascinantnih mogućnosti tijekom cijele godine. Vratit ćeš se kući s mnogo više od preplanulog tena!

Za milijune djevojaka i žena koje žive u 21. stoljeću, nasilje, trgovina ženama i rodna diskriminacija su u porastu. "SOS: Spasite naše sestre" jednostavan je ali moćan priručnik koji govori o pitanjima ljudskih prava što pogađaju polovicu stanovništva svijeta.

Ali ova knjiga ide dalje od isticanja ružnih činjenica o ubijanju ženske novorođenčadi, dječjim brakovima, djevojčicama vojnicima, ženskom genitalnom sakaćenju, ubojstvima "iz časti" i drugim oblicima zlostavljanja. Njezina je namjera nadahnuti pojedince i crkve na molitvu i djelovanje koji mogu pomoći da se situacija promijeni.

Otvori ove stranice na osobnu odgovornost! Kad te Bog zarazi svojom ljubavlju prema nemoćnima, nikad više nećeš biti isti.

"Jedna od najvažnijih knjiga u mom životu!"

Dr. George Verwer,

Osnivač i međunarodni direktor OM-a (sada u mirovini)

Skraćeno izdanje knjige *True Grit: Women Taking on the World for God's Sake*.

Deborah Meroff je fotoreporterka koja je putovala u 115 zemalja dok je služila s OM-om. Tijekom posljednjih 28 godina napisala je mnoštvo članaka i osam knjiga, uključujući i: *EUROPE: Restoring Hope* i *Psalms from the Sea*.

